3	גמרא כתובות ד.
5	יבמות לז:
6	יומא יח:
7	רמב"ם פי"א הל' י'
9	תורת הבית ב"ז ש"ב
11	ראב"ד בבעלי הנפש, והשגות הרז"ה
12	רא"ש מועד קטן פ"ג סי' ל"ו
13	רמב"ן בתורת האדם - אבלות
14	רא"ש כתובות , תרומת הדשן, יש"ש
15	חידושי הפלאה
16	טוש"ע סימן קצ"ב ד'
20	טור סימן שמ"ב, ב"י וב"ח

איסור יחוד בחתן שפירסה אשתו נדה

גמ' כתובות דף ד. תניא כוותיה דרב חסדא וכו' עד דף ד: ואשתו ישנה בין הנשים.

כלה שלא המתינה ז' נקיים ואסורה לו משום חימוד האם אסור לו להתייחד עמה או לא – עי' גמ' יבמות (דף לז:) וביומא (דף יח:), דקתני דרב איקלע לדרשיר ור"נ איקלע לשכנציב ומכרזי מאן הויא אשה ליומא, והקשתה הגמרא, הרי דינא דתבעוה לינשא אסורה ז' ימים, ותי' הגמרא בתי' ב' דהיו מייחדים אותה, ונחלקו הראשונים בביאור תירוץ זה:

דעת התוס' – תוס' יומא ויבמות (ד"ה יחודי) מפרשים, דהיו רק מתייחדים עמה ולא היו בועלים אותה ובזה אין חימוד שרואה דם מחמת זה, עוד כתבו התוס' יומא, דיש לומר דרק בבחור שלא נשא ובעל מעולם יש חשש דיצרו תוקפו, ועי' בתוס' ישנים שם.

דעת הרשב"א – הרשב"א בתוה"ב פירש דיחודי מייחדי להו לא להתייחד עמהן קאמר אלא מייחדי להו לנשאן קאמר ולאחר שתשב ז' נקיים, א"נ שלא היו באים עליהן לעולם ולא ישנות עמהם בבית אלא כדי לשבור היצר היו מיוחדות להם לעולם וכ"ד הראב"ד בהשג'.

דעת הרמב"ם – הרמב"ם (פי"א מהלכות איסו"ב ה"י) כתב ואם נשאת לתלמיד חכם מותרת להנשא מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שתלמיד חכם יודע שהיא אסורה, והמגיד משנה כתב הטעם משום שהוי רק ספק בעלמא אם ראתה וביותר שמדאורייתא אינה אסורה אם לא הרגישה ולכן אין לחשוש כלל שאסורה מן התורה ורק חכמים החמירו ולכן בתלמיד חכם שיזהר לא החמירו, אכן הב"י ביאר דמה שהתיר הרמב"ם בת"ח הוא רק הנישואין אבל לעולם אסורה ביחוד לאחר הנישואין.

נשאת ופירסה נדה - הרמ"ה הו"ד ברא"ש כתובות (פ"א סימן ט') כתב דאפי' בעל בעילת מצוה אם פירסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים אכן הרא"ש דחה ראיותיו אלא כל שבא עליה פעם אחת אינם אסורים ביחוד וכתב הב"י דכן דעת כל הפוסקים.

היתה עמו כמה ימים ואח"כ פירסה נדה - התרומת הדשן (סי' רנג) הביא שנחלקו הגדולים בהלכה זו וצידד להקל בזה, ומסיק שהמחמיר תבוא עליו ברכה, אולם המהרש"ל בים של שלמה (כתובות פ"א סי' ו') והט"ז (סק"ז) חלקו על התרומת הדשן וכתבו שמצד הדין אסורה להתייחד עמו אף על פי שהיתה טהורה כמה לילות ולא בא עליה, ובנקודות הכסף (סק"ב) הסכים לדברי התרומת הדשן.

בעל בהעראה ופירסה נדה - היש"ש (כתובות פ"א סי' ו) החמיר עוד שאפילו אם כבר בא החתן עליה אלא שלא גמר ביאתו כגון שלא עשה אלא העראה אינו מועיל לענין זה מפני שעדיין לא נח יצרו בכך ואם פירסה נדה קודם שבא עליה בעילה גמורה אסור להתייחד עמה, וכן נקט להלכה בחידושי הפלאה (ד"ה בש"ך), ודעת הרבה מגדולי ההוראה להקל, ועי' בס' פתח הבית (פי"ג יסודות הבית ד').

שיטות הראשונים בדין השמירה בכלה שפירסה נדה קודם ביאה ראשונה - נחלקו הראשונים מה היא השמירה הנדרשת ואם הוא דוקא בלילה או אפילו ביום:

דעת הראב"ד והרשב"א במהלך היום אין צריך שמירה, ובלילה צריך שתי שמירות, לחתן על ידי אנשים ולכלה על ידי נשים, ויחוד זה הוא היחוד החמור ביותר, וכן הסכים הרמב"ן תורת האדם ענין האבלות (ד"ה ודוקא אבלות), דעת הרא"ש (מו"ק פ"ג סי' לו) והרז"ה (בהשגות לבעלי הנפש אות ה) לחלוק על הנ"ל בתרתי, **א.** לא צריך שמירה כפולה, אלא או הוא בין האנשים או היא בין הנשים, **ב.** צריך שמירה מיחוד גם ביום ולא רק בלילה.

כמה שומרים בעינן – בהגהות מימוניות (פ' כ"ב מאיסורי ביאה) הביא ראב"ן דבעי ב' אנשים עם החתן וב' נשים עם הכלה אבל בסמ"ג (לאוין קיא) ובספר התרומה (סי' קט) ובמרדכי (שבועות פ"ב רמז תשמא) הו"ד בדרכי משה (סק"ד) כתבו שאסור לחתן להתייחד עם הכלה בחדר אלא אם כן יש אדם אחר עמהם באותו חדר ומבואר שלדעתם אין צריך שני אנשים ודי באיש אחד או אשה אחת שיהיו שם בחדר ולא חילקו בין היום ללילה.

כנס גרושתו ופירסה נדה אם צריך שמירה - כתב (הט"ז סק"ח) אם עבר וכנס גרושתו תוך הז' נקיים דאין צריך שמירה, ויש להסתפק בדעת הט"ז האם הקל דווקא בז' נקיים של תבעוה לינשא דהוי דרבנן או אפילו אם פירסה נדה שהיא סופרת ז' נקיים מה"ת אין צריך שמירה, בהגהות רע"א דקדק דדווקא באיסור דרבנן אבל אם פירסה נדה לפני בעילת מצוה צריך שמירה, אכן התפאל"מ כתב להדיא דאפי' בפירסה נדה לא צריך שמירה.

בא עליה פעם אחת בזנות ותבעה לינשא וכנסה אם צריך שמירה - התפאל"מ הסתפק מה הדין אם בא פעם אחת בזנות ושוב כנס אותה ואפילו פירסה נדה לשיטתו אם צריך שמירה וכתב דלפי הט"ז הנ"ל ה"ה הכא דאין צריך שמירה ומ"מ הניח הדין בצ"ע.

ופורש. ויקברו את המת מיד לכיון דמלה עליו תמוה הוא לגבי כרגל ולא למיתת מצילות ומילה ונוהג שבעת ימי המשתה כו': וכל אותן הימים. של ימי המשתה ושל מצילות: הוא ישן בו'. ומיהו מתיחדין זה עם זה שמא יבעול ושל מצות בתשמיש המטה כדלקמן (מו"ק דף טו:) ולפי שבעת ימי המשתה שהן כרגל נוהג הוא מצילות של דברי נביעה דהיינו ליסור תשמיש של דברי נביעה כדלקמן: ואין מונעין. בשביל המצילות לן לוסקין עליה מכשיטיה שלא תמנגה על בעלה[ב]: כל שלשים יום. ומפ"ש שהן ימי מצילות לשמח בני מדם וכל שכן משמיש ולילך: דליכא אינש דטרח. שם יפקידו מה שהכינו: שנתן מים על גבי בשר. שוב מינו רשות למוכרו ממקולין[ד]: בברך. שכיחי מינשי טובא ויש קופיס הרבה: אלא דרב חסדא. דמפליג בין נתן ללא נתן: היכי משכחת לה. לן בכרך ולא בכפר: דמפקא מברך ומפקא מכפר. מונחה מכלל כרך ומונחה מכלל כפר גדולה מכפר וקטנה מכרך: תניא כרב חסדא. דמוקי לה בנתן מים על גבי בשר: וכן מי שפירסה אשתו נדה. בשמיטתה לתופה: הוא ישן בו'. ואין נמנעין זה עם זה: בין כך ובין כך. בין יש תוגם בין אין תוגם: לא יבעול. בעילה לשמה: לא בערב שבת בו'. גלי שמא מפני שטומאה מצוי[ו]: ולא במוצ"ש. לקמן[ז] מפרש: מפייב ליה. הא דקתני לשון בשמיטת בשבעת ימי המשתה שהן לו כרגל: שלא צינעה. שאינו יכול לצניעות שהוא שלו בכך: לא שנו. לאין נמנעין להמיימד: אלא שלא בעלה. למקיף ליה לעיל: דבבעלה עסקינן. דקתני בועל בעילת מצוה לפני קטורת השמ: בי קאמר. רבא לא שנו לפירסה אשתו נדה קאמר לכיון דנדה תמורה[ח] בעל מהיתן עלה ללא מתי לזלזולי בתיקון כתה: הא וכן קתני. קס"ד לתולה מילתא דבעל עקרין: מדמיתן ליה ובתילות דבעל עקרין: ס"ק

בועל בעילת מצוה ופורש. קולס שיקבר המת מיד לשלא לתחר שנקבר לא כלמתרינן בשמוך בדברים של ניעה נוהג ודיין לה מדקתני כל תוגן היתים הוא יכן בין בתנשים כו' מיהו מרישא לתכא ס"ת למיקל דדוקא כשהמת בתחר הוא דשרי בעילת מצוה דמי לשמוי דבועל בעילת מצוה היינו שפי' לשחר שחל עליו מצילות של קשה לרשב"ם לתמי לה דייק מדקתני ופורש מכלל דנוהג בעילת מצוה ופורש[ט] ונוהג שבעת ימי המשתה[י] ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן[כ] הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים[ל] ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום[מ] ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא אינש דטרח להו אבל איפכא לא אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שנתן מים על גבי בשר אבל לא נתן מים על גבי בשר מזדבן אמר רבא ובכרך אע"פ שנתן מים על גבי בשר מזדבן אמר רב פפא ובכפר אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר לא מזדבן ואלא דרב חסדא היכי משכחת לה אמר רב אשי כגון מתא מחסיא דמפקא מכרך ומפקא מכפר תניא כוותיה דרב חסדא[נ] הרי שהיה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ונתן מים על גבי בשר ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכנסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים[ס] מי שפירסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים[ע] ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל ל' יום בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצ"ש אמר מר הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן[פ] אע"פ שאמרו אין אבילות במועד[צ] אבל דברים של צינעא נוהג דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא[ק] ל"ש אלא שלא בעל אבל בעל אשתו ישנה עמו והא הכא דבבעל עסקינן וקתני הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כי קאמר[ר] אפירסה אשתו נדה הא וכן קתני הכי

ב) ע"י תוס' ברכות מז: ד"ה מצוה ועירובין מו. ד"ה דאמר, ג) [יומא עח:], ג) [ע"י תוס' יומא ים: ד"ה יתולי וכו' מיכות נסוגיא דסכת], ד) יומא דף עח:, ה) יומא עח:, ו) לקמן סוף ע"ב, ז) ה", ח) ישעיה נד ה, ט) יבמות סב:, י) מו"ק כג., כ) ע"ע תוס' יבמות מג: ד"ה שאני שהאריכו בענין זה, ל) מו"ק יח ע"א.

רש"י ד"ה כל ל' יום. ע' מג"ת סי' תרי"ג ס"ק י"ב:

ב) בנוסחת כמה גאונים וראשונים נוסף **ואח"כ קובר את מתו**: ג) בנוסחת כמה גאונים **ובאותן שבעת** הימים (ועי' בעלי הנפש להראב"ד שער הפרישה (סי' ב ה"ג) די"מ ימי המשתה בלבד), ועי' ב"ח סי' שמב: ד) גירסת כמה ראשונים אע"פ שאמרו אין אבילות **בשבת**, ע"י תוס' מו"ק כג ע"ב ד"ה יש ובשאר הראשונים שם, ועי"ש בבבל המאור (יד ע"ב מדפי הרי"ף) ובמלחמות שם "והגירסא ששנה בעה"מ בההיא דכתובות" וכו', ועי' שיטמ"ק כאן בשם הריטב"א: ז) בכת"י למוכרו **באיטליז**, ובדיבור הבא נוסף שם בכרך. עיר גדולה שכיחי וכו': ח) יש להוסיף **אי** בעל מהימן וכו' (מהרש"ל, וכ"ה בקצת כת"י):

תוספות ד"ה

אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שניתן מים ע"ג בשר אבל לא ניתן מים ע"ג בשר מיזדבן. אמר רבא ובכרך אע"פ שניתן מים על גבי בשר מיזדבן. א"ר פפא ובכפר אע"פ שלא ניתן מים ע"ג בשר לא מיזדבן. ואלא דרב חסדא היכי משכחת לה כגון מתא מחסיא דמפקא מכפר ומפקא מכרך: אמר מר הוא ישן בין האנשים וכו'. מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר"י אע"פ שאמרו אין אבילות **במועד אבל דברים** שבצינעה נוהג. פי' ז' ימי חתונות כשבעת ימי הרגל הן לו ומפני שתשמיש המטה הוי דבר של צנועה שאין בני העולם מרגישים אסור: **דרש ר"י ברי' דרבא משמיה דרבא לא שנו אלא שלא בעל.** שיצרו תוקפו. אבל בעל אשתו ישנה עמו בבית. והא הכא בבעל עסקינן וקתני הוא ישן בין האנשים וכו'. כי קאמר ר"י אפירסה נדה. והא וכן קתני. ה"ק **וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים.** פי' אבל [בעל] כל נדה דעלמא מתקיים בעלה בבית וכשמת אביו של חתן או אמה של כלה צריכי שימור:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

הכי קאמר וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים למימרא דאבילות קילא ליה מנדה והאמר רבי יצחק בר חנינא אמר רב הונא [א] א כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת ב באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו לא קשיא כאן באבילות דידיה כאן באבילות דידה והא אביו של חתן או אמה של כלה קתני כי קתני אשארא ומי שאני בין אבילות דידיה לאבילות דידה והתניא [ב] מי שמת חמיו או חמותו ג אינו יכול לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות תני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים הא וכן קתני כי קתני אביחול ואפירכוס [א] והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה לא עמו בבית [ג] וכדאמר ליה רב לחייא בריה ד באפה נהוג אבילותא דלא באפה לא תנהוג אבילותא רב אשי אמר מי קמדמית אבילותא דהכא לאבילותא דעלמא [ה] אבילות דעלמא חמיר [ב] ולא אתי לזלזולי ביה אבילות דהכא כיון דאקילו ביה רבנן אתי לזלזולי ביה מאי קולא אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם משום דלא [ג] חל עליו אבילות [ד] אי לרבי אליעזר [ו] עד שיצא מפתח הבית אי לרבי יהושע עד שיסתם הגולל אלא דקתני נוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות אמר מר ה בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצ"ש בשלמא בערב שבת משום חבורה אלא במוצאי שבת אמאי לא אמר רבי זירא משום

ה"ק כו'. כלומר כי קאמר וכן אהוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים קאמר ולעולם הך בשלא בעל קאי: קילא ליה. לעבור עליה מנדה דאאבילות לא מהימנת ליה ואנדה מהימנת ליה [ז]: מלאכות שהאשה עושה לבעלה. לקמן תני להו בפרק אע"פ: חוץ ממזיגת הכוס. להושיט לו: והצעת המטה והרחצת פניו כו'. שדרך קירוב וחיבה הן ובאין לידי הרגל דבר: אין אדם רשאי לכוף את אשתו. בימי אבלה כשמת אביה או אמה: פוקסת. מעברת סרק על פניה: מוזגת לו. ולא חיישינן להרגל דבר אלמא אבילות חמירא ליה: כאן באבילות דידיה. לעולם אבילות קילא ליה מנדה והני מתניתא הכי מתרצן הא דקתני לעיל הוא ישן בין האנשים כו' באבילות דידיה והך דקתני מוזגת לו כו' באבילות דידה קאי דקתני אין אדם רשאי לכוף כו' אלמא באבילות דידה קיימינן שאינה רוצה לכחול ולפקוס והיינו טעמא דמוזגת דאם יתגבר יצרו עליו כיון דאבילות דידה הוא אינה שומעת לו: והא אביו של חתן כו'. אלמא באבילות דידיה נמי אחמיר תנא דלעיל: כי קתני. אמה של כלה אשארא אמכניסים המת לחדר אבל הוא ישן בין האנשים אאבילות דחתן קאי: ונוהגת עמו אבילות. אלמא מדלא קתני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים שמע מינה חמיר ליה ולא שני לן: ה"ג תני באבילות דידיה [ט] הוא ישן כו': הכי גרסינן והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה. אלמא אאבילות דידיה נמי מהימן: לא עמו בבית. וטעמא לאו משום דמהימן נקט לה אלא לאשמועינן דאין אבילותו מוטל עליה אלא בפניו ומשום כבודו וכן הוא אין אבילותה מוטל עליו אלא לפניה ולכבודה: כדאמר ליה רב לחייא בריה. כשמת חמיו באפה נהוג אבילותא כו': פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע במועד קטן: גולל. זהו כסוי של ארון המת: משום

והצעת המטה. נראה לר"י דהצעת המטה דהכא היינו פריסת סדינין שהוא דבר של חיבה אבל הצעת כרים וכסתות שאינן דברים של חיבה שרי לנדה והביא ראיה מדתנן בפ' אע"פ (לקמן נט:) הכניסה לו ג' שפחות אינה מצעת לו המטה ואינה עושה בצמר ארבע יושבת בקתדרא ואמרינן בגמרא [י] אע"פ שאמרו ד' יושבת בקתדרא אבל מוזגת לו כוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו ופי' בקונטרס דהא דתנא ג' אינה מצעת לו המטה היינו הצעת כרים וכסתות דהוי דבר שיש טורח אבל מצעת לו המטה היינו פריסת סדין ולבדין דמילי דחיבה נינהו שתחבב עליו ואין בו טורח והיא הצעה של חיבה נראה דדוקא אסור וכן משמע דמזכירה בהדי מזיגת כוס והרחצת פניו ידיו ורגליו כי התם מיהו לספרים דל"ג במשנה אלא ואינה מצעת המטה ול"ג לו ובגמרא גרסינן לו אין ראיה משם שיהו תרי גווני הצעה דמתני' איירי בהצעת שאר מטות ובגמרא איירי בהצעת מטה לבעלה לבדו:

פוקסת. פ"ה מעברת סרק על פניה ואין נראה דאמר בפ"ב לקמן (דף יז.) לא סרק ולא פירכוס משמע דתרי מילי נינהו דפוקסת דהכא היינו פירכוס כדאמרי' בסמוך כי קתני אכיחול ואפירכוס ובשילהי המצניע (שבת צה.) קתני פוקסת ומעברת סרק על פניה ולקמן בפ"ב פ"ה פירכוס קליעת שער וקשה לר"י דבשילהי המצניע (שם צד: ושם) קתני גודלת ופוקסת אלא נראה דאחד מתיקוני נשים הוא:

ומי שאני בין אבילות דידיה לאבילות דידה. תימה דבלאו מילתא דרב יוסף הוי מצי למיפרך ברייתות אהדדי וי"ל דאי לאו הוה מילתא דרב יוסף הוה מפלגינן בין שעת חופה לשלא בשעת חופה דבשעת חופה יצרו תוקפו אע"ג דבעל אבל לרב יוסף לא מצי לפלוגי בהכי דהא בבעל חשיב ליה כאשתו ישנה דאפי' בשעת חופה אשתו ישנה עמו בנדה ובאבילות דידה ואפילו הכי באבילות דידיה קתני הוא ישן בין האנשים ולהכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דאי לאו דרב יוסף לא הוה קשה מידי דעמו ועמה דקתני בברייתא לאו עמו במטה אלא עמה [י] בבית אבל לרב יוסף דבאבילות דידה אשתו ישנה עמו א"כ הא דקתני נוהג עמה אבילות היינו עמה במטה דומיא דהכי באבילות דידיה הוי עמו במטה והא דמשני תני באבילות דידיה הוא ישן אינו מגיה הברייתא אלא מפרש דעמו דקתני בברייתא דהכי הוא ופריך והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה פי' דומיא דעמה ומשני לא עמו בבית כדא"ל רב כו':

עד שיסתם הגולל. בכמה מקומות פי' רש"י דגולל הוי כיסוי ארון ודופק היינו קרשים שבצידי הארון ונקרא דופק על שם שהגולל דופק עליו וכעין זה פי' בערוך וקשה לר"ת דאמר בפרק מי שמתו (ברכות יט: ושם) מדלגין היינו על גבי ארונות ואיך היו מדלגין והלא הגולל והדופק מטמא באהל כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכו: ושם) ועוד דבפרק בהמה המקשה (שם עב.) דריש על פני השדה לרבות גולל ודופק ולפ"ה הלא ארון אינו על פני השדה ואומר ה"ר דוד מנלינבורק כי לפרש"י [דריש] לרבות גולל ודופק שפירש [י] דלא מרבינן מעל פני השדה דמטמא אלא כשפירש אבל בעוד שהוא טמון בטל אגב קרקע ולא מטמא באוהל והשתא אתי נמי שפיר ההיא דמדלגים היינו על גבי ארונות ועוד י"מ אע"ג דגולל מטמא באהל מ"מ [היו] יכולין לדלג ולטמאות עצמם בגולל דתניא במס' שמחות (פ"ד) כל טומאה שאין נזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה ואר"ת דמשובשת היא דהא רביעית דם אין נזיר מגלח עליה כדתנן בנזיר (דף נד. ושם) וכהן מוזהר עליה ועוד הקשה דתניא בעירובין (דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין ממנו לא גולל לקבר כו' ולפ"ה וכי דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים ויש לומר אע"ג דאין דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים מכל מקום כמה דברים אשכחן דלא שכיח ומיירי בהן הש"ס לדרוש ולקבל שכר [י] כדאמרינן בפרק המקשה (חולין ע.) בלעתו חולדה והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו הדביק שני רחמים ויצא מזה לזה מהו אף על פי שלא יצא לעולם ור"ת מפרש דגולל היינו מצבה שהיא אבן גדולה ולשון גולל שייך על האבן כדכתיב וגללו את האבן (בראשית כט) ודופק הן שתי אבנים אחת לראשה ואחת לרגלה של מצבה ופעמים כשאין המצבה מזומנת מעמידין שם בהמה או דבר אחר לסימן ובההיא דמדלגין לא היה שם מצבה ומחמת המת לא היו מיטמאין דרוב ארונות יש בהן פותח טפח ולא תקשה לר' יהושע מאימת חל אבילות כשאין שם מצבה די"ל דכי מהדרי אפייהו דקוברין כדאמרינן במועד קטן (דף כב.) דהנהו דלא אזלי בתר שכבא מכי מהדרי אפייהו וקשה לר"י על פירוש רבינו תם דתניא בתוספתא דאהלות בפרק ד' [ט] אמר רבי יהודה שתי אבנים גדולות של

מרבותי אומרים מתקנת שערה במסרק או בידיה ויש שמפרשין טחה כמין בצק על פניה וכשנוטלו מאדים הבשר [שבת צד:]. תפקוס סרק על פניה טיפלא"ל בלע"ז והוא אדום [שם סד:]. [מו"ק שם עיי"ש]. באפה. דליתתך כשהיא אבילה דהאי נמי כל שמתאבל עליו כגון אשתו מתאבל עמו בפניו [שם כ:]. באפה. בפניה [ב"ק נו:]. עד שיסתם הגולל. דאבילות מסתימת מגלחין. גולל. הוא הדף הנתון על הארון לכסוי ואותן שבדפנות קרי להו דופק [סנהדרין מז:]. הוא כיסוי שנותנים על ארונו [שבת קנב:].

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פי"א מהל' איסורי ביאה הל' יט סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סי' קצה סעי' י:

יד ב (מיי' פ"ג מהל' אבל) סמג עשין ב טוש"ע שם סי' שפג סעי' א:

טו ג [מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ה] טוש"ע שם סי' שעד סעי' ו וסי' שפא סעי' ו:

טז ד מיי' פ"ג שם הל' ה סמג שם (טוש"ע יו"ד סי' שעד סעי' ו):

יז ה מיי' פ"י מהל' אישות הל' יד טוש"ע אה"ע סי' סד סעי' ג:

תוספות רי"ד

למימרא דאבילות קילא [ליה] מנדה. דהא בנדה [אינה] צריכה שימור אם בעל ואבילות (לא) מצרכינן שימור אע"פ שבעל. והא אר"י ב"ח א"ר פפא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו לא להיות כוחלת ולא להיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ורוחצת פניו ידיו ורגליו. ומסיק ר"א מי קא מדמית אבילות דהכא לאבילות דעלמא. אבילות דעלמא חמירא ליה ולא אתי לזלזולי בה. אבל אבילות דהכא כיון דאקילי בה רבנן אתי לזלזולי בה ומאי קילותא דקתני נוהג ז' ימי המשתה ואח"כ נוהג ז' ימי אבילות: תניא מי שמת חמיו או חמותו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות פוקסת אבל כופה מטתו ונוהג עמה אבילות ודוקא בפניה אבל שלא בפניה לא. כדא"ל רב לחייא בריה באפה נהוג אבילות שלא באפה לא תנהוג אבילות:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לקמן סא., ב) מ"ק כ: שמחות פי"א, ג) ג"ז שם, ד) עי' תוס' מו"ק כג: ד"ה ואינו, ה) מ"ק כז. סנהדרין מז: [שבת קנב:], ו) שם דף סא., ז) כדאיתא בסנהדרין נא: ועוד.

גליון הש"ס

גמרא אבילותא דעלמא חמיר. ע' סוטה ז ע"א תוס' ד"ה אמר:

הגהות וציונים

א] עי' תוס' מה שהקשו מכאן על פי' רש"י, ובספר קלף ישן מצאתי הגירסא כי קתני אכיחול (ואפירכוס) [ואפיקוס], וכן עיקר דלמה ליה לתלמודא לשנות לשונו וכו' לכך הנכון כגי' הספרים הישנים דגרסי פיקוס ומעתה אין מכאן שום קושיא על פי' רש"י (שיטמ"ק עי"ש עוד), וכ"ה בכמה כת"י: ב] בכמה כת"י וראשונים אבילות דעלמא חמירא ליה ולא אתי וכו': ג] בכת"י הנוסח משום דאכתי לא חל וכו': ד] בכת"י נוסף וגרסי' במועד קטן (כד ע"א) מעשה באחד ששימש מיטתו בימי אבלו ושמעו חוזרים את גויות, אלמא אאבילות לא מהימן, וכתיב (איכה ג, לט) מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו, אפי' בשעה שהוא אונן יצרו מתגבר עליו ומחטיאו (קידושין פ ע"ב, ועי' שמ"ק ד"ה וז"ל שיטה: ה] ודלא כהיש מפרשים בראשונים המפרשים בסוגיין איפכא דאבילות דידיה חמירא ליה ואבילות דידה קילא ליה, וגורסים "תני באבילות דידה הוא ישן" וכו', וכן להלן (בדיבור הסמוך) הגירסא לשיטתם והא עמה קתני, וכן עוד שינויי נוסחאות ברוח זו בכל הסוגיא (עי' חי' הריטב"א ומאירי ובארוכה בזה בשיטמ"ק): ו] בתוס' שאנץ ובתוס' הרא"ש. עמו. ועי' הגהות רש"ש: ז] התוס' יו"ט באהלות פ"ב מ"ד העתיק שפיר (רש"ש), והעתקתו כ"ה באמת בכמה דפו"י כי פרש"י לרבות גולל ודופק שפיר דלא אלא שהנוסח שלפנינו הוא כהוגן ע"פ הגהת המהרש"ל: ח] צ"ל בפרק אמר רבי יהודה, והוא פ"ג שם [ה"ה] (רש"ש, עי"ש):

ליקוטי רש"י

חוץ ממזיגת הכוס. כל שהוא דברים של קירוב וחיבה ומביאין לידי הרגל דבר. והצעת המטה. לפרוס סדין ולבדין דבר של חיבה וטורח אינו ומשום דמילי דחיבה נינהו כדי שתתחבב עליו [לקמן סא.]. באמת אמרו. כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר [סוכה לח.]. הלכה היא למשה מסיני [נזיר נד:]. כוחלת. נותנת כחול בין עיניה כדי שיהו דומות נאות [מו"ק טו:]. פוקסת. יש

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - טז כתובות תלמוד בבלי עמוד מס : 16 הודפס ע"י אוצר החכמה

עין משפט נר מצוה

כד א מיי׳ פט״ו מהל׳ מיאוסי אישות הלכה כט:
כה ב ג מיי׳ פכ״ה מה הלכה ט סמג לאוין קכו טוש״ע אה״ע סימן ג סעיף יח:
כו ד מיי׳ פי״ח שם הלכה ט סמג לאוין קיח ועשין רמג טוש״ע י״ד סימן קנב סעיף ג:
כז ה מיי׳ פ״י מהל׳ גרושין הלכה כח סמג עשין כ טוש״ע אה״ע סימן ג סעיף י וסימן קיט סעיף ג:
כח ו מיי׳ פ״ב מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ד סמג עשין ל טוש״ע שם סימן קפב סעיף ג:
כט ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ד:
ל ח מיי׳ שם הלכה [ד] ס טוש״ע שם סעיף ה:
לא ט מיי׳ פט״ו מהל׳ טוען ונטען הלכה יא טוש״ע ח״מ סימן קמח סעיף ג:
לב י כ מיי׳ שם טוש״ע שם וסעיף ג:

תוספות ישנים

כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה. ולא קשיא[ס] משום דמצי למימר דלכתחלה לעולם לא נתכוין להפקיע הלכך אלא במקום שהוא במה שהיה: **אי צריכא.** פ״ה ומקח לכך במקח מכח. ומיהו דל״ל לכשהגדיל שהרי מה יכול להפקידו יותר ול״ל דמוזיל וגזיה דהא קאמר לעיל יקח לו דרך במקח מגה ופיק זה זול. ול״ל דכיון שלקח מהפקעה משעיבן כלילו מוחזק במקח בכר ולא שייך לכשהגדיל ול״ק קאמר ליה לי שהקח במקח ומקנה ממני ביוקר:

תורה אור השלם

א) אַל תַּחֲלֵל אֶת בְּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה: [ויקרא יט, כט]

ב) אַל תַּחֲרֹשׁ עַל רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח אִתָּךְ: [משלי ג, כט]

הגהות וציונים

ג] דפו״י איזו: **ד]** צ״ל **אשה** (גליון): **ה]** ״רב״ ליתא בראשונים ובכת״י (וכן בכ״ה), וע״ז ב״כ קו ע״ב: **ו]** רש״י שבריי״ף וקצת כת״י יותר: **ז]** צ״ל **ואחיו** (דפו״י): **ח]** נמ״י וכת״י ורש״י על הרי״ף **פלגי**: **ט]** בכת״י נוסף לו: **י]** חסר כאן רצ״ל ולא קאמר **בחד דאתי מכח חד** משום דמצי למוכרם וכו׳ וכ״ה בתוס׳ כאן בד״ה דאמר ובחד דאתי מכח חד לא מצי למימר וכו׳ (גליון): **יא]** בריב״ן ובאלמנדרי ובנמ״י **בהם**:

ליקוטי רש״י

זו מה היא. שאין לדם יוצא אותה אלא שהוא נופל מן המקור לגו [נדרים נא.]. לשון פסק שאין יוצא ממני כיוצא מתעבכת [ר״ן שם]. **שמא יזדווגו זה לזה.** זה אינו זיווג במדינה אחרת. **כי איקלע דדרדשיר.** שם היה רגיל ליקח. **מאן הויא ליומא.** יש אשה שתעבה לי ליומא שתעבה כאן [יומא יח:]. **שמא ימצאנה.** שמא ממצא תאות מיומו לחתה לה [נדה סו.]. **יחודי בעלמא.** ואפילו לחתה לא [שם סז.]. **קבלה.** נתעברה: **ונתמלא כל השולם כולו ממזרים.** מספק קרי להו ממזרים: **זו מה היא.** לשון ספק: **יתר על כן.** לחתה׳ הכא דע״י ניעותן הוה והדבר מפורסם גזר ר״ת בן יעקב: **מאן הויא ליומי.** מי חפלה ליעמי שתתעבה כאן: **דפקיעי.** כ״ע בשמייהו וקולחין לצחו על שמו ואם יצא בנו ממקום אחר ישמע שהיא בת פלוני ופירוש: **שבעה נקיים.** שמא שתפייסה: **שלוחייהו הוו משדרי.** שבעה יומי קודם ליתן: **ממון המוטל בספק.** שמא זה מוחזק (ב) מה יותר מזה לשם זה בן השם אין ליכם בהן כלום ואם בן היכם הוא אין לו בהן כלום הלכך אין כאן מוליא מחברו להטיל עליו הרלאיה: **ספק ובני יבם.** הספק מוחזק בהן ביותר[ד] דממה נפשך אין ליה זכיה בגוייהו אבל בני יבם שמא אין להם חלק בהם שזה בן לשון שמא נושא את אחותו אני והא רב כי איקלע לדרדשיר [מכרין] ואמר מאן הויא ליומא ורב נחמן כי איקלע לשבנציב [מכריז] ואמר מאן הויא ליומא [ב]שאני רבנן דפקיע שמייהו והאמר רבא [ג]תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן שלוחייהו הוו משדרי ומודעי להו ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר [ו]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו תנא רבי אליעזר בן יעקב אומר [ה]לא ישא אדם אשתו [ז]ודעתו לגרשה משום שנאמר [ח]אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: ספק ובם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא ויבם אמר את בראי דידי את ולית לך ולא מידי בנכסי [ט]הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין [י]ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא בני יבם אמרי את אחינו את ומנתא הוא דאית לך בהדן סבור רבנן קמיה דרב משרשיא למימר מתניתין היא דתנן [כ]הוא אינו יורש אותם והם יורשין אותו והכא איפכא התם אמרי ליה אייתי ראיה ושקול הכא אמר להו אייתו ראיה ושקולו אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק אלא אי דמיא למתני׳ [להא] דמיא לספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם גופיה דההתם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשייכו אי אחוכון אנא הבו לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי ר׳ אבא אמר רב [ג]קם דינא ר׳ ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן [ט] מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ״א יקח לו דרך במאה מנה או יפרה באויר והויגן בה לרבנן [י]שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן [י]כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחות א״ה מ״ט דאדמון ואמר רבא [כ]בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א״ל מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא״ל [י]אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר׳ אבא דאמר כרבנן ור׳ ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר׳ אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא״ל ממה נפשך שפיר קאמר אדמון. דקסלקא דעתא שהקיפו מכל מכל רוחותיו לאמר מורמיה גביה הוא: **ארבעה בני אדם.** לכל אחד ואחד מדמי ליה: **דאתו מכח ארבעה.** שארבעה מנשים מכרוס נאלו: **אי שתקת שתקת.** ולא אענה עליך בדמים יקרים: דרכי

יחודי בעלמא הוו מיחדי. ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה (דף מז.): **קבלה.** נתעברה: **ונתמלא כל השולם כולו ממזרים.** מספק קרי להו ממזרים: זו מה היא. לשון ספק: **יתר על כן.** לחתה׳ הכא דע״י ניעותן הוה והדבר מפורסם גזר ר״ת בן יעקב:

(ג) היה לו עליה וכיון שפעמים לו היה לו עליה לו מיחמדא ולא חזיא לאי לו תימא הכי גם להחיחד הוה לחקור כדאמר בפ״ק דכתובות (דף ז. ושם) גבי חמן שם פרסה לחמתו נדה הוא יכן כן החנשים ומשום ושמא כן הנשים ומשום ושמא אשה במדינה אחרת נמי ליכא למיחש שאם היה מילוי שאם עליה ונתעברה ממנו היה מוליכה עמו לעיניו:

וממון המוטל בספק חולקים. אפילו רבנן דקומכוס (ב״ק לה:) מודו הכא דלא שייך כאן המוליא מחבירו עליו הרלאיה שאין זה מוחזק יותר מזה והוי כמו הלוו באין לידם והלוו באין לידם דאמר בפ״ק דכתובות (ב״ק דף קמ:) דיחלוקו: **אמר רבי אבא** קם דינא. דוקא בחד דפלג אבל מקמי דפלג לא: **דאמר** ליה אי שתקת שתקת. פי׳ ולא חטול כלום ולא כמו שפירש בקונטרס מי שחקח ומוזילנא לך להא קחני יקח לו דרך בחחה מגה ובפ״ק דב״ק (דף ח.) גבי מכרן לחמד כולן ונכנסו חחת הנעלים והוא שאה מזיזורית מע״פ שלקח עדיח בחמרוגה משום מי שחקח כו׳ ולא מצי למימר ליה לכי חהדר כיון שאין בח להפקיע מדינה ובחד דאתי מכח חד לא מצי למימר ולי לא מזמינא לחרבנה להא דמייחדי להו דאמר מר [ו]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו תנא רבי אליעזר בן יעקב אומר [ה]לא ישא אדם אשתו [ז]ודעתו לגרשה משום שנאמר [ח]אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: ספק ובם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא הוא ונכסי דידי הוא ויבם אמר את בראי דידי את ולית לך ולא מידי בנכסי [ט]הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין [י]ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא בני יבם אמרי את אחינו את ומנתא הוא דאית לך בהדן סבור רבנן קמיה דרב משרשיא למימר מתניתין היא דתנן [כ]הוא אינו יורש אותם והם יורשין אותו והכא איפכא התם אמרי ליה אייתי ראיה ושקול הכא אמר להו אייתו ראיה ושקולו אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק אלא אי דמיא למתני׳ [להא] דמיא לספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם גופיה דההתם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשייכו אי אחוכון אנא הבו לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי ר׳ אבא אמר רב [ג]קם דינא ר׳ ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן [ט] מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ״א יקח לו דרך במאה מנה או יפרה באויר והויגן בה לרבנן [י]שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן [י]כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחות א״ה מ״ט דאדמון ואמר רבא [כ]בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א״ל מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא״ל [י]אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר׳ אבא דאמר כרבנן ור׳ ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר׳ אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא״ל ממה נפשך

תום׳ חד מקמאי

ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק בר מיתנא אנא ונכסי דידי הוא ויבם אמרי ליה את אחינו את ומנתא הוא דאית לך. כתב ר״ש ז״ל דמאי דמודו ליה שקיל והשאר הוי ממון המוטל בספק ויחלוקו והכי משמע במסקנא דשמעתתא. **ספק ובני יבם** שבאו לחלוק בנכסי יבם בתר דפלג יבם בנכסי (אלמנה) מיתנא. אמר להו ספק אי אחוכון אנא הבו לי (ב) נכסי דפליג אבוכון בנכסי. ר׳ אבא אמר קם דינא. ר׳ ירמיה אמר הדר דינא. משמע לכאורה מדקאמר לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא הא מקמי דפליג בנכסי מיתנא דכ״ע אמר להו מ״ג דלא שייך למימר קם דינא כיון דלא פלג בנכסי ומיהו בפלוגתא דאדמון ורבנן איכא לעיוני בהא מילתא דהא לא קם דינא בהדיה ואפ״ה אמרו רבנן קם דינא. **ופסק הרב אלפס** כר׳ אבא דאמר קם דינא כיון דקאי כרבנן. ואע״ג דאמרי׳ אמר לך ר׳ ירמיה אנא דאמרי אפילו לרבנן שנויא דחיקא היא. ואע״ג דאיתא בפ׳ בית כור שני אחים שחלקו ובא להן את ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת וקי״ל כוותיה אלמא הדר דינא שאני התם דחלוקה בטעות הוא והרב ר׳ ירמיה: **ספק ויבם** שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק א׳ אנא בר מיתנא ופלגא דידי ויבם אמר את ברי ולית ליך ולא מידי הוה יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. סבא ויבם שבאו לחלוק בנכסי

הגהות

על תום׳ חד מקמאי

ב) מנמק בסלייכו ולא כר׳ מיתנא מנא הכו לי נכסי.

הגהות הב״ח

(ג) רש״י ד״ה ממון וכו׳ מוחזק **בנכסי**[ס] יותר מזה: **(ד)** תום׳ ד״ה יחודי וכו׳ היה בו עליה כ״ג ועיין ביאור לישנא ב׳ בשטוחות ס״ח סימן פ[ס]:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - טו יבמות תקמוד בבקי עמוד מס : לא הודפס ע״י אוצר החכמה

והאמר רבא תבעוה להנשא כו'. לא הוה מצי לפטוי קטנות שלא הגיע זמנן לרמות הוו להו מקקין בפ' תיוקת (נדה דף סו.) דמילתא דרפא לפילו בקטנה לילמא ממזרת וגרלה להיכא דתבעוה ליגמא ויבמה שבעה נקיים ולא מיתם שבעה בדקה שמרית וערבית וטבלה ולא נעגלה אז גריכה לבדוק בכל יום ויום דלעולם משמבעוה ליגמא מיכא לספוקי דילמא חזיא ממתם תימוד עד שתיבעל הלכך בעינן שבעה נקיים שמוך לבעילת מלוה וכן פירש רשב"ם בפרק תיוקת (שם): **יהודי בעלמא** הוו מייחדי להו. פרש"י לא היו בתין עליהן אלא ממיחדים עמהן ומו לא והקשה ר"י מ"כ כיון דלמטורין נפא עליה מפי פת בשלו אינא מיהו הא ר"ל כיון (ג) דשרי לשחר ז' פת בשלו קריגת בית ועוד הקשו היכי שרו ליהודי בהדייהו והשמר בפרק קמא דכתובות (דף ז.) מי שפירסה שמעו נדה ולא בעל הוא יש בתין בית הנשים ושמעו יגיעה בית הנשים לשכי פרי"ש דכי שמרי מתן הוא ליומא לא שמרי מתן הוא ליומא ליבעל אלא ליהודי בהדה בעלמא וכיון שהיו מוסרים להם כך רק לייחד עמהם לא היו רוחות בם ממתם תימוד ונרלה לי כי מה שהקשה מכתובות אלא קשה להם לשמר שהם היינו דוקא לבחור אלא נשא מעולם דילמו מוקמו טפי לשמשמע בפ' כל היד (נדה דף יג.) כל החומה בחמה ומשתין כאילו מניח מצוי לעולם ומפליג שהם כאן בשאר כאן בשאר שרי אע"פ שאין משתין בחמה עמו וע"ב שהיה לכתובות שרי בשמוד מדקתני מי שהיה טבחו טבחו ומת אחי אל אחד מן המת אל מת כל כלה וכו' עד ודווקא אחי אל אחד מן המת אל כל כלה לריכה אחים דטלמי[ד] ומזה מוכיח ר"י שהם לשרי כמי שאין לו בנים ולא נשא מעולם שהוא גדם לטרות בעלמו לוכרי חופתו אבל אלמן חיכו גוסיפ מני טרח והשחלים[ה] וחלגלוגות והביצים והגרגיר[א] ויצא אחד אל השדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה גרגיר אמר ר' יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים אמר רב הונא (המוציא[ב]) גרגיר[ג] אם יכול לאכלו אוכלו ואם לאו[ד] מעבירו על גבי עיניו אמר רב פפא בגרגירא מצרנאה אמר רב גידל אמר רב אבסנאי לא יאכל ביצים[א] ולא יישן בטליתו של בעל הבית[ו] רב כי מקלע לדרשיש מבריז מאן הויא ליומא רב נחמן כד מקלע לשבנציב מבריז מאן הויא ליומא[ז] והתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר[ח] לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו (ואב נושא בתו[ט]) וממלא כל העולם כולו ממזרות ועל זה נאמר[י] ומלאה הארץ זמה אמרי[יא] רבנן קלא איתי להו[יב] והאמר רבא [יג]תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן אודועי הוו מודעו להו מקדם הוו מקדמי ומשדרי שלוחא ואי בעית אימא [יד]יחודי הוו מיחדי להו לפי[טו] שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו: **מתני'** מסרוהו זקני בית דין לזקני בית דין והעלוהו[טז] בית אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם ואמרו לו[יז] אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין[יח] אם (הוא) היה חכם דורש ואם לאו[יט] תלמידי חכמים דורשים לפניו ואם רגיל לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי הימים[כ] זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל:

גמ'

מיקלע לדרשיש. סם היה רגיל לילך: מאן הויא ליומא. יש מסה שתנסה לי ליומא[יא] שתעכב כאן ותנה לאחר מכאן: זה אצל זה. בן זיולד בתמינה זו עם בת זיולד בתמינה אחרת: רבנן קלא איתי להו. ושמס קרוי על בניהס: צריכה לישב שבעה נקיים. מיום שנתלית שמע מתמת תימוד לאתה דס[כא]: יחודי בעלמא. ואין נזקקין להן אלא שהנשוי אשה אין מתאוה כמי שאין לו אשה: **מתני'** מסרוהו זקני בית דין. שקלאו לפניו בסדר היוס: לזקני בהונה. לגמדו תפינת הקטורת המוטלת עליו ביוס הכפורים שנאמר (ויקרא טז) ומלא תפיניו קטורת סמים וגו' ועבודה קשה היא בלבקמן (דף מז:): בית אבטינס. היו עושין את הקטרת[כב] כותבין מותו ומערבין סממני': והשביעוהו. שלא יהא לבוקי לתקן מבחון ולהכניס בפיס כלאחרינן בגמרא (לקמן דף יט:): אישי. מלוני: הוא פורש ובוכה. מפרש בגמ' (שם): אם היה חכם דורש. בדבר הלכה כל ליל יוה"כ שלא יישן ולילה קדי; ואם[כג] לאו. מכס הוא ויודע להבין ולשמוע דבר הלכה ואינו יודע לדרוש דורשין לפניו: באיוב ובעזרא וכו'. שהן דבריס ממסיימין את הלב לשומעו ואין שיהא מוטפתו גמ'

ורמב"ם: ז] צ"ל ליומים (דפרי"). ס] צ"ל ואם תלמיד חכם הוא. ולא חכם יודע להבין (דפוס, וכעי"ז ברע"ב) ועיין אות ו: ע] צ"ל לו דטרח (באה"מ): פ] עי"ש בהגהות וציונים:

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) [יומא דף לז:], 3) יומא דף לז: (ע"ש מתוס' מז:), ג) יבמות לו: נדה סו., 7) [לקמן סו. עד: יומא לז:] מתוס' סב: סג., ה) ברכות סג. (רש"ש:), 1) נדה סו ס"א, ז) לקמן לח ע"א.

הגהות הב"ח

(ב) מתני' מסרוהו וכו' והעלוהו לעליית בית מבטינס: (ג) תוס' ד"ה יחודי בעלמא. ל"ל כיון דשרי כו'. נ"ב לפע"ד ליתיא להגיה ליתיה בכולהו מפקק מע"פ לגבי מוכדת דפרין נדה גם משמיע היא ופריך מינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו':

גליון הש"ם

גמ' וחלגלוגות. עי' כ"ב כו ע"ב: תוס' ד"ה יחודי בעלמא. אבל ביבודו של בר'. הוסף עוד בשמו בתוס' תענית כה ע"ב מס' ע"ג לח ע"ב: באד משום דשבעת יה"מ אית בהו בר'. ק"ל הא גם בשבעת ימי אבלות ליכא לפוקי אשמה אשמה אסור ביומו דלקמני כל חומן היומם וכו':

תוספות ישנים

ואי בעית אימא יחודי הוי מיחדי בו'. ותמוה רבי מיחזקיה מילתא קמי שלא היו חומרים להם ליגמא מיד שלא מיחדי ומו לא היו מלפנים שיטתם ולא היו מן רוחות מממת מימוד ולכך היו יכולים לבא עליהם בלא ז' נקיים ויש פת בסלם ואם היו בתין עליהן היו מוליכין אותם לעירם וליכא משום ומלאה הארץ זמה ושמא לא בריו מאיר שלוחי מיקלע מעיקרא ולכך קבעו להן התלמוד ושמא לא שייכא כאן כך לכתובות (דף ז:) דתמן כל זמן שלא בעל הוא יש בתין בית הנשים כו' להכא לא שייך כלל שם תמוד כדפי' וכן פי' ר"י יפתק בן רביעו מאיר ביממות שבל ה"ר יוסף פי' דהך לכתובות פירסה נדה לריכא לשוכרה לתוריית שבל הכא ליכא שלא שומרת דרבנן ולפי דבריו משמע דקקיל טפי ותפ"ל שפיקנא מתוריית דוקא כלומר שלא היו שם שלא יהו ולא היו בתין עליהן ז' נקיים ולא נהיגה להא ליכא פת בסלו שלא כדפי' כך נרלה יותר:

הגהות וציונים

פ] [צ"ל המוצא] (גליון): 2] בכת"י נוסף בשוק: ג] בראשונים וכת"י נוסף מוללו ומעבירו: 7] בדפו"ס נוסף בסוריא מתנו הכי בפומבדיתא משמיה דרב יהודה בריה דרב יהושע בר מרתא (כת"י בריה דרב שמואל בר שילת") אבסנאי לא יאכל ביצים ולא ישן בטליתו של בעל הבית, וכ"ה בשינויים בכל הכת"י, עי' ק"ס: ס] [ביבמות לז: ובילקוט ובהרמב"ם פכ"א מהלכות אסורי ביאה דין כט ובטור וש"ע אה"ע ס"ס ב ליתא להנהו ג' תיבות] 1] במשניות ד' פיזורו ואם תלמיד חכם הוא דורשין לפניו, ועי' מלאכת שלמה שזו גירסת רש"י

עין משפט נר מצוה

פט א טוש"ע או"ח סי' רמ סעיף יג: צ ב ג ממ"י פכ"ו מהל' אסורי ביאה הלכה כט סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף יג: צא ד ממ"י פ"ו מהל' אסורי ביאה הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' קצ סעיף ו: צב ה ממ"י שם הלכה י: צג ו ממ"י פ"ו מהלכות עבודת יום"כ הלכה ז: צד ז שם הלכה ח:

רבינו חננאל

ת"ר זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל. ואין מאכילין אותו כל דבר שמביא לידי חימום ומרגילו לזיבות: אורות זה גרגיר ומאיר העינים. גרגירא מצרנאנא. אבסנאי לא יאכל ביצים וישן בטלית בעה"ב שמא יראה קרי וישכח הטלית וישכוב בעה"ב על אשתו. רבנן כגון רב ורב נחמן הוו אמרי מאן הויא ליומא. כלומר איזו אשה ראשונה היום וכשאצא מן המקום ההוא אגרשנה ואקשינן והתניא ר' אליעזר אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אחרת במדינה אחרת כו' ופרקינן רבנן קלא איתי להו. כלומר זה בנו של פלוני חכם. וזה בתו של פלוני. וכשיבא וישאנה ויגידו לו כי היא בת פלוני לא ישאנה שיודע שהיא אחותו. ואקשינן ואיך מותר לומר מאן הויא ליומא. כלומר מקדש ומכניס אפי' אינו שוהה במקום אלא יום אחד והא [אמר] רבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים. ופרקינן הני

תורה אור השלם

א) וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אֹרֹת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַילְקֵט מִמֶּנּוּ פַּקֳעֹת שָׂדֶה מְלֹא בִגְדוֹ וַיָּבֹא וַיְפַלַּח אֶל סִיר הַנָּזִיד כִּי לֹא יָדָעוּ:

[מלכים ב' ד, לט]

ב) אַל תְּהַלֵּל אֶת בְּתֶךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא תַזְנֶה הָאָרֶץ וְתִמְלָא הָאָרֶץ זִמָּה: [ויקרא יט, כט]

ליקוטי רש"י

פקקם אורות. גרגיר שקורין אורגא שמאיר את העינים ויש שפוסקין אורות ירקות כמו כתם לא עלי אור (ישעיה יח ד) [מלכים ב ד, לט]. **מאן הויא ליומא.** מי תפלה ליגמא ליומים שתתעכב כאן. **רבנן קלא איתי להו.** דפקיעי כ"ע בשמייהו וקולאן לגמרו על שמו ואם יגא גנו ממקום אחר ישמע שהיא אחותו. **שבעה נקיים.** שמא מממת תימוד פרקה נדה בשבעה שתפייסה. ומשדרי שלוחא. שבעה יומי קודם גיאתן [ביבמות לז:]. **[ה]עליית] בית אבטינס.** לגמרו לשם הלכות תפינה שהיא לחת מעונות קשות שמקדש כלמפרש בגיומא (דף מט:) ולפי שהיו תומנין על מעשה הקטרת נקראת על שמה [תמיד כה:].

מחמודה לאיש ראתה דם טיפה אחת ולא הרגישה בה. בין שהיתה האשה גדולה בין שהיתה קטנה צריכה לישב ז' נקיים מאחר שרצתה ואחר כך תטבול ותבעל:

י וכל הדברים האלו חומרא יתירה שנהגו בה בנות ישראל מימי חכמי הגמרא ואין לסור ממנה לעולם. לפיכך כל אשה שרצתה כשתבעוה להנשא לא [ו]תנשא עד שתספור ותטבול *ואם נשאת לתלמיד חכם [א]מותרת להנשא מיד ותספור מאחר שנשאתו ותטבול. שתלמיד חכם יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול:

דין

א אין דעת הטור מסכמת בזה:

השגת הראב"ד

*ואם נשאת לת"ח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מה שחילק זה בין ת"ח לשאר בני אדם הוציא אותו ממה שאמרו כי מיקלע רב נחמן לשכנציב הוה אמר מאן הויא ליומא ואקשו עליה מדרבא תבעוה לינשא ונתפייסה ושני דמודע לה מעיקרא והדר אקשי ליה מדראב"י כל הנושא אשה במקומות הרבה על זה נאמר ומלאה הארץ זמה ושני ליה רבנן קלא אית להו ואבע"א רבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו והוא סובר שמתייחדין היו עמהן אחר ניסואין ולא בועלין. ואני איני אומר כן אלא כיון שהנשים היו מיוחדות להם ולכשירצו ישאום פת בסלו הוא ואתרתי קושייתא קא מתרץ לה והא מעשה דבריה דרבינא בי רב חביבא גורבא מרבנן הוה והש ליה לדרבנן ועוד חופה דאיסורא היכי הוו עבדי וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה עכ"ל:

כסף משנה

י ואם נשאת לת"ח מותרת להנשא לו מיד וכו'. כתב הטור (סי' קצ"ב) עבר וכנסה תוך זמן זה לא יתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים וכו' בין אם הוא ת"ח או אחר לאפוקי מדברי הרמב"ם שכתב שת"ח יכול לכנסה מיד ולהתייחד עמה כי הוא יודע שהוא אסור לבא (כלל) עליה עכ"ל וגם הראב"ד כתב הוא סובר שמייחדים היו עמהן אחר ניסואין ולא בועלים ואני איני אומר כן וכו' ואתרתי קושייתא קא מתרץ ליה. ביאור דבריו דמקשה גמרא על מאי דאמר רב מאן הויא ליומי מדאמר רבא תבעוה לינשא וכו' ועוד הקשה מדאמר רבי אב"י לא ישא במדינה זו וילך וישא אחרת במדינה אחרת וכו' ומעיקרא תירץ לזו שאני רבנן דפקיע שמייהו והדר קאמר ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו וכו' כלומר הני רבנן לא היו נושאין אותם אלא יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו ושתי הקושיות מתורצות בתירוץ זה לבדו: ומ"ש רבינו שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה. קשה דא"כ ע"ה נמי יודיעוהו שהיא אסורה עד שתספר ותטבול וישאנה מיד. וי"ל דת"ח שאני שהוא זהיר במצות ומש"ה מהימנינן ליה שלא יפרוץ גדר עליה משא"כ בע"ה. ומיהו פשט לשון רבינו לא משמע הכי שתלה הדבר בידיעת החכם האיסור ולא תלאו בזהירותו ובנאמנותו. לפיכך נ"ל דה"ט דתלמיד חכם מתוך שהוא בקי ויודע דאיכא למיחש שמא ראתה מחמת חימוד יפרוש ממנה שהוא רגיל בדברי חכמים וגזירותם אבל ע"ה כיון שהוא יודע שלא ראתה אם אתה אומר לו לפרוש משום דחיישינן שמא ראתה מחמת חימוד אין דבריך נכנסים באזניו שהרי אינו רגיל בדברי חכמים וגזירותם ועי"ל שחכמי' לא נתנו דבריהם לשיעורים וכיון דת"ח ודאי יודע וסתם כל אדם לא ידעי גזרו בכל אדם שאינו ת"ח ולא פלוג בהו בין ידעי ללא ידעי. ומ"מ קשה לי לדעת רבינו דמדלא מפליג גמרא בכלה שפירסה נדה בין ת"ח לע"ה משמע דת"ח נמי הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים וכיון דתבעוה להנשא שאין ברור לנו שראתה שרינן לת"ח להתייחד עמה ולא חיישינן שיפרוץ גדרן של חכמים כ"ש דבפירסה נדה לא הו"ל למיחש שיעבור על איסור כרת והו"ל להתיר לו שיתייחד עמה ואין לומר דהה"נ דבכלה שפירסה נמי שרי לת"ח להתייחד עמה ולא איצטריך לאשמועי' גמרא משום דאתא בק"ו מתבעוה לינשא דהא ההיא דכלה שפירסה נדה היא ברייתא והא דיליף רבינו לחלק בין ת"ח לע"ה הוא תירוצא דגמרא ופשיטא דליכא למימר שהברייתא באה על מה שתירץ הגמרא. ומיהו בהא הוא אפשר לומר שהברייתא דרכה לסתום וגמרא לא חש לפרושה ולומר לא שאנו אלא בע"ה אבל ת"ח אשתו ישנה עמו בבית משום דסמיך דמתירוצא דאיתמר גבי תבעוה לינשא נשמע לה אלא דמ"מ קשה שרבינו הו"ל לכתוב בפירוש דת"ח שפירסה כלתו נדה מותר לו להתייחד עמה. לכן נ"ל דבהא דתבעוה להנשא לא התיר רבינו לת"ח להתייחד עמה כמו שעלה על דעת הראב"ד וה"ה אלא מפני שהוא ז"ל סובר שאסור לישא כשהיא נדה כמבואר בדבריו פ"י מהלכות אישות נ"ל דההיא דהיא ישנה בין הנשים וכו' כשנשאה טהורה ואח"כ פירסה מיירי דטעמא דאסור לישא אשה נדה אע"פ שהיא תישן בין הנשים והוא בין האנשים משום דהכי איכא למיחש שמא באיזו שעה מן היום או מן הלילה לא יזהרו המשמרות ויבא עליה ולענין זה הוא היתר ת"ח בתבעוה להנשא שהוא מותר לישא אותה אע"פ שעדיין לא ספרה ולא טבלה והוא שישן האיש בין האנשים והיא בין הנשים כדין כלה שפירסה נדה ולפיכך לא הזכיר בהיתר ת"ח לשון יחוד כלל אלא לשון נישואין שהרי כתב ואם נשאת לת"ח מותרת לינשא לו מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול עכ"ל הרי דלענין נישואין בלבד אמורים הדברים ולא לענין יחוד כי סמך בו על מה שכתב בפכ"ב אבל כלה שפירסה נדה ומ"ש שת"ח יודע שהיא אסורה ולא יקרב לה היינו לומר שלא יבא לבקש שעה שהמשמרות ישנות או טרודות בדבר אחר ויתייחד עמה או ויבא עליה והא דקאמר בגמרא לרבנן יחודי מייחדי להו לא יחוד ממש קאמר אלא כלומר שהיו הנשים מיוחדות להם כלומר שהיו נשואות להם כבר ואע"פ שהיו אסורים לבא עליהן עד שיטבלו ומשמרות שומרות אותם מ"מ פת בסלו מיקרי והשתא ניחא מ"ש הראב"ד בסוף השגתו וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה ע"כ. ולא כמו שתירץ ה"ה דהא דתבעוה לינשא מותרת מן התורה אלא שחכמים החמירו בה ואינה דומה לכלה שפירסה נדה ודאית ע"כ. דאדרבא מפני שזו אינה אסורה אלא מספק איכא למיחש שיתקפנו יצרו יותר מבאותה שהיא נדה ודאית וכמ"ש. וא"ת אכתי קשה למה לא כתב רבינו בפ"י מהלכות אישות דהא דלא מינסא נדה היינו לע"ה אבל לת"ח מותר וי"ל דלא היקלו לת"ח לישא אשה אסורה ולסמוך על המשמרות אלא בזו שאינה אסורה מן התורה אבל לא בנדה ודאית דעבדו בה הרחקה טובא אף לת"ח ומ"מ לא דמי למ"ש ה"ה לחלק בין נדה

מגיד משנה

שאפילו מסתמא בלא ראתה היא טמאה ודאי וכו'. וזה פשוט שט"ס הוא באותן ספרים וסוף הלשון מוכיח שאמר שמא מחמודה לאיש ראתה דם טפה כחרדל ולא הרגישה בה אלמא בלא ראייה ודאית היא טמאה מלבד שהדבר בעצמו מבואר בגמ' וכך הוא שם (דף ס"ו.) אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא אמר להו *[ליום פלן נכתוב כתובה] איעכב ז' יומי בר מההוא יומא [אתא] אמר ליה *(מ"ט עבד מר הכי) אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבא דאמר תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים א"ל אימר דאמר רבא בגדולה *(דשכיחי בה דמים) בקטנה מי אמר א"ל בפירוש אמר רבא ל"ש גדולה ול"ש קטנה טעמא מאי משום דמחמדא קטנה נמי מחמדא ע"כ. וכתב הרמב"ן ז"ל צריכה לישב ז' נקיים חוץ מיום התביעה וצריכה בדיקה תוך ז' וטבילה בליל ח' כשאר כל הרואות ואע"פ שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בין טומאה לטהרה מונה מיום של אחריו שאין ראיית חמוד אלא ראייה קטנה לשעתה לפיכך אינה צריכה לבדיקת הפסק עכ"ל. וכתב הרשב"א ז"ל יש לעיין מאימתי מונין לה וכי תבעוה לינשא לאחר י"ב חודש מונין לה משעת תביעה זאת ומסתברא שלא אמרו אלא משעה שמכינין לה צרכי חופה וכאותה שאמרו מכי רמו שערי באסינתא וכיוצא בזה דכל שמשתדלין להכין לה חופה נותנת דעתה ומתמדת או משעה שמודיעין אותה שתכין עצמה ליכנס לחופה וכאותה שאמרו ביבמות פרק החולץ ואזכירה בסמוך:

י **לפיכך** כל אשה שרצתה וכו'. כבר נתבאר זה וכתב הרשב"א ז"ל עבר וכנסה תוך זמן זה אסור להתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כדרך שאמרו בכלה שפירסה נדה עכ"ל. ומ"ש רבינו ואם נשאת לת"ח וכו' למד זה רבינו ממ"ש ביבמות פרק החולץ (דף לז:) אמר ר' אליעזר בן יעקב לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו והקשו איני והא [רב כי איקלע לדרדשיר אמר מאן הויא ליומא] ורב נחמן כי איקלע לשכנציב אמר מאן הויא ליומא פירוש מי רוצה להנשא לימים ידועים שכשילך הוא מהמקום יתן לה גט ותירצו שאני רבנן דפקיע שמייהו והקשו והאמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב

*[בגרסתינו כתוב א"ל סבר ליה מר למיכתב כתובה לד' יום א"ל אין כי מטא לד' נגר עד ד' אחרינא] *[בספרינו כתוב מאי האי] *[בספרינו כתוב דקחזיא דמא אבל]

מגדל עוז

אשר הגיע לידי אבל אחר שבאתי בארץ הצבי וזכיתי לראות המוגה לר"מ ז"ל בחתימתו מצאתיה ורצתה בלד"י ותקון כסילים היה שלא ידע ההלכה ולא הבין הטעם וחשב בתחלה שטעה הסופר בין לד"י לאל"ף ותקנו לפי דעתו ועל כן יצא לו משפט מעוקל ואילו הגיע למסכת יבמות פרק החולץ (דף ל"ז) ולמסקנת נדה פרק תינוקת (דף ס"ו) והיה רואה שלשון הגמרא ונתפייסה לא היה עושה כן וזה פשוט באמת: **ואם נשאת לתלמיד חכם וכו' עד שתטבול: כתב הראב"ד** ז"ל מה שחילק זה בין תלמיד חכם לשאר בני אדם וכו' וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה כדאיתא בכתובות עכ"ל: **ואני אומר** הנני משיב על ראשון ראשון והאמת מה שאמר שהוציא זה מאותו מעשה אך לא כמו שהוא מפרש שכבר הקדימוני וכתבו רבותינו בעלי התוספות ז"ל בההיא סוגיא דפרק החולץ גמרא מתניתין קמייתא דקא פריך תלמודא דמייחדי להו ועוד יש בנוסחאות שלנו יחודי בעלמא הוא דמייחדי בהדייהו דלאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו דלכאורה משמע סוגיא כפי' הראב"ד ז"ל לרצונו ולדברי ר"מ ז"ל הקשו רבותינו בעלי התוס' ז"ל לסברא זו מדאמרי' פ"ק דכתובות שאם פירסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כל זמן שלא בעל שהיא קושיא אחרת שהקשה ראב"ד ז"ל ועל מה שפירש הראב"ד ז"ל מדעתו הקשו כיון דלא מצי למבעל מאי פת בסלו איכא והיא קושיא אמיתית גם על הפי' הראשון וגם על השני אילו היה מכוון ר"מ ז"ל לכך ועוד שאילו היה דעת ר"מ ז"ל לפרש אותה סוגיא כמו שחשב עליו הראב"ד ז"ל נוסח הגמרא שלו אינו הולמתו ועוד כי ר"מ ז"ל לא הזכיר בלשונו יחוד כלל אלא נישואין וכל יודעיו יודעים כי לא לחנם נשמר ולא למקרה מוציא לשונו אלא ודאי דעתו לפרשה כפי' המקובל לו מרבותיו נ"ע והבן כי התלמוד מקשה תחלה על דברי רבי אליעזר בן יעקב שאמר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אב נושא בתו ואח נושא אחותו ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה מהא דרב כי מקלע לדרדשיר אמר מאן הויא ליומא ורב נחמן כי מקלע לשכנציב אמר מאן הויא ליומי ומתרץ שאני רבנן דפקיעי שמייהו והדר מקשינן על מעשה דרב ורב נחמן היכי עביד הכי והאמר רבא תבעוה לינשא כו' ומתרץ רבנן שלוחי הוו משדרי ומודעי להו כלומר והיו נשמרות המתפייסות מקודם בואן ואי בעית אימא יחודי הוו מייחדי להו או בהדייהו כלומר דהוי מודעי מאן הויא ליומא או ליומי ודלא בעו אלא ליחודי בעלמא מאחר שיודעות שאינן מכוונין לבעול ולשאת נישואין גמורין ולא מחמדן ולא חזיין ומש"ה לא בעינן שבעת ימים נקיים והיה להם פת בסלם שאם יצרם תקפם יבאו עליהן בהיתר גמור ולא דמיין לתבעוה לינשא נישואין גמורין וזווג שלם שהן רואות מתוך חמודן אם נתפייסו וכן פירשו רבותינו בעלי התוספות ז"ל וגם הרמב"ן ז"ל כן כתב בנימוקו ועוד כתב שיש לפרש לעולם שלוחי הוו משדרי ומודעי להו מעיקרא ומיהו לא סמכי אפקיעות דשמייהו אלא יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו או בהדייהו ע"כ. ואלה הדברים נכונים לפרש בהם ההלכה ולהלום בהם הלשון וממילא שמעינן שהיו נושאין אותן כי נתפייסו להן ואפילו שלא ישבו שבעה נקיים הואיל והיו תלמידי חכמים וכמ"ש ר"מ ז"ל ולא נשאר עם אלו הפירושין קושיא כלל. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל עוד ממעשה דרבינא האמור בנדה פרק תינוקת ההיא נישואין גמורין וזווג שלם היה דגרסינן התם (דף ס"ו) אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבינא עסיק ליה לבריה בי רב חביבא אמר להו ליום פלוני לכתוב כתובה איעכב שבעה יומי בתר ההוא יומא אמר ליה מ"ט עביד מר הכי א"ל לא סבר ליה מר להא דאמר רבא תבעוה לינשא כו' אלמא נישואין גמורין וזיווג שלם ובעי למבעל בעילת מצוה לאלתר כדמבעי ליה ועוד יש לו לומר כי החתן עדיין היה בחור ולא היה אביו רב חביבא בקי בו ורצה להרחיקו מן הנסיון ולאו בן תלמיד חכם כתלמיד חכם עצמו. ומה שהקשה עוד דהויא חופה דאיסורא אינה קושיא כלל לפי הפירושין שכתבתי שאינה רואה מתוך חמודה זה כלל תדע שהרי כתב ר"מ ז"ל עצמו פרק י' דהלכות אישות כי האשה משתכנס

הגהות מיימוניות

לבעילת מצוה וכן כתב בעל הרוקח משום אביו וכל רבותינו וכן כתב מורי רבינו שיחיה. ואם טבלה אחר ז' נקיים ולא נבעלה צריכה לבדוק פעמים בכל יום ויום עד שתבעל דלעולם משתבעה לינשא איכא לספוקי דלמא חזיא מחמת חימוד עד שתבעל הילכך בעינן ז' נקיים סמוך לבעילת מצוה עיין בסימן א' ע"ב: י [ו] וכן משמע קצת בריש כתובות גבי הא דקאמרינן לפיכך חלה הוא או שפירסה נדה ע"ב: וכן

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - ה (קדושה) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 43 הודפס ע"י אוצר החכמה

אוצר החכמה

יא *דין הכתמים בזמן הזה כמו שביארנו ואין בדבר חידוש ולא מנהג אלא כל כתם שאמרנו שהיא טהורה הרי היא טהורה וכל כתם שאמרנו טמאה *(אם אין בכתם שיעור כדי לחוש לזיבות) סופרת שבעת ימים מיום שנמצא בו הכתם. ואם היה שיעור הכתם כדי לחוש לזיבות סופרת שבעת ימים מאחר יום שנמצא בו הכתם שאין הרואה דם כרואה כתם: **יב** וכן *כל מה שאמרנו ביולדת שאמו טהורה הרי היא טהורה בזמן הזה. אוכן האשה שראתה לובן או דם [ז]ירוק או שהשליכה חתיכה אדומה שאין עמה דם *הרי היא טהורה אף בזמן הזה שלא החמירו אלא ברואה דם טמא *[ואין זה דם טמא]: **יג** וכן אם היתה בה [ח]מכה והיה הדם שותת ממנה או שבא הדם עם מימי רגלים ה"ז טהורה ולא נתחדש דבר אלא ספירת שבעת ימים נקיים לכל רואה דם טמא כמו שאמרנו ושיהיו כל מראה דמים טמאים: **יד** זה *שתמצא במקצת המקומות שהנדה יושבת שבעת ימים בנדתה אף ע"פ שלא ראתה דם אלא יום אחד ואחר השבעה תשב שבעת ימים נקיים אין זה מנהג אלא טעות הוא ממי שהורה להם כך. ואין ראוי לפנות לדבר זה כלל אלא אם ראתה יום אחד סופרת

א טור שם סי' קפ"ה סמ"ג לאוין קי"א: ב טור שם סי' קפ"ג ושם עיקר הדין הישר וסמ"ג לאוין קי"א: *[בס"א אינו] [*כן הוא בס"א]

השגת הראב"ד

*דין הכתמים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש גדול וזהו שאמרנו כתמים צריכין הפסק טהרה ונקיים בעינן ואחר יום מציאה היא מונה עכ"ל:

השגת הראב"ד

*כל מה שאמרנו ביולדת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה לידה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל:

*הרי היא טהורה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילך טמאה עכ"ל:

מגיד משנה

לישב ז' נקיים ותירצו רבנן שלוחייהו הוה משדרי ומודעי להו ואיבעית אימא *יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ע"כ. ופירש רבינו שהיו מתייחדות עמהן בבית אחד ולא היו באין עליהן וכיון שהיה שם יחוד קרי ליה פת בסלו אבל אם לא היו מתייחדות עמהן בבית לא הוה קרי ליה פת בסלו. ובהשגות א"א הוא סובר שמייחדין היו עמהן וכו' וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה כדאיתא בכתובות עכ"ל. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל על רבינו ממעשה דבריה דרבינא איני רואה בו קושיא של כלום דמאן לימא לן דההוא בריה דרבינא הוה צורבא מרבנן ותו דילמא לא הוה ניחא ליה בייחוד בלבד אלא בביאה ורצה להמתין עד שתהא ראויה לביאה וכן מה שהקשה חופה דאיסורא היכי עבדי ג"כ אינה קושיא דאשה זו מותרת גמורה היא דבר תורה שאפילו בראיה שראתה כל שלא הרגישה אינה טמאה כמו שהתבאר בדין הכתמים פ"ט ועל הדרך הנזכר שם וכ"ש זו שהוא ספק אם ראתה כלל ולא מצאה אפילו כתם שהיא מותרת גמורה דבר תורה אלא שחכמים החמירו בזה ומ"מ אינה חופה דאיסורא ואינה דומה לכלה שפירסה נדה והיא נדה ודאית וזה החילוק ברור. ומ"מ דעת הרשב"א ז"ל כדברי הר"א ז"ל:

יא דין הכתמים בזמן הזה וכו'. זה פשוט שלא מצינו בגמרא חומרא כלל בכתמים והם עצמם אינם אלא מדבריהם כמו שנתבאר. ומ"ש רבינו שאם אין בכתם שיעור כדי לחוש לזיבות שהיא סופרת ז' נקיים מיום שנמצא בו הכתם ואותו יום הוא ממנין השבעה נ"ל שטעמו בזה הוא מפני שחומרת בנות ישראל לא היתה בכתמים כלל שלא הזכיר רבי כלל כתמים אבל תקנתו של רבי שאם ראתה יום אחד או שנים תשב ששה והם כנ"ל בפרק זה היתה אף בכתמים שא"ת שהכתמים עמדו על דין תורה בענין המנין כיון שהם עצמם אינם אלא מדבריהם אף אתה מצריכן למנות ימי נדה וזיבה וכבר נתקלקלו הוסתות אלא ודאי כיון שהכתמים הם מדרבנן כראייה מדאורייתא אף הן בכלל תקנתו של רבי ובכל כתם שיש לחוש לזיבות והוא כשלבשה הבגד שלשה ימים ויש בכתם שיעור ג' כתמים כנזכר בפרק ט' הרי היא צריכה ז' נקיים חוץ מיום מציאת הכתם כדין רואה שלשה ימים לפי תקנתו של רבי אבל להיות הכתם בכלל חומרת בנות ישראל לא מצינו ואין להחמיר מדעתנו ודיין לכתמים שמדבריהם להיותן כראייה גמורה לפי תקנתו של רבי זה נ"ל לדעת רבינו:

ובהשגות אמר אברהם זה שיבוש גדול וזהו שאמרנו וכו'. וכבר כתבתי פרק ט' מהלכות אלו מה שיש בו די בפירוש ההיא דכתמים צריכין הפסק טהרה מ"מ אפילו לפי שיטת הר"א ז"ל אני תמה מה זו שהקשה על רבינו מההיא וכי השאלה היתה שם אם הכתמים הן בכלל תקנת בנות ישראל אם לאו והלא ר' זירא (דף נ"ג:) דא"ל לתקנתא איהו קא בעי לה ועוד שהסוגיא מוכחת שם דלאו הכי קא איירי [אלא] אם צריכה שבעה או ששה כתקנת רבי ובודאי שאף רבינו סובר שהיא צריכה בדיקה בימים נקיים של טהרה כדין ראייה אלא שהוא דן הכתמים בתקנת רבי בראייה גמורה כמ"ש ונראין דבריו אלא שהרמב"ן והרשב"א ז"ל מצריכין ז' נקיים בכל כתם חוץ מיום המציאה וכן ראוי להורות ולהחמיר:

יב וכן כל מה וכו'. בהשגות א"א אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל. ואלו דברים אין להם סמך בגמרא כלל ומ"מ כבר כתבתי פרק י' כן בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל: וכן **האשה שראתה** וכו'. ברואה לבן או ירוק שהיא טהורה אף בזמן הזה מוסכם הוא מכל המפרשים ז"ל כמ"ש פ"ה ופי' ירוק זה בין ירוק ככרתי בין ירוק כזהב. אבל בדין החתיכה כתוב בהשגות א"א גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילך טמאה עכ"ל. וכבר הארכתי בזה פ"ה לבאר דעת רבינו ורבותיו שפוסק הלכה כחכמים דסברי יש פתיחת הקבר בלא דם ושם כתבתי שדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל הוא כדברי הראב"ד ז"ל:

יג וכן אם היתה וכו'. גם זה יש סוברים שבזמן הזה אין תולין במכה ויש סוברין כדעת רבינו וכן עיקר. ובמשתנת דם עם מי רגלים הכל מודים שהיא טהורה:

יד זה שתמצא במקצת מקומות וכו'. דברים פשוטים וברורים הם:

*[לספרים דידן דגרסי לרבנן יחודי בעלמא הוא וכו' מוכח פי' רבינו שפיר ועיין בב"י סי' קצ"ב]

וכן

כסף משנה

נדה ודאית לשאינו ודאית שהוא כתב כן להתיר יחוד דספק נדה לת"ח ואני איני אומר כל אלא להתיר נישואין לא להתיר יחוד:

יא דין הכתמים בזמן הזה וכו'. כתב ה"ה וכבר כתבתי פ"ט מה שיש בפי' ההיא דכתמים צריכין הפסק טהרה. הוא בבבת הרואה כתם ואחר כך ראתה דם תולה כתמה בראייתה וכו':

יד זה שתמצא במקצת מקומות שהנדה יושבת שבעת ימים בנדתה וכו' וכן זה שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות למקצת גאונים שיולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים וכו' ומצוה לכופן כדי להוציא מלבן וכו'. כתב הריב"ש במה שנהגו שם להחמיר בימי טוהר של יולדת אף אם אינה רואה בהם אם נהגו זה לגדר ופרישה אע"פ שהוא מותר או שבאותם הימים דמים מצויים בהם ראוי להניחם על מנהגם ואין מתירים אותם בפניהם אבל אם נהגו כן בטעות מפני שסבורים שאסור מן הדין ראוי להודיעם שטועים בהם ושהוא מנהג שילא להם מן הצדוקים כדרך שכתב הרמב"ם עכ"ל:

ישראל

הגהות מיימוניות

יב [ז] וכן כתב סה"מ והרמב"ן ועיין לעיל פ"ה ע"כ: **יג** [ח] לשון הרמב"ן היה בה מכה באותו מקום והדם שותת ויורד יש מי שהורה שמטהרין אותה אפילו בזמן הזה ונראה לי שמטמאים אותה שאם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה טמאה מדין תלמוד וא"כ פעמים אתה מביא אותנו להקיף ולבדוק בדמים ועוד הביא ראיה מדהחמירו בדם בתולים וטמאוהו ואין לך מכה גדולה מזו ובספר התרומה כתב דאשה שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודעת אם מוציאה דם או לא אם בודקת עצמה באותו מקום ומוציאה דם או אם מרגישה כשהדם נופל מן הרחם טמאה ואין תולה במכה דתניא נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה יוצא דם משמע דוקא שיוצא הדם מן המכה תולה אבל אם ספק לה אין תולה אבל בשעת ופתה אפילו יודעת בודאי שהמכה מוציאה דם אין תולה בה דאם לא כן לא תהא טמאה לעולם אמנם בכתמים תולה בה כדלעיל פ"ט עכ"ל ספר התרומה עיין לעיל פ"ה ופ"ד ע"כ:

וכן

מגדל עוז

נדה משתכנס לחופה נקראת נשואה אע"פ שלא נבעלה והוא שתהיה ראויה לבעילה אבל אם היתה נדה אע"פ שנכנסה לחופה ונתייחד עמה לא גמרו הנישואין עכ"ל. נמצאת למד בלאות לשונו זה שאמר לשון נישואין כי רצה לומר שנכנסה לחופה אע"פ שלא נתייחד עמה וגם שאילו היתה נדה מפורש הוא לו שם שאינן נישואין וגם מעשה דשכנליב כתבו לפנינו פכ"ה ונמצאו דבריו נכונים: **יא** דין הכתמים בזמן הזה וכו' עד שנמצא בו הכתם: **כתב הראב"ד** ז"ל זה שבוש גדול וזהו שאמרנו וכו'. **ואני אומר** כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעי' ריש פ"ט בעינן מה בין כתם הנמצא כו' ואלי תלמידו כתבתי והארכתי בראיות ובירורתי שם שדבריו וקבלתו אמת וגם בכללים אשר כלל בכאן נאמר שאמר זה בכתם שאין לחוש בו בזיבות וכיון דכתמים דרבנן דיין להחמיר בהן כנדה דאורייתא ואילו יש כאן לחוש לזיבות הנה הוא ז"ל ביארו אחר זה מיד וז"ל ואם היה שיעור הכתם כדי לחוש לזיבות סופרת שבעה ימים מאחר יום שנמצא בו הכתם שאין הרואה דם כרואה כתם עכ"ל והדין עמו כמו שהוכחתי. ועוד אני מוסיף עתה לגלות למה לא חילק בזמן הזה לזמן הראשון בדיני הכתמים שהרי במימרא דרבי זירא פרק תינוקת לא הוזכר אלא שאפילו רואות דם טיפה כחרדל כו' אבל מוצאה כתם לא הוזכרה ודייה מה דאחמור רבנן למיהוי כנדה וכן כתב בסמוך שלא החמירו אלא ברואה דם טמא עכ"ל. ואם הראב"ד ז"ל הולך כאן לפי שיטתו של מעלה ויצא לו זאת החומרא אין לשבש על כך דברי ר"מ ז"ל אמנם הסכמתו טובה וקבלתו ומלכותו נסוכה והרוצה להחמיר הואיל ויצא מפה קדוש תבא עליו ברכה: **יב** וכל מה שאמרנו ביולדת וכו' עד בזמן הזה: **כתב הראב"ד** ז"ל אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה לידה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל: **ואני אומר** איני מאמין שיצא לשון זה מפי רבינו הראב"ד ז"ל כי ר"מ ז"ל לא הזכיר בכלל הזה שביולדת אלא שאמו טהורה ואיך יקשה עליו מן הטמאה ואם יעלה על דעתך שטעה הסופר ורצה להקשות ממ"ש פ"י ואם אין פניו בצורת פני אדם כו' גם זו אינה קושיא כי אותו הדין הוא במפלת ובכאן לא כלל אלא ביולדת דוקא וכבר חקרתי בכל מה שפרט בטהרת היולדת ולא מצאתי בו דבר שלא נוכל לעמוד עליו שאינם אלא דיני יוצא דופן או מסוכך או לדרך איברים דוק ותשכח: **הרי היא** טהורה וכו' עד דם טמא: **כתב הראב"ד** ז"ל גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילך טמאה עכ"ל: **ואני אומר** גם בזה שלא יצא מפי רבינו הראב"ד מעולם מתרי טעמי. חדא כי תחילת זה הכלל כתב וכן האשה שראתה לובן או דם ירוק או שהשליכה חתיכה אדומה שאין עמה דם שזהו דין רואה דם ומפלת שהיא משלכת ואיך יקשה עליו מיולדת שהרי אמרו אי איפשר לפתיחת הקבר בלא דם. ועוד אנה פנה לב הכותב השגה זו שלא השגיח על לשון ר"מ עצמו שכתב תחלת פרק כל היולדת טמאה כנדה אע"פ שלא ראתה דם עכ"ל וזכור דהיינו טעמא משום דאי איפשר לפתיחת הקבר בלא דם והחי יתן אל לבו כי לא הלך לבו מפרק לפרק ולא פגעה בו שכחה אלא ודאי הכותב הזה הפריז יותר מלאי להכא ברואה ומפלת והתם ביולדת ותלה עצמו באילן גדול מדאמר רבי יוחנן חוכמתיה דרבי חנינא גרמה לי דלא אחזי דמא מטמאנא מטהר מטהרנא מטמא וא"ר זירא טבעא דבבל גרמה לי דלא אחזי דמא ומה רבה דידע בטבעא לא חזי אנא אחזי ואידך דאמר רבי זירא בנות ישראל כו' ע"כ. והביא ר"י אלפס ז"ל בריש הלכות שבועות בפיסקי נדה אלמא במראות דמים נסתפקו כי נתמעטו הלבבות והחמירו כי לא הכירו אבל שאר דברים לא הזכירו ובכך עלו דברי ר"מ ז"ל על מתכונתם ורמו וישבו תחתם יחד כולם בפרטם ובכללם הרכיב והצריך וקיצר והאריך בסמוך: **יג** וכן **אם היתה** בה מכה בו' עד ולא נתחדש בה דבר אלא ספירת שבעה ימים נקיים לכל הרואה דם טמא כמו שביארנו ושיהו כל מראה דמים טמאים עכ"ל וזהו כאותן מימרות ממש דרבי זירא וכדאמר רבי יוחנן: **יד** זה שתמצא במקצת המקומות עד עלתה לה טבילה. כל זה במסכת נדה פרק תינוקת (דף ס"ז) ובכמה מקומות ותשובות הגאונים והסכמת רבותינו הראשונים והאחרונים:

ואסור

ואילך לא אפשר בלא בדיקה, לפי שעם השלישי הוחזקה לכל האצבעות ולכל הכוחות. אבל אם רצתה להכניס עצמה בבדיקה, אפילו בפעם שלישית של בעל ראשון עושה ושפיר דמי, שאם התירו לשלישי בבדיקה, לראשון שלא הוחזקה לא כל שכן. ומי שהורה בהיפך זה לא נראו דבריו. **כיצד** בודקת עצמה (סו, א), מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך על ראשו, נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור, אם לאו בידוע שהוא מן הצדדין, ואם יש לה וסת תולה בוסתה[40], ואם יש לה מכה תולה במכתה, ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה תולה. ופירש שמואל שפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה כדי שלא יפסידנה פי השפופרת. **ולענין** מעשה, כתב הרב רבי אברהם ז״ל[41] דעכשיו אין אנו בקיאין[42] בבדיקה זו, ועוד[43] שאפילו בידוע שהוא מן הצדדין הרי גזרו בנות ישראל בכל רואה דם טיפה כחרדל שיושבת שבעה נקיים. ומכל מקום מודה הוא ז״ל שאין מוציאין אותה מבעלה לאחר בדיקה, אבל לכתחילה לא תסמוך על זה. **ואינו** מחוור בעיני, דלעולם לא החמירו להוציא מבעלה אחר שאפשר בבדיקה. וגם הרב אלפסי ז״ל כתבה בהלכות[44], ונראה שדעתו להנהיג בה היתר הלכה למעשה. ודין אשה שיש לה מכה יתבאר בשער הכתמים[45], ושם יתבאר אם תולה זו במכתה (אם לא) או בוסתה אם לאו.

פסקא ו׳

איסור ייחוד בכלה שפירסה נדה, ובכלה שנאפרה מחשש חימוד

טוש״ע סי׳ קצ״ב סעיף ד׳

מתייחד אדם עם אשתו נדה ואין אחר צריך לשמרה, שבעלה נאמן עליה, דכיון שיש היתר לאיסורה אין יצרו תוקפו, וכדאיתא בסוטה פרק קמא גמרא ר׳ יהודה אומר בעלה נאמן עליה (ז, א). **פעמים** יש שאין הבעל נאמן עליה אלא הוא ישן לבדו והיא ישנה בבית אחר[46], ובזמן שהן ישנים בבית אחד צריך הוא לישן בין האנשים לצד אחד והיא ישנה בין הנשים לצד אחר, והן שתים. **האחת** כלה שפרסה נדה קודם שבא עליה, דתניא בריש פרק קמא דכתובות (ד, א) הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים וכן מי שפירסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים.◦ ואמרינן התם דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא לא שאנו אלא שלא בעל אבל בעל אשתו ישנה עמו, ובריייתא הכי קאמר, וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, דכל שהיא כלה ולא בעל חביבא עליה טובא ויצרו תוקפו, אבל לאחר שבעל יצרו שבור ואין חוששין לו. **והשניה** אשה שתבעוה

{דף קסז}

ציונים והערות: **40 ואם י״ל וסת תולה בוסתה.** עי׳ בקצר שפירש דהיינו שאם ראתה מחמת תשמיש בשעת וסתה תולה בוסת להקל, וכ״פ הרמב״ם (פ״ד איסו״ב ה״כ) והרמב״ן (פ״ו הט״ו), ורש״י (ד״ה ואם יש) פי׳ אם י״ל וסת לקלקול זה כו׳, עי״ש. **41 כתב הרר״א ז״ל.** בעה״נ שער הספירה סי׳ ג׳ (הל׳ ו׳) **42 דעכשיו אין אנו בקיאין.** בראי״ש (פ״י סי׳ ג׳) השיג דמה בקיאות שייך בזה בין ראשו לצדדין, ובב״ח (סי׳ קפ״ז) יישב דר״ל דאין בקיאין אם הכניסה השפופרת עד מקום שהשמש דש. (ועי׳ בנוסח מהדו״ב בבעה״נ ״שאין אנו בקיאין בהכנסת המכחול ואולי יתחלף בו בין ראשו לצדדין״) **43 ועוד כו׳.** סברא זו ליתא בגירסת בעה״נ שלפנינו **44 בהלכות.** שבועות (ב, ב בדפי הרי״ף) **45 בשער הכתמים.** שער ד׳ פסקא י״ז, ועי״ש שכ׳ סברא כעין הנ״ל, דלא החמירו להוציא אשה מבעלה. **46 אלא הוא ישן לבדו והיא ישנה בבית אחר.** והיינו דאף שמודה לדעת הראב״ד דצריך ב׳ שמירות, שהוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים, אבל בישנה בבית אחר א״צ שמירה נוספת. (ב״י סי׳ קצ״ב)

תורת הבית הקצר

כיצד בודקת עצמה, נוטלת שפופרת של אבר ופיה כפוף לתוכה כדי שלא תקלקלנה, ומשים בתוכה מכחול ובראשו מוך, נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור, ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין ומותרת. ואם רצתה לבדוק בעודה תחת הראשון כל שכן שמותרת, ולא אמרו בשלישי אלא להקל עליה עם הראשון ועם השני ועם השלישי בלא בדיקה. ויש מי שהורה שאין סומכין עכשיו על בדיקה זו, ואין הדברים נראין כן, אלא סומכין עליה בכל עת כדי שלא תוציא אשה מבעלה.

אשה זו שראתה על ידי תשמיש (והיא) [והיה] בשעת וסתה, תולה בוסתה להקל כדי שלא תתגרש מבעלה. ואם יש לה מכה תולה במכתה, ודוקא כשאין ניכר שיהא דם מכתה משונה מדם ראייתה, אבל בידוע שדם מכתה משונה מדם ראייתה אינה תולה בה. ויש מי שהורה שאינה תולה במכתה, ולא יראה לי כן. ועוד יתבאר יותר מזה בשער הכתמים.

פסקא ו׳ (עי׳ בקצר לפסקא א׳ ולפסקא ד׳)

לינשא וניפייסה שצריכה לישב שבעה נקיים, שאם נשאה קודם שישבה שבעה נקיים ושטבלה הרי היא ככלה שפירסה נדה והוא ישן בין האנשים והיא° ישנה בין הנשים, ואעפ"י שלא נודע בבירור שראתה ומן הספק הוא שאסרוה, אפילו הכי אילו היתה ישנה עמו בבית לא עמדה גזרתם, דיצרו תוקפו. ואין הפרש בדבר זה בין שהחתן תלמיד חכם בין שאינו תלמיד חכם. **והא** דאמרינן בפרק החולץ (יבמות לז, ב) רב כי מיקלע לדרשיש אמר מאן הויא ליומי ורב נחמן כי מיקלע לשכנציב אמר מאן הויא ליומי, ואקשינן והאמר רבא תבעוה לינשא וניפייסה צריכה לישב שבעה נקיים, ופרקינן שאני רבנן שלוחי הוו משדרי ומודיעי להו ואי בעית אימא יחודי בעלמא הוו מייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, דמשמע מהתם לכאורה דמייחדי להו בבית עמהן ומשום דרבנן נינהו לא חיישינן להו. לא היא, דלאו להתייחד עמהן[47] בבית לישן עמהן קאמר, אלא מייחדי להו לישאם קאמר ולאחר שתשב שבעה נקיים. ואי נמי שלא יהיו באין עליהן לעולם ולא ישנות עמהן בבית, אלא כדי לשבור את היצר היו מיוחדות להם לעולם, וכדי לתרץ שתי הקושיות תרצו כן, חדא דהא קשיא להו מדרבא, ועוד אחרת שכבר הקשו שם מדר' אליעזר בן יעקב דאמר לא יקח אדם אשה במדינה זו וילך ויקח אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אח נושא אחותו ופרקינן שאני רבנן דפקיעי בשמייהו, ועכשיו תירץ דרבנן לא היו נושאין אותן אלא יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו, כדי לתרץ שתי הקושיות בתירוץ זה לבד. **ומי** שהוכיח מכאן[48] היתר לתלמיד חכם[49] יתר משאר העם, לא נראו דבריו כלל.

[ז.]

פסקא ז'

האשה אין צריכה בדיקה לבעלה בין יש לה וסת בין אין לה וסת

מח' הרשב"א והרא"ה אם חוששין לעונה בינונית כדין וסת

טוש"ע סי' קפ"ו סעיף א', ב'; סי' קפ"ד סעיף א'

ועתה אנו צריכין לבאר אם צריכה האשה בדיקה לבעלה כל זמן שהיא עוברת[50] לשמש את הבית אם לאו. **תנן** בפרק קמא דנדה (יא, א) פעמים צריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה. ואמרינן עלה בגמרא (שם, ב) ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא באשה עסוקה בטהרות דמגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא בדיקה נמי לבעלה אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה. ואקשינן מאי קמשמע לן תנינא בפרק כל היד כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן, ופרקינן אי ממתניתין הוה אמינא הני מילי באשה שיש לה וסת אבל אשה שאין לה וסת בעיא בדיקה. ולאו למימרא[51] דההיא מתניתין באשה שיש לה וסת דוקא קאמר, דהא כל הנשים קתני, אלא הכי קאמר, אי לאו דשמואל [הוה דחינן ד]מתניתין (דילמא) בשיש לה וסת דוקא [קאמר], ומכל מקום השתא דאיתמר דשמואל, מתניתין נמי אוקמינן בכל הנשים בין שיש לה וסת בין שאין לה וסת. **ואיתמר** נמי (יב, א) אמר ר' זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש[52] אמר ליה ר' זירא לרבה בר ירמיה אין לה וסת בעיא בדיקה יש לה וסת לא בעיא בדיקה, כלומר והלא שנינו ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה, ומתניתין באשה שיש לה וסת עסקינן, דהא קתני אעפ"י שאמרו דייה שעתה. אמר ליה יש לה וסת עירה בעיא בדיקה ישנה לא בעיא בדיקה אין לה וסת בין עירה בין ישנה בעיא

ציונים והערות: **47 דלאו להתייחד עמהן כו'.** עי' בבדה"ב לעיל (פסקא ד') שהסכים עם הרשב"א בפירוש הא דייחודי הוו מייחדי **48 ומי שהוכיח מכאן.** הוא דעת הרמב"ם (פי"א איסו"ב הל' י"), ודעת הראב"ד בהשגות כהרשב"א, ובכס"מ שם ובב"י (סי' קצ"ב) מסיק דגם הרמב"ם מודה להרשב"א ולא הקיל בת"ח אלא בנשואין ולא בייחוד. **49 ומי שהוכיח מכאן היתר לת"ח.** עי' בקצר (פסקא ד') ששנה שיטתו דאין חילוק בין ת"ח לע"ה (וממש"כ כן לענין חשש חימוד ולא לעיל בקצר פסקא א' לענין כלה שפירסה נדה, מוכח שפירש דגם הרמב"ם לא התיר לת"ח בפירסה נדה ממש, ועי' ב"י וכס"מ הנ"ל מה שדן בזה.) **50 כל זמן שהיא עוברת כו'.** דין עבר הוסת ולא בדקה, עי' שער ג' פסקא י"ט **51 ולאו למימרא כו'.** וביאר יותר להלן (ד"ה ועוד ראי"ה) **52 אסורה לשמש.** הגירסא שלפנינו "עד שתבדוק"

מראה הבית

פסקא ו'

ואיבעית אימא יחודי בעלמא הוא דמייחדי בהדייהו. ואם תאמר והא תניא בפרק קמא דכתובות וכן מי שפרסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. איבא למימר דשאני רבנן דזהירי. ואי נמי שאני הכא דחששא בעלמא היא, ולרבנן דידעי דאסירי להו ומזהר זהירי בה שרו להו. **וכן כתב הרמב"ם ז"ל** וז"ל, כל אשה שראתה כשתבעוה לינשא לא תנשא עד שתספור ותטבול ואם נשאת לתלמיד חכם מותרת להנשא מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שהרי תלמיד חכם יודע שהיא

ציוני הלכה

הכ"ב. ע' סי' קנב סע' ד וממ"ש סס.
ומעוט אנשים שנים. ע' ד"מ סס"י קכב וחזו"מ לח ג.

מסורת הראב"ד

(כג) סי' ג הל' א
(כל) וכן איתא גבי אבילות, עי' לקמן סי' ב הל' ג

וכל מראה שחרות נמי טמא לפי שאין אנו בקיאין בין החרת לדיהה ממנו. הנה השלמנו דין הנדה והיולדת ופרישתן לכל ימי השנה.

כב אך יש נדה אחרת שהיא צריכה פרישה גדולה מזו והיא הכלה שלא נבעלה ופירסה נדה שהוא אסור להתיחד עמה בלילה[מג] **(ה)**, אלא הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדאיתא בכתובות בפ' ראשון [ד]. ומדקאמר בין האנשים ובין הנשים משמע שצריך להיות בבית אנשים ונשים **(ה)** זולתי החתן והכלה[מה], ומיעוט אנשים שנים ומיעוט נשים שתים. והוא ישן לצד אחד עם האנשים והיא ישנה לצד אחר עם הנשים, נמצא הייחוד הזה חמור יותר מייחוד של אשת איש שהיא מתייחדת עם שני אנשים כשרים, וזו אינה מתייחדת עם בעלה עד שיהו שם אנשים ונשים, והטעם מפני שהיא אשתו והיא כלה והיצר מקטרג עליה[כל].

כג וי"א דלענין יחוד אשה אחרת נמי בכי האי גוונא בעינן טפי, וכי אמרינן

השגות הרז"ה

(ה) עוד כתב הרב כלה שלא נבעלה ופרסה נדה אסור להתיחד עמה בלילה וצריך להיות בבית אנשים ונשים. ובמסקנא כתב מיהו שמירת נשים לא בעינן[מד] כלל ממעשה דר' יהושע שהלך הוא ותלמידיו לפדות ריבה אחת והשביבה בלילה תחת מרגלותיו. ואני אומר אין צעת הדחק ראיה ואין ללמוד ממעשה דר' יהושע אלא בכיולא בו בתורה ובחסידות, ובשעת הדחק. אבל זו ברור לנו, דכי קתני הוא יקן בין המצעים ומצתו יצנה בין הנצעים, מורחא דמלתא קתני ובכל צימור שמוליאו מאיסור יחוד דיו. והייתי סבור דמה שכתב הרב אסור להתיחד עמה בלילה מורחא דמלתא קתני ולאו דוקא, עד שראיתי בסוף השער[כג] בנין הט' פרישות שכתב מוסף עליהם הנדה בימי חופתו ולא בעל שהוא אסור בכל אלה ואסור להתיחד עמה בלילה, מוסף עליהן אשת ישראל שקנא לה ונפתרה שהיא אסורה בכל אלה ואסורה להתיחד עמו ביום ובלילה. וקשה בעיני דבר זה כי המלך הזקן מוסל רע למשול ביום ובלילה ואיננו מבדיל בין האור ובין החשך[מו]. והוא אין לו עיניים ולא ביצה להבחין בין יום ובין לילה. והיאך מעבדי המלך עובד את רבו בין ביום ובין בלילה. והמפטפט בילנו עושה נחת רוח ליוצרו, ובתורתו יהגה יומם ולילה.

לנפש תדרשנו

מג*. אסור להתיחד עמה בלילה. משמע שביום מותר. וכן מוכח לקמן סי' ג הל' א שסמוך לאחר דין זה כתב: "מוסף עליהם אשת ישראל... ואסורה להתיחד עמו ביום ובלילה". ע"ע מש"כ בזה בסוף שער הספירה והבדיקה.

מד. ובמסקנא כתב מיהו שמירת הנשים לא בעינן. דברי הרז"ה צ"ב, דלכא' משמע שהבין שרבנו חזר בו אף מפסקו הראשון בדין יחוד חתן וכלה, והרי מדברי רבנו משמע שאינו מקיל אלא גבי שאר אינשי בלילה. ואפשר דלעולם הבין הרז"ה את דברי רבנו כפשוטם, אלא שכך הוא שעור דבריו: א) מה שמתיר הראב"ד יחוד בלילה ללא שמירת נשים משום מעשה דר' יהושע, אי משום הא לא היה צריך להתיר. ב) מיהו לפי "מה שברור לנו" אין כלל מקום להצריך שמירת נשים בלילה שהרי אף בכלה לא צריך כן.

מה. זולתי החתן והכלה. ע' ד"מ בשם המרדכי דסגי בשומר אחד לו ואחת לה. ודברי רבנו הכא ברורים לא כן. וכ"כ החזו"א (כא ג) עפ"י הקטע מדברי רבנו (מהדו"ב) המובא בהגמ"י: "מעוט אנשים שנים ומעוט נשים שתים".

מו. ואיננו מבדיל בין האור ובין החשך. ויותר מזה משיג הרא"ש (מו"ק פ"ג סי' לו) על דעת רבנו: "ואיפכא מיסתברא כי למראית העין היצר מתגבר". מיהו מדייק הב"ח בדעת רבנו מלשון חז"ל "הוא ישן בין האנשים" ולא תני סתמא אסור להתיחד עמה, משמע דבלילה דוקא אסור. ומבאר הב"ח סברא דמילתא "דלא שכיחי אינשי דחזו להו כשמתיחדים יחד משא"כ ביום", ודוקא בחתן מקילים כן משום שיש צד קולא "שיש היתר לאיסורו". ע"כ דעת הב"ח. וי"מ דלילה חמירא משום דהוא זמן מיועד לתשמיש.

הדפסה ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בעלי הנפש <מהדורת הרב בוקובזה> אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי) עמוד מס : 46 הודפס ע"י אוצר החכמה

לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה באנפה נהוג אבילותא שלא באנפה לא תנהוג אבילותא כשמתו חמיהן אמרו להן שאין צריכין לנהוג אבילות אלא בפני נשותיהן אבל קריעה קורע בשעת מיתה או מיד ששמע אפילו שלא בפניה א) כדאמרינן גבי אמימר שקרע שלא לפני בנו משום דעיקר קריעה בשעת חימום ולא אמרו בכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו אבל אחי אשתו ואחותה לא. דתניא מי שמת חמיו וחמותו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ופוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה וחמותה אינה רשאה להיות כוחלת ופוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות ותניא אידך אע"פ שאמרו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ופוקסת באמת אמרו מוזגת לו כוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו קשיא אהדדי דמשמע שאינו נוהג עמה אבילות ב) מדקתני מרחצת לו פניו ידיו ורגליו אלמא דאינו נוהג עמה אבילות וסתם רחיצת פניו ידיו ורגליו היו בחמין כדאיתא בפרק במה מדליקין (דף כה:) על ר' יהודה בר אילעאי שהיו מביאין לו עריבה של חמין ורחץ בה פניו ידיו ורגליו וכן אמר שמואל (שבת דף קח:) יפה טיפת צונן שחרית ורחיצת פניו ידיו ורגליו בחמין ערבית וכו' והראב"ד ז"ל דקדק מדלא קתני בהך וכופה מטתו ונוהג עמה אבילות כדקתני בקמייתא אלא לאו ש"מ כאן בחמיו ובחמותו וכאן בשאר קרובים שמע מיניה תניא נמי הכי לא אמרו בכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו והאידנא נהגו להקל באבילות של המתאבלים עליהם וסומכים על זה דמשמע שאינו מתאבל אלא משום כבוד האבלים ואם רצה האבל למחול על כבודו אין צריכין להתאבל עמו והאידנא כל האבלים מוחלים על כבודם [ג] ולכך נהגו להקל:

לו [פג] **תניא** בפ"ק דכתובות (דף ג:) הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל [שם דף ד.] בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל ל' יום ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא מאן דטרח אבל איפכא לא. אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שנתן מים על גבי בשר אבל לא נתן מים על גבי בשר מיזדבן ומוקי לה התם בעיר ממועטת אבל בכרך אע"פ שנתן מים ע"ג בשר מיזדבן ובכפר אע"פ שלא נתן מים ע"ג בשר לא מיזדבן. כתב הרב אלפסי בכתובות וש"מ היכא דאפשר לזבוני וליכא פסידא דאינו נוהג שבעת ימי המשתה ברישא ומתוך לשונו משמע שמכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש וקובר את מתו ונוהג ז' ימי אבילות ואח"כ שבעת ימי המשתה מדקאמר דאינו נוהג שבעת ימי המשתה ברישא משמע דאין חילוק בין היכא דאיכא פסידא להיכא דליכא פסידא אלא היכא דאיכא פסידא נוהג ז' ימי המשתה ברישא והיכא דליכא פסידא נוהג שבעת ימי אבילות ברישא ג) אבל בשניהם נוהג בעילת מצוה קודם שיקבר המת דאם לא כן הוה ליה למימר היכא דליכא פסידא קובר את מתו ונוהג אבילתו ואח"כ מכניס את הכלה לחופה וכן מצאתי כתוב בשם הלכות גדולות ובשם ה"ר יצחק בן גיאות ז"ל דבשאר קרובים מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי אבילות ואח"כ שבעת ימי המשתה ולא מיסתבר כלל דמה תועלת יש במיהור החופה ויבזו את המת ויפסיק באבילות בין החופה ובין שבעת ימי המשתה ולא התירו חופה וביאה לאונן אלא במת אביו של חתן או אמה של כלה דאיכא פסידא דאז התירו חופה וביאה לאונן להקדים המשתה לאבילות כדי שלא להפסיק באבילות בין החופה לשבעת ימי המשתה אבל היכא שצריך להקדים אבילות למשתה יאחר גם החופה עד שיכלו כל שלשים יום אם יש לו בנים גדולים. י) אמר מר הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים של צנעה נוהג ומועד חשיב כחתן כדתנן (בנגעים פ"ג) ולעיל בפ"ק (דף ז:) מכאן אמרו חתן שנולד לו נגע נותנים לו ז' ימי המשתה לו ולכסותו ולביתו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל כתב הראב"ד ז"ל דתרוייהו דוקא שיהו אנשים ישנים עם החתן ונשים עם הכלה ודוקא בלילה ד) אבל ביום מותר להתייחד עמה כשאר נשים ואינו אסור אלא בתשמיש אבל במיני פרישות כמזיגת הכוס והצעת המטה ורחיצת פניו ידיו ורגליו מותר ולא עוד אלא אפילו בחיבוק ונישוק וכיוצא בו מותר ע"כ. ומאד הפליג החכם להחמיר בלילה להצריך שתי שמירות והפליג להקל ביום להתיר יחוד חיבוק ונישוק ואיפכא מסתברא כי למראית העין היצר מתגבר [ד] הלכך (בלילה או ביום קתני) והיחוד אסור ביום כמו בלילה [ה] ה) אבל במיני פרישות אין צריך להרחיק עוד כתב החכם איכא מ"ד דאי איתרמי ליה אבילות ברגל שצריך כמו כן שיישן הוא בין האנשים ואשתו ישינה בין הנשים משום דדמי האי אבילות לאבילות דחתן דמזולזלים דלא נהגו אבילות ברגל וקי"ל דאסור בתשמיש המטה דאמר דברים שבצנעה נוהג הלכך בעי הרחקה יתירה כי הכא ולי נראה דשאני רגל משבעת ימי המשתה דשבעת ימי המשתה אית ביה ו) אפושי שמחה לשושבינין ולכל בני החופה אבל שמחת רגל לית ביה כי האי גוונא דאי לא תימא הכי שבת נמי לא נהגו ביה אבילות אלא דברים שבצנעה וגבי שבת לא אשכחן מ"ד שיהא הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים אלא בשבעת ימי המשתה טעמא משום אפושי שמחה היא דקא מפסי בהו ומשום הכי אתי לזלזולי באבילות דידיה וכן הלכתא ע"כ ולי נראה דלא דמי קילותא דרגל לקילותא דהכא דהכא אקילו ביה טפי שהרי מת שלו מת קודם שחלו שבעת ימי המשתה והתירו לו חכמים להכניס את המת לחדר ואת הכלה לחופה כדי לדחות אבילות מעליו אבל רגל חל מאיליו הלכך לא קיל ליה כולי האי:

לז [פד] [דף כא ע"א] **ת"ר** אלו דברים שאבל אסור בהן אסור במלאכה

תפארת שמואל

(י) **אמר מר הוא ישן וכו'**. והוי יודע דכל זה אינו אלא למשנה ראשונה אבל למאי דקי"ל כמשנה אחרונה דאחר בעילה הוי נדה גמורה א"צ שמירה כלל כשאר נדה דחמירא ליה כמ"ש רבינו והוכיח בפ"ק דכתובות ומכאן יש להקשות על הטור סי' שמ"ב שלא כ"כ רק העתיק לשון הגמרא וצ"ע. ועיין בגליון יורה דעה שלי מ"ש בזה דהטור כתב זה נ"מ בלא בעל דצריך שימור וכן הוא בלשון רי"ו להדיא ושרי ליה מארי' להרב מחו' הב"ח מ"ש בזה וכמ"ש בגליון ספרו אכן בדברי הטור בסי' שפ"ג צ"ע ודו"ק שם אבל במיני פרישות אין צריך להרחיק וכו' ובפ"ק דכתובות כתב דאסור בהצעת מטה דהוי אבילות קילא ליה וצ"ע:

קרבן נתנאל

תאמר מאי קושיא מר"ח אימא שמועתו דר"ח היה לאחר יב"ח: [ג] **ולכך נהגו להקל**. והרמ"א בסי' שע"ד כתב וכל המחמיר אינו אלא מן המתמיהים וע"ש לענין מנהגי הקרובים: [ד] **ה"ג הלכך היחוד אסור ביום כמו בלילה**. וטעם הראב"ד נראה לומר דאם נאסר יחוד ביום כיון דשכיחי רבים אצל החתן והכלה הוי כמו דבר שבפרהסיא: [ה] **אבל במיני פרישות א"צ להרחיק**. וראיתי בש"ג שמסיים וא"ל שתי שמירות או הוא בין האנשים או היא בין הנשים ע"כ. ונעלם ממנו מה שכתב רבינו בפ"ק דכתובות סי' ז' שמסכים עם הראב"ד דבעינן שתי שמירות ועיין מה שכתבתי בפ"ק דכתובות סי' ט' לתרץ דברי רבינו אהדדי. אבל הרמזים קשיא אהדדי וליכא לתרץ באופן זו:

קיצור פסקי הרא"ש

כבודו אין צריכין להתאבל עמו משום הכי נהגו האידנא היתר בדבר: **לו** הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח וכו' ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסים המת לחדר וכו' ודוקא שנתן מים על גבי בשר דלא מזדבן אבל לא נתן מים על גבי בשר דמזדבן או שמת א' מקרוביו תדחה החופה לגמרי עד שיכלו שלשים יום אם יש לו בנים גדולים: הא דאמרינן הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים או או קתני ובין ביום ובין בלילה אסורים ליחד אבל שאר פרישות כגון הצעת המטה וכיוצא בו שרי. אם אירע לאדם אבל ברגל אע"פ שאסור בתשמיש המטה ודומה לימי חתונה אין צריך לישן הוא בין האנשים ולא היא בין הנשים: **לז** אבל אסור במלאכה וברחיצת כל גופו בין בחמין בין בצונן ופניו ידיו ורגליו בחמין אסורין בצונן מותר ואם אינו רוחץ לתענוג אלא לרפואה מותר וכן לטבילת מצוה מותר למ"ד דטבילה בזמנה מצוה ור"ת פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה. ואסור לסוך אפי' כל שהוא ולרפואה ג"כ מותר: ואסור לנעול מנעל וסנדל של עור אבל של כל שאר מינין מותר: ואסור בתשמיש המטה אבל מותרת למזוג לו הכוס ולרחוץ פניו ידיו ורגליו ולאכול עמו בקערה ואפי' לישן עמו במטה בבגדיה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בהלכות ואגדות ואם היו רבים צריכין לו מלמד להם ובלבד שלא יעמיד מתורגמן אלא לוחש לאחר והוא אומר לתורגמן. ובמס' מועד קטן ובהלכות אבלות יכול ז) ללמד לעצמו אבל לא לאחרים אם אין רבים צריכין לו: אבל אסור כל יום ראשון בתפילין ובשני מותר מיד אחר הנץ החמה. ולאחר שהניחן אין צריך לחלוץ אפי' אם באו פנים חדשות: אבל ג' ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה אפי' עני המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך עני מותר לעשות בצינעה בתוך ביתו ואשה טווה בפלך בתוך ביתה. אבל עשיר אסור כל ז' הוא ועבדיו ושפחותיו:

קובץ מפרשים

א) **כדאמרי' גבי אמימר שקרע שלא בפני בנו**. נ"ב והא דאמרינן אתא בריה קרע באפיה צ"ל דמפרש כתי' דבנו קרע בפני אמימר להזכיר דקריעה מעומד בעי ע"ש בתוס' ד"כ ע"ב ד"ה אתא ע"ש [תפארת למשה]: ב) **מדקתני מרחצת לו פניו ידיו ורגליו כו'**. נ"ב והא דלא הוכיח ממצעת לו המטה די"ל דאף דכפה מטתו מ"מ שוכב אכרים וכסתות על הארץ או במטה כפויה וצריכה להציע לו. ועוי"ל דאיירי בשבת דזקיפת מטה היא חובה אבל רחיצת פניו בחמין הוי דבר שבצנעא ואפי' בשבת אסור דנת"ר רשות ע"ל דין כ"ו [תפארת למשה]: ג) **אבל בשניהם נוהג בעילת מצוה כו'**. נ"ב נ"ל טעמם דאם איתא דלא התירו להקדים החופה אלא משום פסידא אמאי התירו לבעול באנינות הל"ל מכניסים המת לחדר וחתן וכלה לחופה ולא לבעול וינהוג ז' ימי המשתה וז' אבילות ואח"כ יבעול אע"כ דבעילת מצוה התירו לו בלא פסידא כ"ז שהוא אונן לא גזרו לדחות המצוה אלא דהקדמות ז' ימי המשתה הוא דוקא במקום פסידא. והרא"ש ס"ל דדוקא כשהוצרכו להתיר לו חופה וז' ימי משתה התירו ג"כ ביאת מצוה באנינות דהכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה אבל בשאר קרובים אין עושין חופה כלל עד אחר אבילות [תפארת למשה]: ד) **אבל ביום מותר להתייחד עמה כשאר נשים**. נ"ב נ"ל דר"ל כשאר נשים האסורות ביחוד דסגי בשמירה א' ואם פתוח לרה"ר מותר להתייחד ה"ה הכא ומיושב קושיית הרא"ש וק"ל [תפארת למשה]: ה) **אבל במיני פרישות א"צ להרחיק**. נ"ב ובפ"ק דכתובות לא כ"כ עיין ש"ך בי"ד סי' שמ"ב ול"נ דהכא בז' ימי המשתה קאמר והתם בז' דאבילות איירי וק"ל [תפארת למשה]: ו) **אפושי שמחה ושושבינין כו'**. נ"ב ק"ק א"כ אמאי צריך שמירה בז' ימי אבילות וי"ל וק"ל [תפארת למשה]: ז) **ללמוד לעצמו אבל לא לאחרים**. נ"ב עי' בפנים דבהלכות אבילות אפילו אין רבים צריכים לו מותר להם לישא וליתן לפניו ואם טעו ישיבם בשפה רפה [רי"א חבר]:

תורת האדם שער האבל - ענין האבלות

ודוקא אבלות דעלמא, אבל מת אביו של חתן או אמה של כלה והכניסו מת לחדר וחתן וכלה לחופה, דנוהגין שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהגין שבעת ימי אבלות אסורין ביחוד, דתניא כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים מאי טעמא אבילות דעלמא חמירא להו אבלות דהכא כיון דאקילו בה רבנן דקתני נוהג שבעת ימי המשתה קילא להו ואתי לזלזולי בה, הלכך כל אותן הימים בין שבעת ימי המשתה בין שבעת ימי אבלות הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, וכתב הראב"ד ז"ל מהלשון הזה נלמוד דלא סגי בחדא מינייהו אלא צריך להיות בבית אנשים ונשים, והוא ישן לצד אחד עם האנשים והיא ישנה לצד שני עם הנשים, ודוקא בלילה אבל ביום מותר להתיחד עמה כשאר הנשים, ואינו אסור אלא בתשמיש אבל בשאר מיני פרישות כגון מזיגת הכוס והצעת המטה ודאי מותרת, ולא עוד אלא אפי' בחיבוק ונישוק וכיוצא בהן מותר, כך כתב הרב ז"ל, וכבר הורה זקן.

הגהות מיימוניות הלכות איסורי ביאה פרק כב

הלכה א

[א] מיעוט אנשים שנים ומיעוט נשים שתים לפיכך צריך שיהא עמהם בבית ב' נשים וב' אנשים והוא ישן לצד אחד בין האנשים והיא ישנה לצד אחד בין הנשים. מיסוד רבינו אב"ד ע"כ:

הלכות נדה למרדכי רמז תשמא

אסור לחתן להתייחד עם הכלה בחדר אא"כ יש אדם אחר עמהם באותו חדר כיון שמעולם לא בא על אשה זו אסור להתייחד עמה פן יתקפנו יצרו ויבא עליה באיסור כדאמר פ"ק דכתובות פרסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים וה"ה אם עדיין לא שלמו הז' נקיים משתבעה לינשא ונתפייסה אבל לאחר שבעל בעילת מצוה ופירש מותר לישן עמה בחדר:

ספר מצוות גדול לאוין סימן קיא

בפרק בתרא דנדה (סו, א) אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים ואין חילוק בין גדולה לקטנה דכשם שגדולה רואה דם מחמת חימוד כן קטנה רואה דם מחמת חימוד, ואם נשאת קודם הספירה החתן אסור לישן בחדר שהכלה שם אלא אם כן יש עמהם אחר באותו חדר כיון שעדיין לא בא מעולם אל אשה זאת אסור להתייחד עמה אולי יהא יצרו תוקפו ויבא עליה באיסור כדאמרינן בפרק קמא דכתובות (ד, ב) שאם פירסה כלה נדה ולא בעל הוא (ד"ו דף לט, ג) ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים (ע"פ סה"ת סי' קח, קט):

רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן ט

וה"ר מאיר הלוי ז"ל כתב אף על פי דאמרינן הכא חתן שבעל ופירסה נדה דאשתו ישנה עמו בבית למשנה אחרונה שאמרו בועל בעילת מצוה ופורש הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים משום דאקילו בה רבנן בהאי איסורא דנדה והתירו לו לגמור ביאתו והביא ראיה מהא דקי"ל דאבילות דעלמא חמירא ליה מנדה ואבילות דהכא כיון דאקילו ביה חיישינן דלמא אתי לזלזולי ביה(ש) כ"ש באיסור נדה כל היכא דאקילו רבנן גביה חיישינן דלמא קילא ליה ואתי לזלזולי בה. ועוד הביא ראיה מדאמר רב יוסף למילתיה אמי שפירסה אשתו נדה ומפליג בין בעל בין לא בעל[ט] ולא מפליג ברישא בין משנה ראשונה למשנה אחרונה דאית לה בועל בעילת מצוה ופורש אלמא אפילו למשנה אחרונה הוא ישן בין האנשים וכו'. ואין דבריו נראין לי גם אם כתבו בשם הר"ר יוסף הלוי אבן מג"ש ז"ל דלא [דמי] להאי קילותא דהכא הפקיעו חכמים דבריהם מה שאסרו אונן בתשמיש המטה והתירו לו שמחת חופה וביאה כדי לדחות אבילות מעליו אף לאחר קבורה אבל הכא לא הקילו חכמים אלא אדרבה החמירו חכמים האחרונים חומרא יתירה לטמאות דם בתולים משום שמא נתערבו בו דם נדות הלכך ליכא הכא קילותא דניחוש דלמא אתי לזלזולי ביה ומה שהתירו לו לגמור ביאתו אי אפשר בענין אחר כדאמרינן בפ' תינוקת (דף סה ב) דא"כ לבו נוקפו ופורש. ומה שהביא ראיה מדלא מפליג רב יוסף ברישא אינה כלום דהך ברייתא לית לה בועל בעילת מצוה ופורש(ת) מדתני פירסה נדה ורב יוסף ניחא ליה לפלוגי במה דאיירי מתניתי' ומינה שמעינן דה"ה למשנה אחרונה אחר שבעל בעילת מצוה שישנה עמו וכן עמא דבר:

תרומת הדשן סימן רנג

שאלה: בחור כנס בתולה והיתה טהורה בשעת החופה וכמה לילות אח"כ, ומכל מקום לא בעל אותה עד שחזרה ופירסה נידה אסורים הן עוד להתייחד בלי שומר אצלם או לאו?

תשובה: יראה דצריך להתיישב בדבר, דבהוראה זו איכא פלוגתא דרבוותא. אחד מן הגדולים הורה לאסור הואיל ולא בעל עדיין כדמשמע לישנא דתלמודא בסתמא, לא שנו אלא שלא בעל כו'. וחד מרבוותא התיר ואמר דמה שאמר הספר דבלא בעל אסור להתייחד, היינו דווקא היכא דלא הוות חזיא לבעול בתחילת החופה חיישינן דילמא תקיף עליו יצרו, אבל בנדון דידן דחזינן דלא תקיף ליה יצריה באשה זו אפילו בשעת החופה, ולא בא עליה מעולם וראויה היתה לו לא חיישינן לייחוד דידה דודאי לא יעבור דלא תקיף יצריה. והיה נראה להביא סעד לסברא זו מהא דשור המועד חוזר לתמותו כדחזינן דראה שוורים ג' פעמים ולא נגח, אף על גב דאיהו נמי תקיף יצריה ליגח כדאיתא פ' כיצד הרגל /ב"ק דף יט ע"ב/, מ"מ כי חזינן דנח יצריה דיינינן ליה בתם ולא אמרינן דבהא זימנין הוא דנח יצריה והיום או למחר הדר ליה יצריה. ה"נ בנ"ד אף על גב דקים להו לרבנן דבסתם אדם תקיף ליה יצריה באשה שלא בא עליה מעולם, היכא דחזינן דהאי גברא לא תקיף ליה יצריה דיינינן ליה כמי שנתייחד עם אשתו נידה שבא עליה כבר, ומ"מ המחמיר תע"ב =תבוא עליו ברכה=, הנראה לע"ד כתבתי.

ים של שלמה מסכת כתובות פרק א

ו. תניא (ד' ע"א) וכן אם פרסה נידה, הוא ישן בין האנשים, והיא ישנה בין הנשים, דרש רב יוסף בריה דרבא, משמיה דרבא, לא שנו, אלא שלא בעל, אבל בעל בעילת מצוה, דלא תקיף ליה יצריה כל כך, אשתו ישנה עמו בבית. וכתב מהר"ר שלום מוינא, הא דפירסה נידה ולא בעל כו', לאו דוקא בתולה, אלא אפילו אלמנה לאלמן, היכא שלא נבעלה לו, ופירסה נדה, שצריך לישן בין האנשים, ואף שבתוספות פ"ק דיומא (י"ח ע"ב, ד"ה יחודי) מפקפקין לחלק בין אלמן לבחור, מכל מקום דברי ר"י עיקר, שלא חילק, ואינו תוס' מטוך, אלא מתלמידי ר' יחיאל מפריז, ובפרק החולץ (יבמות ל"ז ע"ב, תוד"ה יחודי) לא הביאו אלא דברי ר"י, שלא חילק, והיכא שלא בעל בעילת מצוה, אבל היתה ישנה עמו בקירוב בשר, ופירסה נידה, נהגו העולם שלא להצריך שמירה, ומהרא"י

(ת"ה ח"א סימן רנ"ג) נתן טעם לדבר, דכיון דחזינן דלא תקיף יצריה, בוודאי לא יעבור, וראיה מפרק כיצד הרגל (ב"ק כ"ג ע"ב) דאמרינן, שור חוזר לתמותו, כי ראה שורים ג' פעמים, אף על גב דתקיף נמי יצריה ליגח, אפ"ה אמרינן, מאחר דלא נגח, נח יצריה, ולא אמרינן היום או למחר הדר ליה יצריה, ה"נ כהאי גוונא.

ולא נהירא לי כלל, דאינו דומה אדם לבהמה, דגבי אדם אמרינן, אינו דומה למי שיש לו פת בסלו, ומשום הכי, בתחילה היו פת בסלו, ונח יצריה, אבל השתא דקמה עליו באיסורא, ליכא פת בסלו, וחיישינן דלמא תקיף יצריה, וכהאי גוונא איתא להדיא בפרק החולץ ממש (יבמות ל"ז ע"ב) כהאי סברא, גבי רב מכריז מאן איכא ליומא כו', ופירש ר"י [(בתוד"ה יחודי) ויש כאן פת בסלו, כיון שאם היה רוצה היה בא עליה. עיין שם] ועוד, לישנא דסוגיא משמע להדיא, דלא אמרינן נח יצריה, אלא היכא דבעיל, אבל היכא דלא בעיל, אלא ישן בקירוב בשר, או אפילו שימש דרך איברים עד שהוציא זרע, ונתקרר בה, לא, דאמרינן, לא שנו אלא שלא בעל בעילת מצוה כו', ולא אמר סתמא, לא שנו אלא שלא בעל, דהא אפילו באלמנה נמי אייריי, כדפי', אלא בא לומר, דלא מהני אלא בעילת מצוה, דהיינו בעילה גמורה, אבל בעילה דרך איברים, או אפילו הערה, לא מהני לענין זה, דנימא נח יצריה, ולעולם ישן בין האנשים, וכן עיקר.

חידושי הפלאה

הועתק על ידי אוצר החכמה

מזמן קציעות הרמשון והקציעות לזמן השני הכל היה נמוחו מעמד ועסוקים נמוחו עניו מין ספק לטיהר לריכה לחזור ולספור שבעה נקיים מחדש לריכה הכל חשבון שלא תהא מזהרת יפה בנדיקה להלן יודעת היא לריוס פלוני נקבעו הריסוחין ומציעה מדמה פסיעה לריכה הכא חפילו סם דמו הריסוחין בסחם דדוקא כשנחמו הריסוחין לגמרי מחוך קטטה בחיעת הכלוגיה והסכימו שיהיו פטוריס זה מזה ולא ישחו זה סם זה וחזרו ונחפשרו הסם הוא לריכה מציעה מדמה ולריכה ז' נקיים מחדש אצל כשחילו נדמה חלא מזמן הרמשון והסכימו שיקבעו זמן שני כשיחפשרו וישלימו וחח"כ ריוס או יומיים הסלימו וקבעו זמן שני לריסוחין הסם ליכא משוס מציעה מדמה ולי בדקה עלמה בחותה שעה ומלחה טהורה טהורה היא חלא לריכה למיסם שמא לא חסקה מדעחה מקודם שחהא מזהרת יפה וכיון שהדחייה וקציעות זמן השני הכל היה ביחד לא חיישינן למידי והחרכחי בחשובה (סי' קיח) לנחר זה בשיעחא דשמיע ואל חשגיח בחה שכחב חברי"ם יפה בלשון שלו (ס"ג) להחמיר חה חסברחו כלי רחיה. מיהו כד] חם חחוך הקטטו נחפרדה החכילה ובחותו מעמד הסכימה הכלה ליכא חיש חחר וכשחה לחופה חיד בחותו יום הדבר פשוט דהוי ליה חציעה חדמה ממש ופחילו בדקה עלמה ומלחה טהורה לריכה

ד עבר וכנסה תוך הזמן הזה לא יתייחד עמה (מ) אלא הוא ישן עם האנשים כח] **והיא ישנה עם הנשים כשאר חתן שפירסה אשתו נדה (ט) בין אם הוא תלמיד חכם או אחר לאפוקי מדברי הרמב"ם**

לסמור שבעה נקיים מחדש לריכא כאן חיחוד חדש חיכא חחר:

ד **עבר** וכנסה וכו' **לאפוקי מדברי הרמב"ם** וכו'. בפרק החולן פריך חלמוד חרב ורב נחמן היינו כשהו נשים מקמי שיבחו ז' נקיים ומשני לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו ום"ל להרמב"ם מדלח קחשני בסחמי יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו חלא קחמר לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו חלמא דהכי פירושו לרבנן הוא דלריכין ליחודי בעלמא חע"פ שבדיין לא יבעה ז' נקיים כי הוא יודע שחסור לו לגוף עליה חף על פי שטהורה היא ר"ל דחלמיד חכם יודע דמייחדין שמא מחמת חשוח חיחוד לחחה טיפת דם כחרדל ונחבד ממנה ולא החמירו על חלמיד חכם שלא להחייחד עמה חלא נדה ולחיש חצל בעל עסק החרן חקרו יחוד חפילו בזו שטהורה היא. ורבינו וכל הגדולים מפרשים שמייחדים להו לגמרי וכנסוס לחופה ויש כחן פח נחלו חצל לא היה לעסק לגוף חלישם חלא כדי להסקיע היכר היו מייחדים להס שהרי יש להס נשים שיכולים לגוף חליהן חס היו רולים ומיכא פח נחלו וח"ת הרי לא היו יכולים לגוף חליהן כיון שלא ישבה ז' נקיים וי"ל דזו חינה מחמדת שהרי לא כנסה חלא על דעת שלא יגוף חליה וכל אחד יזן בחטה בפני עלמו והשתא כיון דלא מחמדת היה יכול לגוף חליה מדינא כיון דטהורה היא ומיכא למיסם לטיפת דם כיון דלא מחמדת ומיכא פח נחלו וכך היא דעת התוספות פרק החולן דב"ה יחודי למעיין בס עי"ש. והכית יוסף החריך בדיבור זה ונחוך דבריו כחב להרמב"ם פרק י' לחישות לחסור ליסח חשה כשהיא נדה צריך לומר שההיא היא יושבה בין הנשים וכו' כשנשחה טהורה ומח"כ פירסה נדה מיירי וכו' עכ"ל ומני כחבתי בפיעחא דשמיע נחבן העזר סימן ס"ח (ס"ד) דמי חפשר כך להרמב"ם עיין שם: **בתוב** בהגהות מיימוניות פרק י"ח דהיא פירש רשב"ם דבעינן ז' נקיים שמוך לבעילת מלוה וכ"כ הרוקח (ריש סי' שיז) בשם מהיו וכל רבותיו וכ"כ כן הר"ם ז"ל וכחבו עוד כא] הגהות (שם) שם טבילה חחר ז' נקיים ולא נבעלה לריכה לבדוק כב] בכל יום שד עד שחבעל לבעולם משחבעוה ליבעל חיכא לסחוקי דילמא חזיא חחחת חחמיד עד שחבעל עכ"ל (ב) ונראה דכל זה לכחחלה חצל בדיעבד בנדיקה בחת חוך שבעה סגי לה דלא חחמרינן בה בדיעבד טפי מבדה ולחיש: **כתבו** עוד הגהות מיימוניות (ד' קושטא פי"ח ה"ט ובשחו' מיי' פחוח חיסו"ב סי' ו) בשם ריב"ח דהא דחבעוה ליבעל ובחפייסה לריכה ליבא ז' נקיים הני מילי כגון שקידשה ורוצה מיד ליטחה חצל חס קידשה מקודם הרבה ולחחר הקידושין [מודם] כג] חו ז' ימים חבעוה ליבעל כיון דיודעת בו כבר לח מחמדת והיא מוחרת ליבעל לו מיד עכ"ל ודברי הרשב"ם שכחב רבינו בסחוך הס בהדיח בהיפך וכן נרחה ממה שכחב החרדכי בפרק ב' דשבועות (סי' חשם) בשם הר"ם (חשו' דפוס לבוב סי' קטו) וכן נרחה חדברי כל הפוסקים שסחמו ולא חילקו בדבר הילכך חין לסחוך בזה על דברי ריב"ח (ב*):

ד **עבר** וכנסה תוך זמן זה **לא יתייחד עמה וכו' עד בין אם הוא תלמיד חכם או אחר.** הכל לשון הרשב"ם בחוחת הבית הקלר (ב"ז ס"ב ד:) ונחרוך (שם ז.) נחן טעם למה דינה כדין כלה שפירסה נדה חע"פ שזו לא נודע בבירור שרחתה ומן הסחק הוא שחסרוה חפ"ה מס היתה יכנה עמו בבית לא עמדה גזירתם דילמא חוקפו ע"כ וכן בסמ"ג (לחוין קיח לא סוע"ב) וסחר החרומה כה] (סי' קנ) כחוב שחם כנסה תוך זמן זה לא יתייחד עמה כדין כלה שפירסה נדה כיון דלא בא חליה מעולם מייחינן שמא יבחו חוקפו: **ומ"ש לאפוקי מדברי הרמב"ם** (פי"א ה"י). הס דברי רבינו שחופס דברי הרשב"ם עיקר ומפיק להרמב"ם מהלכחה ומפשר דמדברי הרשב"ם הוא כט] שכחב בחוחת הבית (חלון שם) על ההיא דהחולן שחכחוב בסמוך ומי שמוכיח מכלן היחר לחלמיד חכם יוחר משחר חעם לא נרחו דבריו ע"כ ודבינו כחב כוונת הרשב"ם ולא חשש להעמיק לשונו ממש: **ומחלוקת** הרמב"ם שבדבר זה נפלה מחלוקת בין בעלי חריסין היכא דנדמו הריסוחין יום חו יומיים חס לריכה לחזור ולספור ז' נקיים מיום חותה חביעה שהחוקרים חומרים לכל שנדמו הריסוחין חין בדיקה מועלת כלל לפילו חמיד בדקה פעמיים ביום לכיון שנדמו הריסוחין חינה נזהרת יפה ומציעים רחיה מדבריס חלו שבחב המרדכי בשם הר"ם והמחיריס חומריס שהר"ם לא דיבר חלא היכא שהביחה הבדיקה ממחת דימוי הריסוחין חבל חס לא הייחה מלבדוק חמיד פעמיים ביום כמשפטה שחינה לריכה לחזור ולמנות ז' נקיים והוח ז"ל הכריע כדברי המוקיריס

ומלריכים לחזור ולמנות חע"פ שבדקה עלמה חמיד והוכיח כן מלשון הכחוב בחרדכי בעיין זה נחוך וגם מדקחמר כשיחפשרו וישלימו וכו' שהוח מיוחר חלא לחחח לשחמועין דלא חחחיל למנות השבעה שניים עד לחר שיחפשרו וישלימו מכל וכל דאז מסקה מדעחה ולא מקמי הכי ולפילו ספרה ובדקה לא מהניח לה וטעמח משום דחיישינן לחימוד כל שעחה ושעחה ליכא למיסם דילמא השחח חזיא ולאו מדעחה הילכך בעיין דיהבא לדעחה ומסקה טובא: **כתבו** הגהות מיימוניות בפרק י"ח (חות ה) פירש רשב"ם דבעיין ז' נקיים חמוך לבעילת מלוה וכ"כ הרוקח (ריש סי' שיז) בשם מהיו וכל רבותיו וכ"כ כן הר"ם ז"ל וכחבו עוד כא] הגהות (שם) שם טבילה חחר ז' נקיים ולא נבעלה לריכה לבדוק כב] בכל יום עד שחבעל לבעולם משחבעוה ליבעל חיכא לסחוקי דילמא חזיא חחחת חחמיד עד שחבעל עכ"ל (ב) ונראה דכל זה לכחחלה חצל בדיעבד בנדיקה בחת חוך שבעה סגי לה דלא חחמרינן בה בדיעבד טפי מבדה ולחיש: **כתבו** עוד הגהות מיימוניות (ד' קושטא פי"ח ה"ט ובשחו' מיי' פחוח חיסו"ב סי' ו) בשם ריב"ח דהא דחבעוה ליבעל ובחפייסה לריכה ליבא ז' נקיים הני מילי כגון שקידשה ורוצה מיד ליטחה חצל חס קידשה מקודם הרבה ולחחר הקידושין [מודם] כג] חו ז' ימים חבעוה ליבעל כיון דיודעת בו כבר לח מחמדת והיא מוחרת ליבעל לו מיד עכ"ל ודברי הרשב"ם שכחב רבינו בסחוך הס בהדיח בהיפך וכן נרחה ממה שכחב החרדכי בפרק ב' דשבועות (סי' חשם) בשם הר"ם (חשו' דפוס לבוב סי' קטו) וכן נרחה חדברי כל הפוסקים שסחמו ולא חילקו בדבר הילכך חין לסחוך בזה על דברי ריב"ח (ב*):

ד **עבר** וכנסה תוך זמן זה **לא יתייחד עמה וכו' עד בין אם הוא תלמיד חכם או אחר.** הכל לשון הרשב"ם בחוחת הבית הקלר (ב"ז ס"ב ד:) ונחרוך (שם ז.) נחן טעם למה דינה כדין כלה שפירסה נדה חע"פ שזו לא נודע בבירור שרחתה ומן הסחק הוא שחסרוה חפ"ה מס היתה יכנה עמו בבית לא עמדה גזירתם דילמא חוקפו ע"כ וכן בסמ"ג (לחוין קיח לא סוע"ב) וסחר החרומה כה] (סי' קנ) כחוב שחם כנסה תוך זמן זה לא יתייחד עמה כדין כלה שפירסה נדה כיון דלא בא חליה מעולם מייחינן שמא יבחו חוקפו: **ומ"ש לאפוקי מדברי הרמב"ם** (פי"א ה"י). הס דברי רבינו שחופס דברי הרשב"ם עיקר ומפיק להרמב"ם מהלכחה ומפשר דמדברי הרשב"ם הוא כט] שכחב בחוחת הבית (חלון שם) על ההיא דהחולן שחכחוב בסמוך ומי שמוכיח מכלן היחר לחלמיד חכם יוחר משחר חעם לא נרחו דבריו ע"כ ודבינו כחב כוונת הרשב"ם ולא חשש להעמיק לשונו ממש: **ומחלוקת** הרמב"ם

דרכי משה

(ב) וכן כחבו התוספות בפ"ק דיומא דף י"ח (ע"ב ד"ה והאמר): (ב*) **וכתב** (בהגה"ה) שערי דורא (הל' נדה סי' א) החתן צריך לשאול לכלה קודם שיגע בה אם שמרה ז' נקיים עכ"ל:

פרישה

(מ) **אלא הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים.** לשון הגמרא נקט ולקמן סימן שמ"ג כחב דבינו פירושו כו] ושהרמ"ם פירשו דבהוא בין הנשים מו היא בין הנשים סגי וכן כחב במקומו כז] נחנן העזר: (ט) **בין אם הוא תלמיד חכם או אחר.** לסיון שלא בא עליה יצרו מקפה עליו:

הגהות והערות

כ] **עיין** סדרי טהרה סק"י שהעתיק תשובת הר"מ (המוזכר בבית יוסף בדיבור הקודם) במלואה ולפי מה שביארו הסדרי טהרה מבואר כן דעת הר"מ שדקדק כן מהרשב"ם. אמנם צריך עיון על פירושו שזה לא היה צריך הר"מ לדקדק מדבריו כי הרשב"ם כתב כן מפורש עיין במרדכי ריש סי' תשמ והעתיקו הב"ח כאן בסעיף ד והדרכי משה אות א: כא] **גם** זה דברי מהר"ם שם, וכן יש לפרש בהגהות מיימוני שכל זה העתקת לשון הר"מ (דמה שכתב שם "וכן כתב מורי" קאי אלהלן ולא אלעיל וכ"מ בד' קושטא ועיין בהוצאת פרנקל) עיי"ש: כב] **כן** הגירסא בדפוס קושטא (וכן בתוספות יומא יח: ד"ה והאמר) ובהגהות מיימוני הרגיל איתא "פעמיים בכל יום", וכן העתיק הב"ח ס"ד ד"ה כתוב: כג] **כן** הוא בהגהות מיימוני דפוס קושטא, וכעין זה בתשובות מיימוניות וכן בראבי"ה (סי' קפג) שממנו העתיק שם הדברים "אבל אם קידשה מקודם זמן גדול או קטן ואיחר לאחר הקידושין חודש או אפילו ז' ימים ותבעוה וכו'" עכ"ל: כד] **כלומר** מיהו בדין זה שהחמיר בו גם כן הלבוש בהא מודה לו הב"ח (ועיין היטב בלשון הלבוש): כה] **אמנם** לשון ספר התרומה "אם ראתה ואין פנאי להמתין יותר הניטואין החתן אסור לישן וכו'", ועיין במרדכי שהעתיק לשון זה (בסי' תשמא) והוסיף בזה"ל והוא הדין אם עדיין לא שלמו הז' נקיים משחבעה לינשא ונתפייסה עכ"ל, ואולי היתה כן הגירסא גם בספר התרומה שלפני הבית יוסף ונשמט אחר כך, ועוד אפשר דכוונת הבית יוסף למה שכתב שם בעל התרומה בקיצור דינים שבתחילת הספר ששם מבואר כמו שהבין הב"י: כו] **עיין** ב"י בסוף הסימן ד"ה כתב הרא"ש: כז] **לפנינו** שם בסימן סא כתב הטור "הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים" ותו לא מידי, (ועיין עוד באבן העזר סימן כב): כח] **ס"א** או היא, ועיין פרישה אות ח, וב"י להלן ד"ה כתב הרא"ש, ויעיין הערה לט: כט] **יש** להעיר על זה ממה שכתב הב"י בעצמו בכמה מקומות (כגון בסי' קפט דף נז ע"ב ד"ה ומ"ש ואפי' ובסי' קצ דף סד ע"ב ד"ה ומ"ש וגדולה) דלא היה לפני הטור ספר תורת הבית הארוך:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 163 הודפס ע"י אוצר החכ

והרשב"ץ כתבר זה תלוי בפירוש הא דגרסינן בריש פרק המוכן (ס:) אמר רבי אלעזר בן יעקב לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת לב] וכו' מיני והא רב כי מיקלע [ו] לנרדשיר וכן רב נחמן כי מיקלע לשכניצ'א אמרו מאן [הוא] ליומי כלומר מי מפקא לינשא לימים שאתעכב כאן שאני רבנן [ז] דבקיע שמייהו והא אמרי רבנן מצוה לינשא ומתפייסה לריכה ליישב שצעה נקיים רבנן שלומייהו הוו מצדדי ומודעי להו ומי צעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בכלו וכו' שהרמב"ם מפרש להא דאמר יחודי הוא דמייחדי להו היינו לומר שהיו מתייחדים עמהן בבית אחד ולא היו באים עליהן ומשום הכי קרי ליה פת בכלו דאם לא היו מתייחדים יחד לא הוה קרי ליה פת בכלו כך פירש הרב המגיד ולפפרים דידן דגרסי לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו מוכח פירוש זה שפיר דמשמע שהיה משום דרבנן ניחוו שריין להו יחוד ושעם המילוק בין תלמיד חכם לעם הארץ מצומר בדברי הרמב"ם שהוא מפני שתלמיד חכם יודע שהיא מקורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול והרשב"ץ מפרש (שם) דיחודי מייחדי להו לא להתייחד עמהן קאמר אלא מייחדי להו לישתן קאמר ואחר שתשב ז' נקיים ס"ל שלא היו באים עליהן לעולם ולא ישנות עמהם בבית אלא כדי לשבור היצר היו מיוחדות להם לעולם ודעת הרשב"ד (בהשגות שם) כדעת הרשב"א ולזה נראה שנוטה דעת הרב המגיד שם: **ואיכא** למידק על הטעם שנתן הרמב"ם לדבריו דאם כן עם הארץ נמי יודיעוהו שהיא מקורה לו עד שתספור ותטבול ויש'אמה מיל ויל' שתלמיד חכם שאני שהוא זהיר בטהרות ומשום הכי מהימנינן ליה שלא יפרוץ לבוא עליה מה שאין כן בעם הארץ ומיהו פשט לשון הרמב"ם לא משמע הכי לפי שתלה הדבר בידיעת החכם המיקור ולא תלאו בזהירותו ונאמנותו ולפיכך נ"ל דהיינו טעמא דתלמיד חכם מתוך שהוא בקי ויודע דליכא למיחש שרואתה מחמת מיחוד יפרוש ממנה שכבר הוא רגיל בדברי חכמים וגזירותם אבל עם הארץ כיון שהוא יודע שלא רואתה אם אתה אומר לו לפרוש משום דמיחזיק שמא רואתה מחמת מיחוד אין דבריך נכנסים באוזניו שהרי אינו רגיל בדברי חכמים וגזירותם ועוד יש לומר שחכמים לא נתנו דבריהם לשיעורים וכיון דתלמיד חכם ודאי ידע ושמא כל אדם לא ידעי גזרו בכל אדם שאינו תלמיד חכם ולא פליג הכא אין ידעי לגלי ידעי: **ומכל** מקום קשיא לי לדעת הרמב"ם דאמלא מפליג תלמודא בכלה שפירסה נדה בין תלמיד חכם לעם הארץ משמע בתלמיד חכם נמי הוא יש בין החנשים והיא אין החנשים וכיון דמצוה לינשא לאין ברור לנו שראתה שריין לתלמיד חכם להתייחד עמה ולא חיישינן שיפרוץ גדרן של חכמים כל שכן דכשפירסה נדה לא הוצ'ל למיחש שיעבור על איסור כרת והוצ'ל להמיר לו שיתייחד עמה ואין לומר דאין הכי נמי דבכלה שפירסה נדה נמי שרי לתלמיד חכם להתייחד עמה ולא מיישינן לתשמועינן תלמודא משום דתלמיד חכם אינו מהיר שתצוה לינשא דהא הכיא דכלה שפירסה נדה היא בריינתא (כתובות ז.) והא דליף הרמב"ם מיניה לחלק בין תלמיד חכם לעם הארץ הוא מירועא דתלמודא ופשיטא דליכא למימר שהבריינתא שמכה על מה שמירץ תלמודא ומיהו אחא הוה מצינן למימר שהבריינתא דרכה לפתוס ותלמודא לא פתס לפרושי ולומר לא שנו אלא בעם הארץ אבל תלמיד חכם לפתוס לשמו יפנה עמו בבית אחד משום דסמך דמתירוצא דאיתמר גבי מצוה לינשא נשמע לה אלא דמכל מקום קשה שהרמב"ם היה לו לכתוב בפירוש דתלמיד חכם שפירסה כלתו נדה מותר לו להתייחד עמה:

שכתב שתלמיד חכם יכול לכנסה מיד ולהתייחד עמה (י) **כי הוא יודע שהוא אסור לבוא עליה.** וכ"כ נרוקא מסא אחיו וכל (רבותינו) [רבותיו] וכ"כ מורי רבינו ומס טצלה אחר ז' נקיים ולא נצעלה לריכה לצדוק פעמיים בכל יום ויום עד שתצעל דלעולם מצתצוה לינשא אינא לסקופי דילמא מזיל מחמת מימוד עד שתצעל הילכך בעינן ז' נקיים סמוך לצעילת מצוה עכ"ל ואינא לתמוה דצמרדכי (שבועות פ' תמצ) כתב וז"ל ופירש רשב"ס דמס טצלה קודס ניסואיה שצעה ימים או יותר מותה טצילה לא מהניא כלל וכו' ומ"כ היכן כתב בהגהות מיימוניות דמהניא כשתצדוק כל יום פעמיים ומו דצמרדכי גופיה כתב בסוף דברי רשב"ס וז"ל והילדנא שנשים שלנו טובלות ביום רביעי דהיינו שלשה ימים קודס לעונה מצוה מסוס דמתחלה היה המנהג בתולה ניצאת ליום רביעי וכיון שצעה ימים קודס יום רביעי עכ"ל וקשה דמה מועיל מה שטבלה ביום רביעי הלא אינה מוכה לבעילת מצוה ולא מהניא לפירוש רשב"ס ופשיטא דאין מילוק בין הרחקת שלשה ימים לשצעה ימים כמו שכתב ל] הר"ם יפה (לעט ס"ג) לחלק בזה בלי טעם ומוס סברא: **ונראה** לי דלא נח רשב"ס בפירושו אלא להורות דאין דין מקוה זו כשאר דעלמא שטובלות לאחר שצעה נקיים ואף שאין בעלה בעיר ולא תצעל אלא לאחר כמה ימים ואינה לריכה בדיקה אבל זו אם טבלה קודס ניסואיה שצעה ימים או יותר אותה טבילה לא מהניא לה כלל כלומר לא מהניא לה אם לא תהא בודקת עלמה בכל יום ויום עד שתצעל אבל אם בדקה עלמה ולאי דמהניא והשתא ניחא מהגיגו דטובלין שלשה ימים מקודס וקומכין על הבדיקה שתבדוק בכל יום לאחר הטבילה אלא לאפי זה קשה לאיזה צורך הקדימו לספור שצעה נקיים ולמה לא יהיו סופרות וטובלות שצעה ימים סמוך לבעילת מצוה וקאמר המרדכי דהמנהג נתפשט מזמן שהיו נוהגים שהבתולה ניצאת ליום הרביעי ולכן קומכין על הבדיקה שלאחר הטבילה כמו לפני הטבילה שלא לשנות המנהג הקדוס על פי תקנת חכמי המצנה וכדמוכח ממה שכתבו הגהות מיימוניות על שם רשב"ס שהנאתי ללא בעינן שתטבול בגיל (טבילת) [בעילת] מצוה אלא לכתחלה אבל אם עברה והקדימה הטבילה קומכת על הבדיקה שתבדוק בכל יום לאחר הטבילה דזה הו"ל שפיר ז' נקיים סמוך לבעילת מצוה: **מיהו** קצת קשה מה שכתב דהבדיקה היא משום דילמא מחמדא וכו' דאם כן אפילו בדיקה לא מהניא וי"ל אלא כאן דילמא מחמדא אלא כדי לומר דאין מצה זו כשאר נשים דאין לריכות בדיקה משום דמחמדא טפי משאר נשים שכבר נבעלה ל*] מבעלה זה דזו לא נבעלה ולכך מחמדא טפי אבל מכל מקום בדיקה ודאי מהניא לה אלא דמי לתבעוה ונתפייסה לבה הומה ומחמדא טובא ואפילו בדיקה לא מהניא לה וכן כתבו התוספות פ"ק דיומא (דף י"מ ע"ב) בד"ה והאמר רבא מיהו כבר נתבאר דבדיעבד סגי אפילו לא בדקה אלא פעם אחת תוך שבעה: **ואיכא** למידק דלמאי שתצתר בשמין קל"ו (פ.) דלריכה בדיקה לתורין ולסדקין עד מקום שאבר התשמיש מגיע ומס לא עשתה כן לא הוי אלא קינוח בעלמא ולא יצאה ידי בדיקה ג) ל"ל דמצה שתבעוה לינשא היינו יכולין לבדקה בעוד שתתיהן נעול דהלא כל הנשים מטמאות בדיעבד החיצון ומתרינן פרק יוצא לדופן (מה:) דיש החיצון הוי עד בין הפנייס ובין הפנייס עלמן כלפנים והיינו מקום שהשמש דש וכל שכן דקשה מצמולה שרואתה כבר היתר מותרת בבדיקה לבעלה וי"ל דכיון דשמואל אמר יכילנא למיבעל כמה בתולות אלא דס (נדה מד:) [נדה מד:] ל"ל כל שכן דהשתא בעלמה יכולה לבדוק אם עלמה ל"ש שהיא בתולה ואין הבתולים מעכבים בכך וכך ראיתי כתוב בדרשות מהר"ם מלוסנטריי"ך (הלכות ומנהגי מהר"ם סי' קפה) ובדרשות מהרי"ל (ספר

פרישה

(י) **כי הוא יודע שהוא אסור לבוא עליה.** מצל נגלה שהיא מקורה מן התורה אפילו תלמיד חכם מקור אפילו להרמב"ם כן כתב המגיד משנה (איסו"ב פי"ח ה"י) ובית יוסף מירץ בענין אחר עיין שם וש"ת לימת הדין גם כן לעם הארץ ויהא מותר להתייחד וי"ל דתלמיד חכם ודאי ידע ושמא נגי אלא מצה זו יצוע ונזרו בכל אלא שתלמיד חכם ולא נתנו דבריהן לשיעורין. בית יוסף. ועוד מירץ בענין אחר עי"ש:

חדושי הגהות

[ו] **בגמרא** אימא לרבדשיר: [ז] **דפקיע** שמייהו כך הוא בגמרא ופירש רש"י לכולי עלמא קורין לבתו על שמו שהיא בת פלוני תלמיד חכם ומס יצוע בתו ממקום אחר ישמע בת פלוני ופירוש:

הגהות והערות

ל] **זה** לשונו שם "ומנהגינו עכשיו לטבול הכלה בליל ד' אע"פ שלא תיבעל קודם מוצאי שבת שכיון שבימים שבינתיים מתעסקין עמה בחתונתה לא חיישינן לתאוות חימוד באלו הימים אבל מ"מ אין להרחיק הטבילה מן הבעילה יותר מזה וכו'": ל*] **קאי** אשאר נשים וכלומר דשאר נשים כבר נבעלו מבעליהן משא"כ זו: לא] **אף** דאמרינן התם דשאני שמואל דרב גובריה מ"מ כיון דאשכחן ששייך עכ"פ לבעול בעילה גמורה בהטייה, א"כ להנשים בעצמן בודאי אין זה קשה כל כך לבדוק עצמן בהטייה, והוא מבואר יותר בדברי המהר"ש וז"ל דהא אמר הספר שאני שמואל דרב גובריה, אלמא דאשכחן דמצי למיבעל בעילה גמורה שהאשה מתעברת (עיין תוספות נדה סד: ד"ה שאני) אע"פ שהיא בתולה עדיין, כ"ש וכ"ש שהאשה יכולה לבדוק היא בעצמה וכו' עכ"ל (ועיין עוד בשו"ת נחלת שבעה סי' ס): לב] **שמא** יזדווגו זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו, כ"ה בגמרא שם:

מפתח סדרי טהרה

ג) ס"ט סקי"ד ד"ה בב"ח, ובסי' קצו ס"ק כ"ג ד"ה ובהכי ניחא:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 164 הודפס ע"י אוצר החכ

חתן שפירסה כלתו נדה קודם שבא עליה אסור לו להתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים לט] **והיא ישנה בין הנשים. ואם משבעל פירסה נדה מותרין להתייחד. כתב הרמב"ם נדה** (יא) **כיון שאינה**

מהרי"ל הל' נדה פב:) ועוד י"ל לפי מה שיתבאר בסימן קנ"ו (ב"ח ס"ח) דהרבה מחברים לא הצריכו לבדוק עד מקום שהשמש דש אלא שתבדוק בחורין ובסדקין כפי כחה ולכולי עלמא בדיעבד סגי אף על פי שאינה מכניסתו עד מקום שהשמש דש א"כ לפי זה הבתולות ג"כ בודקות את עצמן היטב כפי כח האפשר ויוצאות ידי חובתן דכדיעבד דמי מאחר שאי אפשר בענין אחר:

ה **חתן** שפירסה כלתו נדה וכו'. ברייתא ריש כתובות ונראה מדנקט הוא ישן בין האנשים וכו' ולא תני סתמא אסור לו להתייחד עמה אלמא דלא אסרו חכמים אלא בלילה אע"ג דיחוד דשאר עריות אסור ביום כמו בלילה הכא שאני כיון שיש היתר לאיסורו לא אסרו חכמים אלא בלילה דלא שכיחי אינשי דחזו להו כשמתייחדים יחד משא"כ ביום והכי ס"ל להראב"ד אבל הרא"ש חלק עליו ומביאו רבינו בהלכות אבלות סימן שמ"ב והכי נהוג לאסור ביום כמו בלילה ואין חילוק בין תלמיד חכם לעם הארץ אפילו להרמב"ם דמחלק גבי תבעוה ונתפייסה ולא ישבה ז' נקיים הכא גבי נדה ודאית מודה אף הרמב"ם כדפרישית לעיל: **כתב** הרמב"ם נדה כיון שאינה ראויה

לכן נראה לי דבהא דתבעוה לינשא לא התיר הרמב"ם לתלמיד חכם להתייחד עמה כמו שעלה על דעת הראב"ד והרב המגיד אלא מפני שהוא ז"ל סובר שאסור לישא אשה כשהיא נדה לג] כמבואר בדבריו פרק י' מהלכות אישות (ה"ו) נ"ל דההיא דהיא ישנה בין הנשים וכו' כשנשאה טהורה ואחר כך פירסה מיירי וטעמא דאסור לישא אשה נדה אע"פ שהיא תישן בין הנשים והוא בין האנשים משום דאכתי איכא למיחש שמא באיזו שעה מן היום או מן הלילה לא יזהרו המשמרות ויבוא עליה ולענין זה הוא היתר תלמיד חכם בתבעוה לינשא שהוא מותר לישא אותה אע"פ שעדיין לא ספרה ולא טבלה והוא שייש האיש בין האנשים והיא בין הנשים כדין כלה שפירסה נדה ולפיכך לא הזכיר בהיתר תלמיד חכם לשון יחוד כלל אלא לשון נישואין שהרי כתב ואם נישאת לתלמיד חכם מותרת לינשא לו מיד ותספור מאחר שנישאת ותטבול שתלמיד חכם יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול עכ"ל הרי דלענין נישואין בלבד אמורים הדברים אבל לא לענין היחוד כי סמך בו על מה שכתב [ח] בפרק כ"ב (ה"א) אבל כלה שפירסה נדה ומ"ש [הרמב"ם] שתלמיד חכם יודע שהיא אסורה וכו' לא יקרב לה היינו לומר שלא יבוא לבקש שעה שהמשמרות ישנות או טרודות בענין אחר ויתייחד עמה אז ויבוא עליה והא דקאמר בגמרא לרבנן יחודי מייחדי להו לא יחוד ממש קאמר אלא לומר שהיו הנשים מיוחדות להם כלומר שהיו נשואות להם כבר ואע"ג שהיו אסורים לבוא עליהן עד שיטבלו ומשמרות שומרות אותה מ"מ פת בסלו מיקרי: **והשתא** ניחא מ"ש לד] הראב"ד בסוף השגתו וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה ע"כ ולא כמו שתירץ הרב המגיד דהא דתבעוה לינשא מותרת מן התורה אלא שחכמים החמירו בה ואינו דומה לכלה שפירסה נדה ודאית ע"כ דאדרבא מפני שזו אינה אסורה אלא מספק איכא למיחש שיתקפנו יצרו יותר מבאותה שהיא נדה ודאית וכמו שכתבתי וא"ת אכתי קשה למה לא כתב הרמב"ם בפרק י' מהלכות אישות דהא דלא תנשא נדה היינו לעם הארץ אבל לתלמיד חכם מותר י"ל דלא הקילו לתלמיד חכם לישא אשה אסורה ולסמוך על המשמרות אלא בזו שאינה אסורה מן התורה אבל לא בנדה ודאית דעבדו בה הרחקה טובא אפילו לתלמיד חכם ומכל מקום לא דמי למה שכתב הרב המגיד לחלק בין נדה ודאית לשאינה ודאית שהוא כתב כן להתיר יחוד דספק נדה לתלמיד חכם ואני איני אומר כן אלא להתיר נישואין לא להתיר יחוד: **והתוספות** (ד"ה יחודי) כתבו יחודי בעלמא הוו מייחדי ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה היה בא עליה וכיון שפעמים לא היה בא עליה לא מחמדא ולא חזיא ע"כ: **והרי"ף** (יא.) והרא"ש (סי' ז) לא כתבו אלא דברי רבי אליעזר בן יעקב בלבד ולא הביאו שקלא וטריא דאיתמר עלה כלל ונראה שטעמם משום דכיון דאיכא תרי תירוצי במילתא מספקא להו כהי מינייהו נקטינן ולפיכך השמיטוה דבכל ענין שהיו מפרשים ההיא דיחודי הוו מייחדי לא נפקא לן מידי לענין דינא דדילמא לא קיי"ל כההיא תירוצא אלא כאידך הילכך לא שנא תלמיד חכם לא שנא עם הארץ אסור להתייחד עם אשה שתבעוה לינשא וכדעת הראב"ד והרשב"א ולפי מה שפירשתי דברי הרמב"ם גם הוא סובר כן: **חתן** שפירסה כלתו נדה קודם שבא עליה וכו' עד מותרין להתייחד. ברייתא ומימרא בריש כתובות (ד.) והביאו הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות איסורי ביאה (ה"א) וטעמא דמותר להתייחד עמה אחר שבעל היינו משום דכיון דיש היתר לאיסורו אין יצרו תוקפו: **כתב** רבינו ירוחם (נכ"ו ח"ד רכד:) יש מפרשים שאין הפרש באלו הדינים בין אלמנה לבתולה (ג) ונראה שכתב כן לאפוקי מדעת הרמ"ה שאכתוב בסמוך: **כתב** הרא"ש בפ"ק דכתובות (סי' ה) לון] הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כתב הראב"ד (בעה"נ שער הפרישה כ/ו:/כו) תרוייהו דוקא שיהיו אנשים ישנים עם החתן והנשים עם הכלה וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (הארוך ב"ז ש"ב ו:, ובקצר ד:) אלא שנראה מדבריו דהיינו דוקא שהיו ישנים בבית אחד אבל אם הם ישנים בשני בתים החתן בבית אחד והכלה בבית אחר אין שום אחד מהם צריך שומר ורבינו ירוחם (שם דף רכד ע"ג) כתב על דברי הראב"ד ודוקא בלילה אבל ביום מותר להתייחד עמה לז] כשאר הנשים וכ"כ הרא"ש בפרק אלו מגלחין (מועד קטן פ"ג סי' נו) בשם הראב"ד והוא ז"ל נחלק עליו וכתב דיחוד אסור ביום כמו בלילה ונראה מדבריו לח] שסובר שאין צריך שתי משמרות אלא הוא בין האנשים או היא בין הנשים וכ"כ רבינו בשמו בסימן שמ"ב ואע"ג דהתם לענין אבילות מיירי הרא"ש ורבינו נראה דלהא מילתא לא מפלגינן בינייהו דהא ברייתא פ"ק דכתובות (ד.) משוה להו דקתני וכן חתן שפירסה אשתו נדה וכו' (ד) והרז"ה (בהשגות לבעה"נ שם אות ה) ג"כ חלק על הראב"ד וכתב דיחוד אסור ביום כמו בלילה: **כתב** עוד הרא"ש בפ"ק דכתובות (סי' ט) שהרמ"ה כתב אע"ג דאמרינן הכא חתן שבעל ופירסה נדה דאשתו ישנה עמו בבית אחד למשנה אחרונה שאמרו בועל בעילת מצוה ופורש הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים משום דאקילו רבנן בהאי איסור נדה והתירו לו לגמור ביאתו והביא ראיות לדבריו והרא"ש סתר ראיותיו והעלה דאף למשנה אחרונה אחר שבעל בעילת מצוה ישנה עמו וכן עמא דבר עכ"ל וכ"נ שהוא דעת כל הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו בדבר: **כתוב** בתרומת הדשן [ט] בחור נשא בתולה והיתה טהורה ושהה עמה כמה לילות ולא בא עליה ופירסה נדה הורה אחד מן הגדולים שאסור להתייחד עמה הואיל ולא בעל עדיין וחד מרבוותא התיר משום דכיון דחזינן דלא תקיף יצריה באשה זו בשעת החופה ולא בא עליה אע"פ שהיתה ראויה לו לא חיישינן ליחוד דידיה דודאי לא יעבור ולא תקיף יצריה והוא ז"ל הביא סעד לדברי המתיר ומ"מ כתב שהמחמיר תבוא עליו ברכה (ד*): **כתב** הרמב"ם נדה כיון שאינה ראויה לביאה אין חופתה חופה. בפרק י' מהלכות אישות (ה"ג) וטעמו מדגרסינן

דרכי משה

(ג) **ובתוספות** פ"ק דיומא דף י"ח (ע"ב ד"ה יחודי) משמע דאין לחוש אלא בבחור שלא בעל כל ימיו אבל באלמן שנשא אשה לה] אין לחוש ועיין שם: (ד) **והמנהג** הוא ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה ובמרדכי דהלכות נדה (דף של"א ע"ד) (סי' תשמא) משמע דאם אחד בחדר די בכך: (ד*) **ומצאתי** הג"ה מ] באלפסי (כתובות א: שלטי הגבורים אות ז) בשם ספר התרומה כדברי המתיר:

פרישה

(יא) **כיון שאינה ראויה לביאה אין חופתה חופה.** שלא קנאה לא ליורשה ולא ליטמא לה ואין מברכין ז' ברכות לכתחלה ועיין בהה"ע סימן ס"א:

חדושי הגהות

[ח] **בפרק** כ"ב אבל כלה כצ"ל [בפנים מתוקן עפ"י דפו"ר]: [ט] **סימן** רנ"ג:

הגהות והערות

לג] **עיין** ב"י סוף הסימן ד"ה כתב עוד הרמב"ם: לד] **מה** שהקשה הראב"ד: לה] **כן** הוא בכת"י, אבל בדרכ"מ הרגיל איתא "אבל בנשוי שנושא אשה", ועיין בתוספות גופא שנסתפקו בזה: לו] **שם** מיירי לענין אבילות, וכן בסמוך הרא"ש בפרק אלו מגלחין והראב"ד המובא שם מיירי לענין אבילות, ועיין להלן בסוף הדיבור "ואע"ג דהתם וכו' נראה דלהא מילתא לא מפלגינן בינייהו וכו'", אלא דעיקר שיטתו של הראב"ד כתבו גם לענין נדה בבעלי הנפש סוף שער הפרישה וכן הרשב"א ורבינו ירוחם המובאים בסמוך מיירי לענין נדה: לז] **שם** כתב על זה "עד כאן" משמע שהעתיק גם זה מדברי הראב"ד עצמו. ומשמע קצת מלשון "כשאר הנשים" דאף ביום יחוד גמור אינו מותר אלא דסגי בהוא ישן בין האנשים לחוד וכמו בשאר אשת איש (דמבואר בבעה"נ דסגי בהא אלא שכתב דבעינן ג' כשרים עיי"ש), אמנם ברא"ש פרק אלו מגלחין בדעת הראב"ד וכן בדברי הראב"ד עצמו בבעלי הנפש סוף שער הפרישה (ועיין בהשגות הרז"ה אות ה) משמע שהתיר ביום לגמרי, ואפשר דמה שכתב רבינו ירוחם "כשאר הנשים" ר"ל כשאר הנשים עם בעליהן: לח] **וכן** פסק בקיצור פסקי הרא"ש שם וכן כתב להדיא בשלטי הגבורים (שם יג. אות ג) בשמו, אמנם בקרבן נתנאל שם אות ה כתב דמסתימת לשון הרא"ש בפ"ק דכתובות מוכח שמסכים עם הראב"ד בדין זה וצ"ע. וע"ע בהגהות כנסת הגדולה על השלחן ערוך: לט] **ס"א** או היא, ועיין ב"י ד"ה כתב הרא"ש ופרישה אות ח ועיין הערה כח: מ] **זה** לשונו וכתב בספר התרומה דאם

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס: 165 הודפס ע"י אוצר החכמה

ברים פרק חף על פי (כתובות נו.) נעי רבין נכנסה לחופה ולא נעלה מהו מיבת חופה קונה או מיבת ביאה קונה ופשטוה למיבת חופה קונה ובמר הכי נעי רב אחי נכנסה לחופה ופירסה נדה מהו אם תמלא לומר מיבת חופה קונה חופה דחזיא לביאה לא או דילמא לא שנא מיקו וקובר הרב ז"ל דהכי פירושו אם תמלא לומר מיבת חופה קונה מיבת חופה דחזיא לביאה דהיינו מיקריא חופה אבל כי הא דלא חזיא לביאה לא מיקריא חופה או דילמא לא שנא ויכין דעלתה בתיקו לא הויא חופה כלל ולא קנתה לה ליורשה ולא ליטמא לה ולא לאוס בבר [י] וכתב [הר"ן] (א) שכן נראה מדברי הרי"ף ז"ל (כתובות כב:) וכתב שהדבר פשוט דכיון דקיי"ל ביבמות (נ:) דיש חופה לפסולות נדה למה לא תקנה לפיכך נראה כדברי האומר דלא מיבעיא לן אלא לענין חופת כתובה אבל לשאר דברים קונה. והרמ"ם (כתובות פ"ה ס' ו) פסיק ג"כ כדברי הרמב"ם והקשה עליו והעלה דלא מיבעיא לן אלא [יא] לענין חופת אבל לשאר דברים קונה ורבינו משם הדברים כאן ולא פירש לפי שממך על מה שכתב בטור אבן העזר סימן ס"ו: **כתב** עוד הרמב"ם בפרק הנזכר (ה"ו) לא תנשא נדה עד שתטהר מב] ואין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר ואם עבר ונשא וביל אינו חוזר ומברך וכתב הרב המגיד שכן דעת בן מיגש"ם וקצת גאונים וגרעין דבריהם דכיון דאסור לו להתייחד עמה אין רשאי שתכנס לחופה והרמ"ם כתב ברים פרק חף על פי (שם) דרשיית הרמב"ם היא מדאמרינן ברים מכילתין (כתובות ב.) חלה הוא או היא או פירסה נדה אינו מעלה לה מזונות אלמא דפירסה נדה אינו יכול לכנוס כמו שתלתה ועוד מבילין רשיה (נדה סו.) דרבינא סיעסק לבריה בי רב חבינא וכו' ש"ל לא שבר לה מר להא דרבא תבעוה ליגמ ותפייסיה לריכה ז' נקיים אלמא לפילו נתפקח נדה אסור לכנוס ולבדך ברכת ניסואין והוא ז"ל דאה רשיות אלו והעלה דאין איסור בדבר וכן רשיתי בכל המקומות שאינם מוסמין לברך ברכת חתנים לכלה נדה אבל אינה נכנסת עמו לחבר אלא הוא יבן אין החנשים והיא ישנה אין הנשים עכ"ל ולא כתב רבינו זה בבאן לפי שממך על מה שכתב בטור אבן העזר סימן ס"ו ומכל מקום יש לתמוה עליו למה כתב דין חופת נדה כלל היה לו לסמוך על מ"ש בטור אבן העזר כמו שעשה בדין זה או היה לו להזכיר כאן דין זה ג"כ כמו שהזכיר דין חופת נדה. והנהות מיימוניות כתבו בפרק י"ף מהלכות איסורי ביאה (דפוס קושטא ס"י) נשם שם מג] דק"ק שעתה אנו מתירים לכנוס נדות מד] רק שיודיעו לחתן מטעם שאנו עתה אתי מעט במקום אחד ויש לאוס שמא יקדמנו מה] אחר אך רבינו יחיאל היה מחמיר בה [יב] דשמא חיבת ביאה קונה ואם כן אחופה אינה עכ"ל (ה):

ה כתוב בתשובת ה"ר שלמה בן הר"ם מז] בר שמא נשלח בגליוני הלרפתים שחזיר גרושתו לריכה להתחתן שבעה נקיים והוא מובן מדברי קדמונינו ז"ל עכ"ל:

קצג הכונס את הבתולה בועל בעילת מצוה ופורש מיד אפילו קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ואפילו בוגרת שכלו בתוליה.

ברים פרק בתרא דנדה (סד:) תנן מיוקת שלא הגיע זמנה לראות וישמא בית שאתי מומרים נותנין לה ד' לילות ובית הלל אומרים עד שתהיה המכה הגיע זמנה לראות וישמא ד"ם אומרים נותנין לה ד' לילות רחתה ועודה בבית ב"ם אומרים נותנין לה בעילת מצוה וב"ה אומרים כל הלילה שלה א] ובגמרא שם אתר רב בוגרת נותנין לה לילה הראשון כלומר לתפילו לב"ה לתברי בית שמאי הגיע זמנה לראות ה] לראות ד' לילות הני מילי נערה אבל בוגרת לילה הראשון ומו לח: **ובתר** הכי אתתא הכי (שם:) רב ושמואל לתברי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש ומסיק אינהו דעבוד כרבותינו דתניא רבותינו מוזן ונתנו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש ומכי אתתא הכי אתר עולא משמיה דרבי יוחנן וריש לקיש לביאה אין חופתה חופה עד שתטהר ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל. בעיא דלא מיפשיטא היא בפרק חף על פי (כתובות דף ל"ו.) וס"ל להרמב"ם כיון דלא מיפשיטא לא הוי חופה כלל ולא קנתה להיות בשתו אלא היא כתרוסה לכל דבר אבל הרא"ש ס"ל דבקרקת חופה לכל דבר ולא מיבעיא לן אלא לענין חופת כתובה שתיה גונה וכתן כתב רבינו בקונר אבל בתן העזר סימן ס"ו כתב הדין מפורש ואיבא למתוה לאיזה לורך הזכיר רבינו דין זה כתן כיון שתין מקומו כתן ותפשר דרבינו היה דעתו לתת טעם למה שכתב הרמב"ם לתין חופת נדה חופה כלל והוא דלכיון דקיי"ל דתופה הוא יחוד שתתייחד עתו אפילו לא נת עליה כתו שכתוב בתן העזר סימן ס"ו ס"ק לתתר שכתב רבינו לתתן לתסור להתייחד עם כלתו שבירסה נדה אלא נריכין שני שומרין מעתה נמיבת דס"ל להרמב"ם לתין חופת נדה חופה כלל שהרי לתסור לו להתייחד עתה ומ"ל תין כתן חופה לתופה הוא יחוד ועם נדה לתסור להתייחד שכל להרא"ם דנקרקת חופה לכל דבר ס"ל דכיון דמה שתסור להתייחד עם הנדה היינו אלא דרבנן דמדאורייתא שרי יחוד בנדה אם כן הויא חופת נדה חופה לבר תורה ונקנה לכל דבר לבר תורה תון מלענין חופה:

קצג א הכונס בתולה וכו'. ריש פרק תינוקת שנישבו אלינה דבית הלל קטנה אלא הגיע זמנה לראות תין רחתה בין לא רחתה נותנים לה לשתת עד שתמיה המכה ואפילו רואה לתריכן דס בתולים הוא הגיע זמנה לראות ולא רחתה נותנין לה ד' לילות הגיע זמנה לראות ורחתה נותנים לה כל הלילה כולה ובגמרא אתר רב בוגרת נותנים לה לילה הראשון ותני מילי אלא רחתה אבל רחתה תין לה אלא בעילת מצוה ותו לא וזהו לדיעת דתתניתין, אע"ג דיתת התם רב ושמואל דתרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש ומסיק אינהו דעבוד כרבותינו דתניא רבותינו מוזן ונתנו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש ומכי אתתא הכי אתר עולא משמיה דרבי יוחנן וריש לקיש לביאה אין חופתה חופה עד שתטהר ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל. בעיא דלא מיפשיטא היא בפרק חף על פי (כתובות דף ל"ו.) וס"ל להרמב"ם כיון דלא מיפשיטא לא הוי חופה כלל ולא קנתה להיות בשתו אלא היא כתרוסה לכל דבר אבל הרא"ש ס"ל דבקרקת חופה לכל דבר ולא מיבעיא לן אלא לענין חופת כתובה שתיה גונה וכתן כתב רבינו בקונר אבל בתן העזר סימן ס"ו כתב הדין מפורש ואיבא למתוה לאיזה לורך הזכיר רבינו דין זה כתן כיון שתין מקומו כתן ותפשר דרבינו היה דעתו לתת טעם למה שכתב הרמב"ם לתין חופת נדה חופה כלל והוא דלכיון דקיי"ל דתופה הוא יחוד שתתייחד עתו אפילו לא נת עליה כתו שכתוב בתן העזר סימן ס"ו ס"ק לתתר שכתב רבינו לתתן לתסור להתייחד עם כלתו שבירסה נדה אלא נריכין שני שומרין מעתה נמיבת דס"ל להרמב"ם לתין חופת נדה חופה כלל שהרי לתסור לו להתייחד עתה ומ"ל תין כתן חופה לתופה הוא יחוד ועם נדה לתסור להתייחד עם הנדה היינו אלא דרבנן דמדאורייתא שרי יחוד בנדה אם כן הויא חופת נדה חופה לבר תורה ונקנה לכל דבר דבר תורה תון מלענין חופה:

קצג א הכונס בתולה וכו'. ריש פרק תינוקת שנישבו אלינה דבית הלל קטנה אלא הגיע זמנה לראות תין רחתה בין לא רחתה נותנים לה לשתת עד שתמיה המכה ואפילו רואה לתריכן דס בתולים הוא הגיע זמנה לראות ולא רחתה נותנין לה ד' לילות הגיע זמנה לראות ורחתה נותנים לה כל הלילה כולה ובגמרא אתר רב בוגרת נותנים לה לילה הראשון ותני מילי אלא רחתה אבל רחתה תין לה אלא בעילת מצוה ותו לא וזהו לדיעת דתתניתין, אע"ג דיתת התם רב ושמואל דתרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש ומסיק אינהו דעבוד כרבותינו דתניא רבותינו מוזן ונתנו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש ומכי אתתא הכי אתר עולא משמיה דרבי יוחנן וריש לקיש

ראויה לביאה אין חופתה חופה עד שתטהר ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל:

סימן קצג

פרטי דמזי דינים המבוארים בזה הסימן

הכונס בתולה בין קטנה בין גדולה בועל בעילת מצוה וגומר באבר חי ופורש בעל ובדקה ולא מצאה דם טמאה: צריכה הֶפְסֵק בטהרה ובדיקה ודינה כנדה ממש חוץ מלישן באותה מטה אחר שעמדה מאצלו שמותר אפילו בסדין שהדם עליו:

א הכונס בתולה (ג) [א] **בועל בעילת מצוה** קצג

קצג [א] **בועל בעילת מצוה.** לשון התוספות בפ"ק דכתובות דף ד' (ע"א ד"ה בעילת) כתבו אהא דתניא הרי שהיה פתו אפוי וכו' ומת אביו של חתן וכו' ובועל בעילת מצוה וכו' זה לשונם **בעילת מצוה**, קרי לה בעילת מצוה משום דכתיב (ישעיה נד ה) כי בועליך עושיך ואמרינן (סנהדרין כב:) דאין אשה כורתת ברית אלא למי שעושה אותה כלי (פירוש זהו שנאמר כי בועליך עושיך, ע"י בעילה עשאך כלי) ועל ידי כך מתדבק בה ובאין לידי פריה ורביה ולהכי קרי לה לבעילה הראשונה בעילת מצוה עכ"ל ויש מפרשים שקרי לה בעילת מצוה על שם הברכות שמברך אחר שמצא בתולים כמפורש בהלכות גדולות (הל' כתובות ריש סי' לו)

חדושי הגהות

[י] **וכתב** הרב המגיד שכן נראה כל"ל לענ"ד: [יא] **לענין** תופת כתובה: [יב] **דשמא** מיבת ביאה קונה ומשמע התופה תלויה ועומדת כך הוא מן] נמ"ג:

הגהות והערות

נתייחד עמה במטה והיה לו פנאי לבעול ולא בעל ואח"כ פירסה נדה דמותר אח"כ להתייחד עמה עיין בתשובותיו עכ"ל. ובספר התרומה לא מצאתי והיה אפשר לומר דצ"ל ספר תרומת הדשן וכן מורה סיום דבריו "עיין בתשובותיו" שאין הכוונה לסה"ת שאינו ספר תשובות: מא] **כן** נראה דצ"ל וכן הוא בכסף משנה, והוא בפירושו להרי"ף בכתובות (כב: ד"ה הילכך), ובדפוסים אחרים תיקנו "וכתב ה"ה" אך באמת במגיד משנה ליתא אלא חלק מהדברים ובקיצור, וצ"ע בחידושי הגהות אות י: מב] **עיין** קרבן נתנאל בכתובות שם אות כ: מג] **הוא** בהגהות סמ"ק (מצוה קפג הגהה ח עמ' קלז), וכן בכלבו (סי' עה דף מג ע"ג) הביאו בשם הר"ף שהוא רבינו פרק בעל הגהות סמ"ק: מד] **אף** על פי שבימיהם לא היה (לא היו עושין כן, כלבו) כההיא דפירסה נדה בריש כתובות (כ.) גבי חלה היא או שפירסה נדה, כ"ה בהגהות סמ"ק. (ועיין רא"ש כתובות פ"ה סי' ו' מה שכתב על ראיה זו): מה] **אחר** ברחמים, כן העתיק בדרכי משה הארוך אות ח, והוא על פי הגמרא מו"ק דף יח ע"ב: מו] **בסמ"ג** לא מצאתי, ואולם לשון זה ממש הוא בכלבו בשם רבינו פרץ (בעל הגהות סמ"ק) וכעין זה בהגהות סמ"ק, ובדרכי משה הארוך (אות ח) העתיק "נמצא החופה אינה כלום", ואולם בהגהות מיימוני הוא כמו שכתוב בבית יוסף: מז] **לא** מצאתי בתשובות הרשב"ש, אך עיין בחידושי הרשב"ץ על נדה שכתב דין זה:

קצג א] **לפנינו** בגמרא ובמשניות איתא "כולה" במקום "שלה" (ובמשניות נזכר גירסת הב"י בחילופי גירסאות), ועיין בהשגות הרז"ה לספר בעלי הנפש ריש שער הוסתות:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - ט (יו"ד קפג - רמד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 166 הודפס ע"י אוצר החכמ

ד ט [ל] ז ח עבר וכנסה תוך זמן זה ט* וכן חתן ח שפירסה כלתו נדה ט קודם שבא עליה לא יתייחד עמה אלא [ס] הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים: הגה (ז) [יז] יש אומרים אם היתה טהורה כשנכנסה ולא בא עליה ופירסה נדה אחר כך י אינה צריכה [יח] שימור עוד **יא** [יט] והמחמיר תבוא עליו ברכה **יב** [כ*] ואין [כא] לחלק בזה בין גמור [כב] לאלמן **יג** [כג] או בתולה לאלמנה. [כד] יש אומרים שאסורה ליחד עמו כיום כמו גליפה [כה] יא] ואין צריך להיות שתי שמירות רק הוא בין האנשים או היא בין הנשים [כו] ואם אינם נמחד [כז*] אחד אינם צריכים שימור כלל [כח] ויש אומרים דגליפה צריך שתי שמירות וכיום מותר להתייחד **יד** [כט] [ל] והמנהג ליקח

(ז) יש אומרים אם היתה טהורה כו'. כתרומת הדשן סימן רנ"ג [סימן לג] הביא המוסרים, שמתם ליטמא דתלמודא [כתובות ד, ה] דתמר שתם נעל אין צריך שמירה. ויש מתירים, דמה שתמר התלמוד נעל היינו רמוז לנעול. והכריע נעל תרומת הדשן להיתר, ורמייתו מדמלינו [בבא קמא כג, ב] שבור המועד לרעה שוורים שלנו פעמים ולא נגח מזר לתמותו, אלמא לא אמרינן דכהאי זימנא נגח יצריה והיום או למחר הדר יצריה, הכי נמי בנדון זה, ומכל מקום המתמיד תבוא עליו ברכה, ע"כ. ולענ"ד [ב] שאין הנדון דומה לרעיה, דמה שהביא רעיה משור המועד אינה רעיה, דהא קיימא לן פוק פרק קמא דבבא קמא דף ט"ו [ט"ו] שאם שוורים במחנק שיעור קיימי כו', נמצא לכל שור שהוא מועד לנגוח הוא משוה מטבע שאם שוורים, ומשום הכי כל שאינו רועה שרעה שוורים ולא נגח נתבטל שיעור שלו ועשה כשאר השוורים, מה שאין כן כאן שאם תדע שהיא יצריה תקיף עליה ולא מוקים מנפשיה, כמו שכתבו התוספות בפרק קמא דבבא בתרא דף ט' [ע"ב] ד"ה מאי לאו וז' [שם] וז"ל, אי נמי כיון דמתייחד ודאי בא עליה, לא מוקי לינהו מנפשייהו, ואף על גב דגבי יבמה אמרינן [יבמות קיא, ב] דעד שלשים יום מוקי מנפשייהו, דוד פעמים לא מוקי מנפשיה אפילו שעה אחת כו', ע"כ, נמצא דהאי אחת שלא בעל הוא נאמנה מטבע העולם ולא אמרינן שנשביל שנאמנה שעה אחת או ימים אחדים יהיה כן לעולם, אדרבה אמרינן כל זמן שאנו רואין שנאמנה הרי נאמנה וזמן שאין רואין שנאמנה יחזור הדבר לטבע המדם שהוא רוב העולם, ואין לך בו אלא מיעוטו ומיעוטו לא ילפינן, אדרבה יש ראיה להיפך ממה שכתבו התוספות הנ"ל דביבמה עד שלשים יום מוקי מנפשיה ותו לא, הרי להוחזק שלשים יום זה שלא בא עליה ואפילו הכי אמרינן דאחר כך תקיף ליה ולא מעמיד נפשיה, הוא הדין נמי הכא דאין לך בו אלא מיעוטו. על כן נראה לי כדברי המוסרין, כמשמעות נוסח התלמוד דאין היתר רק כשבעל, ואין זה בכלל המתמיד תבוא עליו ברכה, אלא דין גמור הוא שצריך שמירה.

ערך לחם למהריק"ש

סוף פסיק ד **אלא הוא** וכו'. לו ישנו בשני בתים, לו בבית אחד בשני חדרים [טז] צריכין שמירה. יש מקילין בשלמון וכל שכן בשנו בשני בתים, ויש מקילין בשלמיד חכם, ועיין בתוספות יומא דף י"ח ע"ב [ד"ה יחודי]:

אוצר מפרשים

ד [שם בסעיף ח] **עבר וכנסה תוך זמן וכו'.** ולשון עבר וכנסה משמע דלכתחלה אסור לישא אותה אחר שנתפייסה קודם שספרה ז' נקיים, אע"פ דלא יתייחד עמה אלא בעדים. ולא תימא שהרב ב"י לשיטתו [או"ח סימן סא סעיף א] שפסק כר"מ [רמב"ם אישות י, ב] שאסור לישא אשה נדה, ולפי זה לדידן שעושין חופה אף בימי נדתה אף זו מותרת להנשא, זה אינו, דהרי באבן העזר סימן ס"א סעיף ב' כתב הרב ב"י בשו"ע כשר הדבר שלא תנשא עד שתטהר, משמע דליכא איסורא כלל, רק תוספת והיררות, ולא שייך למימר עבר וכנסה. ועוד, שהרי גם מדברי הט"ז ס"ק ח' משמע שאסורה כאן להנשא עד לאחר ז' נקיים, שהרי כתב במחזיר גרושתו עבר ונשאה [יז]. וכן משמע בש"ך ס"ק ח', שעל מה שכתב השו"ע וכן חתן שפרסה כלתו נדה כו', כתב שנתאבר באבן העזר שמנהג פשוט לכנוס וכו', ועל מה שכתב השו"ע עבר וכנס לא כתב כלום, משמע שאפילו לדידן אסור. **ונראה** שזה שפסק הרמב"ם בפרק י' מהלכות אישות הלכה ו' שלא תנשא נדה עד שתטהר, אין טעמא משום שמא יבעול, אלא טעמיה שאזיל לשיטתו שסבר שאין חופת נדה כלום כמו שפסק שם הלכה ב', אלא שזה דוקא נדה גמורה מן התורה, אבל לא תבעוה לינשא ונתפייסה קודם שתספרו ז' נקיים, ובעם הארץ החמיר משום שמא יבעול ואף שלא יתייחד עמה אלא בעדים שמא יבוא בשעה שהעדים ישנים, וכמו שכתב הכסף משנה [איסורי ביאה יא, י], ותלמיד חכם מותר ואף על פי כן ע"י עדים יתייחד, וכדעת הכסף משנה שם, ולא כדעת הרב המגיד [שם]. אמנם מה שחילק הרב המגיד בין נדה גמורה, שפיר חילק ולא מטעמיה, והיינו בנדה גמורה אוסר הרמב"ם הנשואין ולא חילק בין תלמיד חכם כו', והיינו דחמירא ליה איסור נדה, ולכן הפוסקים החולקים על הרמב"ם דלא בעינן חופה הראויה לביאה התירו לישא אשה בימי נדתה, ולא חיישינן שמא יצרים למצוא שעה בשעה שעדים ישנים, אבל בזו שהיא מותרת גמורה מן התורה רק איסור מדברי חכמים, יש בה קולא מצד וחומרא מצד. הקולא, שאפילו להרמב"ם החופה קונה בדיעבד, מה שאין כן בנדה גמורה אפילו בדיעבד אינה קונה להרמב"ם. וכן לתלמיד חכם מותר לכתחלה להרמב"ם. וחומרא מצד, דגזרינן שמא לא יספיקו העדים, כיון דקילא ליה להו גזירת חכמים, ולכך בעם הארץ אפילו להפוסקים החולקים על הרמב"ם בנדה גמורה מודים כאן שאסור, ולכן אפילו לדידן אסור. ולכך כתב השו"ע עבר וכנס, ורמ"א לא הגיה כלום, והאחרונים הסכימו לדעת השו"ע בהדיא, וכמו שהוכחתי לעיל. **הגה"ה** מזה, שכיון שעם הארץ אסור לכתחלה, עכשיו בזמן הזה אסור לכל ישראל, שאין לנו עכשיו דין תלמיד חכם רק לליטרא דדהבא, כמבואר סימן רמ"ג (סק"ב) [סעיף ב] בהג"ה, ודברי השו"ע והאחרונים נכונים. אלא שעם כל זה להלכה למעשה נראה להקל עתה בזמנינו, שאין כל הדברים הללו אמורים אלא כשגם הפנויות סופרות ימי טומאה וטהרה וטובלת עצמה, וא"כ זו שתבעוה לינשא אם בימי טהרתה היא אין עליו רק איסור דרבנן וקילא ליה, אבל בזמנינו שאין טובלות כלל ועומדות כל ימיהם בחזקת טומאת נדה ואין בודקות עצמן כלל ולא הוו להו נקיים כלל, א"כ זו שתבעוה ונתפייסה, נדה גמורה היא מן התורה, ומותרת לכתחלה להנשא להפוסקים החולקים על הרמב"ם ומתירין נדה גמורה, כן נראה לענ"ד נכון. אלא יש לנו נפקא מינה עתה בדין זה בכלה שטבלה קודם החתונה ואח"כ נתפרדה החבילה ודחו הנשואין לגמרי ואח"כ נתפשרו, שצריכה שבעה נקיים מחדש כמבואר סעיף ג', זו אסורה להנשא עד שתטבול שניית, שזו שכבר טבלה וליכא איסורא דאורייתא, קילא ליה, וצריכה לספור תחלה שבעה נקיים שנית ולטבול ואח"כ תנשא, כן נראה לענ"ד הלכה למעשה. אחר כתבי זה מצאתי בראב"ן [נדה] סימן שכ"ד כתב בהדיא שזה שאמרו [נדה סו, א] תבעוה לינשא צריכה שבעה נקיים היינו עצה טובה קא משמע לן כדי שיוכל לבוא עליה בלילה ראשונה, אבל אם רצה לישא ותספור שבעה נקיים רשאי, וכדאי הראב"ן לסמוך עליו, ודו"ק: (דגול מרבבה מהרי"ח)

ח [שם] **עבר וכנסה וכו'.** במקום שנהגו שהאשה נשאת כשהיא נדה, כל שכן שיכולה לינשא תוך ז' נקיים. והמחמיר שלא ישא כשהיא נדה, גם בזו יש להחמיר לכתחילה. ומיהו כשיש הכרח, יש להתיר בז' נקיים דחימוד אפילו לכתחילה, וכן כתב הרב מהריק"ש [שם בסעיף ד]. וירא שמים לא ישא עד שתטהר בין בנדה בין בז' נקיים, וכן ראוי לעשות לחוש לסברת הרמב"ם [אישות י, ב] ולסברת מרן שכתב גבי נדה [שו"ע אה"ע סימן סא סעיף ב] כשר הדבר, ובחימוד כתב עבר וכנס, הרב מהר"י זיין בספר שערי ישועה כת"י מתשובותיו [יו"ד] שער ה' סימן ד', והסכים עמו הרב המובהק משיירי כנסת הגדולה כמהר"ר בנימין מעלי הכהן ז"ל. ובתשובה לעטרת ראשי אבא מארי זלה"ה הן לו הובא בקונטרס חיים שאל [ח"א] סימן ד' העלה דאין להתיר אלא כשהדבר מוכרח, וכתב דאסכימו על ידיה רבנן דמתיבתא שבעיר הקודש עיר עז לנו, ירושלים תובב"א: (ברכי יוסף אות ח)

ט [שם] **הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים.** נ"ב, אמר המאסף, נראה דאו היא ישנה בין הנשים קאמר, לפי מה שכתב הטור בהלכות אבלות סימן שמ"ב [עמוד ריג]. אבל ראיתי להרא"ש ז"ל שהביא דברי הראב"ד ז"ל [בעלי הנפש שער הפרישה סימן א הלכה כב] בפרק ואלו מגלחין [מועד קטן פ"ג סימן לו] וחלק עליו, ובפרק קמא דכתובות [סימן ה] ולא חלק עליו. ונראה דסבירא ליה דיש לחלק בין אבלות לנשואין. וכבר ראיתי להרב בעל המחבר ספר באר שבע ז"ל דף קכ"א סימן ט"ו נתרעם על המנהג שנוהגים ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, שכפי דברי הראב"ד ז"ל צריך שתהיה ישנה בין הנשים והוא בין האנשים, ולפי דברי הגהות

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

ט. טור [עמוד קכח] וכן כתב הרמב"ם בתורת הבית [תורת הבית הארוך בית ז שער ב ו, ג; הקלר ד, ג] וכפי פירושם הם דלמקיש שם ביבמות [ל, ב] ומיבעית ליממ לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו הייגו דמייחדי להו לגמרי קתני, ולמתר שמצב ז' נקיים. לי נמי, שלא היו בתים עליה לעולם וכו', אלא כדי לשבור היצר היו נושאים ולא היו מתייחדות עמהם לעולם. וכן דעת הרי"ף [יבמות יח, ב] והרמ"ם [שם פ"ד סימן ז] ושאר פוסקים [הסגות הראב"ד מיהודי ביאה יח, ב; סמ"ג לאוין קיג טו, ב; שפר התרומה, קיצור דיעת שבשוף הספר סימן קט; ב"י שם ד"ה לכן בדעת רמב"ם ומגיד משנה שם]:

ט*. כתובות ד, ה; רמב"ם שם כב, ה:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

י) תרומת הדשן סימן רנ"ג והגהות אלפסי [שלטי הגבורים שבועות ה, ב אות ז]:

יא) תרומת הדשן שם:

יב) רבינו ירוחם נתיב כ"ו [ח"ד רכד, ב]:

יג) טור [סימן שמב עמוד רינ] בשם הרא"ש [מועד קטן פ"ג סימן לו]:

יד) טור [שם] בשם הרא"ש [שם]:

טו) ב"י [עמוד קל ד"ה כתב הרמ"ם] בשם הרשב"א [תורת הבית הארוך בית ז שער ב ו, ג, הקלר ד, ג]:

טז) הראב"ד [בעלי הנפש שער הפרישה סימן ה הלכה כב]:

נקודות הכסף

בן [שם פ"ק ז] **[שאין הנדון** דומה לראיה]. הגיה על התרומת הדשן שלא כדם, דהכא נמי שם מדם מחוקק כשרות, ולא דמיא למה שכתבו המוסקפות ביום דמתייחד ולמי נמ עליה כו', דהתם ביום שמותרת לו, דהא מיהא קמי שמיא מרוחקת ממייחד עם מרוסתו, וכן ביבמתו ביום שמותרת לו לא מוקי מנפשיה, מה שאין כן הכא:

יורה דעה קצב הלכות נדה

מחצית השקל

(ס"ק ה) **שפירסה כו'.** **ונתבאר באבן העזר וכו'.** דלא כהרמב"ם [אישות י, ו] שפסק שלא תנשא עד שתטהר: (ס"ק יא) **והמחמיר כו'.** **איזור מכמה טעמים כו'.** שיכול לבא לידי קשוי לדעת והוצאת זרע לבטלה: **היינו משום המנהג כו'.** ועיין פלתי [תפארת ישראל סעיף ג] שכתב וז"ל, ושגגה פלטה הקולמוס, דאם אין יצרו תקפו כל כך עד שיוכל לעצור עצמו מבלי לעבור מנהג של שטות, איך לא יעצור כח הגבורה לבל יבעול נדה ח"ו, ואדרבה זה מורה כי אין יצרו תקפו וישמע לקול דברי חז"ל, כי ראינו ששמע למנהג. ואין ספק שתלמיד טרוע הוסיף כן, כי שפתי כהן ישמרו דעת [מלאכי ב, ז], עכ"ל: (ס"ק יב) **ואין כו'.** **דלא תימא דבאלמן כו'.** רצונו לומר, מהיכי תיתי נחלוק בין בחור לאלמן או בתולה לאלמנה, ר"ל דבכולהו קודם שבא עליה לא **יתייחד עמה ולאחר שבא עליה מותר להתייחד עמה** [ועל זה כתב כלומר דלא תימא וכו'], והרבותא גבי מה שכתב דאין לחלק בין בחור לאלמן הוא קודם שבא עליה, והרבותא דסיפא דאין לחלק בין בתולה לאלמנה הוא אחר שבא עליה, והכי קאמר, ואין לחלק בין בחור לאלמן דבתרווייהו **קודם שבא עליה לא יתייחד עמה**, וקא משמע לן דלא תימא דבאלמן שבעל כבר אשתו הראשונה תו ליכא תקיף יצרו ואפילו לבא על אשה זו, ומותר להתייחד עמה, קא משמע לן דאין לחלק. ואחר כך בס"ק י"ג מפרש הש"ך רבותא דסיפא דאין לחלק בין בתולה לאלמנה ובתרווייהו לאחר שבא עליה מותר להתייחד עמה, וקא משמע לן דלא תימא דוקא באלמנה שאין בה דם בתולים ומותר לבא עליה כמה פעמים עד שתראה דם נדות, וכיון דדם נדה חמור וגם כבר בא עליה תו ליכא למיחש שיבא עליה אח"כ באיסור, אבל בתולה דבועל בעילת מצוה ופורש מיד משום דם בתולים שלקח דעתך אמינא הואיל ולא הוי דם נדה רק דם בתולים ניחוש שמא יבא עליה, דלא חמיר ליה דם בתולים כולי האי, וצריכין שמירה אפילו לאחר שיבא עליה, קא משמע לן דגם בבתולה אחר כו': (ס"ק יד) **והמנהג כו'.** ודע, דהמנהג להחמיר כב' דעות שכתב מור"ם, ומשום הכי פסק מור"ם והמנהג ליקח קטן אצל התתן וקטנה אצל הכלה. ר"ל, בלילה צריך ב' שמירות. ומסיים, ואין מתייחדין ביום בלא קטן או קטנה. ר"ל, דגם ביום צריכין שימור, מיהו סגי בקטן או קטנה: **שיודעים טעם ביאה כו'.** דאם לא כן לא הוי שמירה כלל: **ושאין מוסרין עצמם לביאה כו'.** דבר זה למד הב"ח ממה שכתב השו"ע [אה"ע] סימן כ"ב סעיף ה' דלא יתייחד איש אחד אפילו עם ב' נשים דשמא יפתה שניהם, אבל מותר להתייחד עם אשה שיש עמה תינוקת קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, שאינה מזנה לפניה לפי שהיא מגלה את סודה. ושיפתה גם הקטנה לא חיישינן, דאינה מוסרת עצמה לביאה. ומשום הכי בעינן גם כן כאן שהקטנה יודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה. ועיין מנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק ח] שחולק, דדוקא התם באבן העזר דהוי תרווייהו נשים דעלמא חיישינן שיפתה שניהם אם לא שאחת היא קטנה היודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, אבל הכא אף במוסרת עצמה לביאה מותרת, דלא חיישינן שישכב גם אצלה ולא תגלה הסוד דהא שכב גם עמה, דכיון דאשתו הנכנסת לחופה עמו ואשתו משמרתו כמו שכתוב באבן העזר [שם] סעיף ג', וכיון שלא יכול לבא על האחרת מפני שאשתו משמרתו, גם על הכלה לא יבא לפי שהאחרת תגלה הסוד, ומשום הכי הכא אף במוסרת עצמה לביאה מותר. אבל הפלתי [תפארת ישראל סעיף ד] מיישב דברי הב"ח, דהא מבואר באבן העזר שם [סעיף ה בהגה] דבלילה אפילו בעיר בעינן ג' (כי קאי שם אהא דאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים, דהיינו ביום, אבל בלילה בעינן ג' דשמא ישן אחד מהם וישאר השני עמה לבד, מה שאין כן בג' אף שישן אחד מהם ישארו ב'), ואם כן בבעל ואשתו עם איש ואשה דעלמא, אע"ג דביום מותרין להתייחד דאשה בעלה משמרתה ובעל אשתו משמרתו והבעל והאשה שומרים להאיש והאשה דעלמא, מכל מקום בלילה אסור כהאי גוונא, דשמא ישן הבעל ויפתה האיש דעלמא לב' הנשים, ואם כן הוא הדין הכא ודאי דבבעל ליכא חשש כיון דאשתו משמרתו, ואפילו בלילה לא חיישינן שמא תישן אשתו מכל מקום יהיה הקטן ער, אבל הכא מיחדין קטן עם הבעל, ואותו קטן גם כן איירי דידע טעם ביאה כמו שכתב הב"ח להדיא, והיינו שהוא בן תשע שנים ויום אחד, ואם כן אף הוא אסור להתייחד, ואם כן אם תהיה הקטנה בגדר מוסרת עצמה לביאה הרי הקטן מתייחד עם הקטנה והכלה, והבעל אינו רק שומר אחד ובלילה לא סגי בשומר אחד דשמא ישן הבעל, ולכך מצריך שאותה קטנה לא תמסור עצמה לביאה וא"כ הרי כאן לגבי הקטן עם הכלה ב' שומרים, הקטנה והבעל, ודוק:

תורת השלמים

[ז] **והמחמיר תבוא עליו ברכה.** עיין בט"ז [ס"ק ז] שכתב דמדיעת ים להמחמיר, והש"ך בנקודות הכסף [ס"ק ג] מפקפק על דבריו. ועיין בש"ך [ס"ק יא] שכתב דעכשיו שהמנהג שלא לבעול רק אחר שיש או שלשה ימים, אף על פי שהוא מנהג של שטות ונכון לבטלו, מכל מקום אם פרסה נדה ודאי לצריך שימור, דהתי דלא בעל לא משום כביעת יצר הרע, אלא מפני המנהג, וכן נוהגין להצריך שימור: [מ] **והמנהג ליקח קטן וכו' קטנה.** וכתב בש"ך [ס"ק יד] עיין לקמן סימן שמ"ג כתבתי בשם הב"ח דלצריכים להיות שיודעין טעם ביאה ושאין מוסרין עצמן לביאה, עכ"ל. ולתיתי בש"ח שם שלמד דבר זה ממה שתיתם כן בתבן העזר סימן כ"ב [סעיף י], אבל נתמת אין לתיה משם כלל, דדוקא להתייחד עם משה אחרת אסור אבל אם כן בקטנה שאינה מוסרת עצמה לביאה, דבמוסרת עצמה לביאה אסור מטעם דאסור לאיש אחד להתייחד עם שתי נשים, מה שאין כן כאן שאשתו אחד הנכנסת לחופה עמו ומשמרתו, וכמבואר בתבן העזר שם [סעיף ג]. אף דיש לחלק, מכל מקום אין לתיה משם, וק"ל:

(ח) **שימור. דהא מזיגן דלא מקיף יצריה, כיון שלא בא עליה עד השתא, אחר שבעל בעילת מצוה מותר לייחד אף על פי שלא רחתה דם גמות, דדם גמולים ממיר ליה כמו דם גדות, ש"ך [ס"ק יג]:**

(ט) **והמנהג ליקח קטן.** עיין בסוף ספר באר שבע בקונטרס באר מים חיים סימן ט"ו שתמה על מנהג זה שאינו על פי הדין, ובפרט מה שנהגו שאין לוקחים לשמירה לא קטן ולא קטנה רק אם הכלה שוכבת אצל בתה הכלה, דזה איסור גמור, ע"ש:

שבעה נקיים מחדש, ע"ש. ועיין בתשובת שער אפרים סימן ע"ה: [ש"ך ס"ק יז]. ומה שכתב רמ"א והמחמיר תבוא עליו ברכה, כתב הט"ז [ס"ק ז] דמין זה נכלל המחמיר, אלא דין גמור הוא לצריך שמירה. והש"ך [ס"ק יח] כתב דהמיירא שהמנהג שלא לבעול רק אחר שיש או שלשה ימים אחר הטבילה, אף על פי שהוא מנהג של שטות ויש בו איסור ונכון לבטלו מכמה טעמים, מכל מקום כיון שהמנהג כך אם כן פירסה נדה ודאי לצריך שימור, דהא דלא בעל מחלה היינו משום המנהג, וכן נוהגין להצריך שימור נכהאי גוונא, עכ"ל: (ו) **דאלמן.** דלא תימא דבאלמן שבעל כבר לא תקיף יצריה, קא משמע לן, [ש"ך ס"ק יג]: **או בתולה כו'.** כלומר, דגם בבתולה אחר שבעלה מצוה מותר לייחד אף על פי שלא רחתה דם גדות, דדם בתולים ממיר ליה כמו דם גדות, ש"ך [ס"ק יג]:

ביאור הגר"א

[י] **ובסיף ה] עבר כו'.** כמו שמבאר והולך וכן חתן כו', וכמו שכתוב בריש כתובות (ד' ג'). ועיין תוספות דיבמות שם [לו, ב] ד"ה יחודי כו' (**לגי כמו שכתבו התוספות יבמות ניומא י"ח ג' ד"ה ואי נמי ה"ל יוסף**): [י*] [**הגה**] **ואין ליהלק בזה בין בחור לאלמן.** (כן מסמע מדברי התוספות דיבמות שם ושאר פוסקים, ועיין בתוספות יומא י"ח ג' ד"ה יחודי): [יא] **ואין צריך להיות כו'.** שמפרש מה שכתוב [כתובות שם] והיא בין כו', או קאמר. אבל הראב"ד [בעלי הנפש שער הפרישה סימן א הלכה כב] מפרש והיא. וזהו שכתב ויש אומרים כו'. ועיין רא"ש שם [פ"א סימן ה]:

פתחי תשובה

(ז) **והמנהג ליקח קטן.** עיין בסוף ספר באר שבע בקונטרס באר מים חיים סימן ט"ו שתמה על מנהג זה שאינו על פי הדין, ובפרט מה שנהגו שאין לוקחים לשמירה לא קטן ולא קטנה רק אם הכלה שוכבת אצל בתה הכלה, דזה איסור גמור, ע"ש:

באר היטב

מסופקת נדעתה, דכל הדרכים במקום סכנה ושמא ים סכנה שלא יבא כלל, ומאר שנודע לה שהוא בא ודאי הוה תימוד מדם, ע"כ. והש"ך [ס"ק ז] כתב, ונמאת אין להחמיר בדיעים אלו, דכל עיקר דין זה הוא מדבריהם. ומהרי"ט צהלון סימן ס"ז פסק על פי הדין, אפילו היו נדחין הנשואין שנים או שלשה ימים מן זמן המוגבל ליכא למיחש כלל לספות

אוצר מפרשים

מיימוניות [איסורי ביאה כב אות א] **בשם** (ראב"ן) [ראב"ד] ז"ל צריך ארבעה שומרים, שנים אצלו ושנים אצלה. והטעם, שאמרו בגמרא דכתובות [ד, א] (ובפרק ואלו מגלחין) היא ישנה בין הנשים והוא בין האנשים, ומיעוט נשים ואנשים שנים. ועוד נתרעם על המנהג שנוהגים שאם הכלה ישנה עם הכלה, ע"ש: (**בנשת הגדולה**) י (**הגה שם**) **אם היתה טהורה וכו'.** עיין ט"ז ס"ק ד' דמסיק דמדינא צריכה שימור בזה, וכן הביא **בפלתי** [תפארת ישראל סעיף ג] **ראיה מהרמב"ם** [אישות י, ב] כמו שכתבתי לעיל [עצי לבונה סעיף א ד"ה שוכב]. וגם בש"ך ס"ק י"א משמע דסבירא ליה דמדינא הוא כן. אך מה שכתב [ה"ש"ך] הטעם דהא דלא בעל בתחלה היינו משום המנהג וכו', השיג עליו בפלתי [שם] על זה כיון דאין יצרו תקפו כל כך עד שיכול **לעצור את עצמו מבלי לעבור מנהג של שטות, איך לא יעצור כח הגבורים לבל יבעול ח"ו נדה, ואדרבה זה מורה כי אין יצרו תקפו כיון שראינו ששמע למנהג** וכו', עיין שם. ו"ל דמכל מקום מפני הבושה דנודע לבריות בעל אותה דיראו הבתולים. לכן מעמיד את עצמו שלא לבעול. אבל נגד איסור נדה יצרו תוקפו

הגהות והערות

יד) דין זה לא נמצא בריבינו ירוחם, וכן בדברי משה לא כתב מקור לדין זה, וכנראה מיוסד זה מדעת עצמו. ועיין ביאור הגר"א:

יד*) **בדברי משה** [שם ו] **לשון** הב"ח [שם] **"נבעית מאחד" וכן** [שם] **בדברי הרשב"ם שכתב המקור לדברי הרמ"א,** ועיין מזו"ד יו"ד ס"ס ל"ט **שביאר ברמ"א בשהמתי** [שם] **המחבירים פוסים לרשב"ם בלבד:**

טו) **מולי ל"ל "ולריכין" לך בכ"י טלידנו משמע קלת שהמיטות "לריכין שמירה" מיון סוף דיבור:**

טז) **לשון הע"ז הוא "עבר וכמ":**

קצג **א** וגומר ביאתו. לף על פי שהדם שומת ויוכל. והוא הדין דמותר לו לפרוש נמבר מ', ומין לריך להמתין עד שימות המבר, כן המכימו הפוסקים. ולגי כהרמב"ד [בעלי הנפש שער הפרישה סימן ג הלכה ד]: **ב עד יום חמישי.** כדין נדה לקמן סימן קנ"ו סעיף י"ח: (ו) קטן מגיל המתן וקטנה מגיל הכלה ומין מתיימדין ביום גלה קטן או קטנה:

ה י **(ח)** [ע] יא מחזיר [ת] (ח) גרושתו צריכה להמתין [ז] **שבעה נקיים:**

סימן קצג

דין דם בתולים. ובו סעיף אחד:

א [ס] **הבועל בתולה בועל בעילת מצוה** [ג] **(א) א** (א) [א] **וגומר ביאתו ופורש מיד** ג [ב] א **אפילו היא קטנה שלא (ב) הגיע זמנה לראות ולא ראתה** [ד] [ג] **ואפילו בדקה ולא מצאה דם טמאה** [ה] **שמא ראתה טיפת דם בחרדל (ג) וחיפהו שכבת זרע:** הגה [ו] ויש מקילין אם לא ראתה דם [ב] ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם [ג] אבל אם בא עליה ביאה ממש לריך לפרוש ממנה מף על פי שלא ראתה דם וכעל נפש יחום לעלמו שלא לסמוך בתנוקות [א]: [ד] **וצריכה שתפסוק בטהרה** [ו] **ותבדוק כל שבעה** [ז] **(ד)** [ד] **ולא תתחיל** (ב) **למנות ב עד יום חמישי לשימושה** [ח*] **ונוהג עמה בכל דיני נדה לענין הרחקה** [ט] **אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מטתה אפילו בשאינה בממה וזו מותר לו לישן באותה ממה לאחר שעמדה מאצלו ואפילו בסדין שהדם עליו:**

סימן קצד

הגהות רעק"א

ג) (פ"ז ס"ק ח) **דאין צריך שמירה.** מדנקט טע"ז לגינת נעבר וכמ תוך זמן, ולא נקט נפמוטו דמשמ כדין מאר שבעה נקיים וקודם הביאה פילפה נדה דמותרת ביאור, היה נראה לי דהטע"ז לא שמך על סברתו להקל רק בזה דתוך השבעה נקיים מותר ביאור, כיון דלהרמב"ם פוסקים לא לריכה לשבעה נקיים, זה מקילים ביאור, אבל בפילפה נדה אסור ביאור. אבל המפלרת למשה [ד"ה נט"ז ס"ק מ'] כתב על דברי הט"ז הלו ולפי זה אם לא בא עליה פעם אחת בזוות ואחר כך נשמא וביפילפה נדה אין לריך שמירה ועיין לגינת, נראה דבפילפה ליה בכוונת הט"ז דהכא אפילו בפילפה נדה אין לריך שמירה. וכן כתב המפלרת למשה עוד שם [ד"ה נשיע פעיף ה'] להדיא נשם הט"ז דבמחזיר גרושתו תוך שבעה נקיים או פילפה נדה אין לריך שמירה, ועי"ש אין מוכח כן מהט"ז:

ביאור הגר"א

קצג [א] [פעיף א] וגומר ביאתו. תורת הבית [בית ז שער ב ה, ב] והרא"ש [נדה פ"י סימן א] ושאר פוסקים. דלא כהראב"ד [בעלי הנפש שער הפרישה סימן ג הלכה ד], עיין שם ושם: [ב] **אפילו היא קטנה.** עיין רש"י שם [נדה סה, ב] ד"ה הלכה כו', וכן כתבו כל הפוסקים דאכולה מתניתין קאי, והוכיחו כן מירושלמי [ברכות פ"ב הלכה ן] והביאו הרא"ש שם שמואל אמר כל ההיא כו' רבי ינאי ערק כו', ודלא כהרמב"ם [איסורי ביאה ה, יח]. ועיין בבית יוסף [עמוד קלג ד"ה ולענין הלכה]: [ג] **ואפילו בדקה כו'.** דוראי ראתה, כמו שאמרו שם ס"ד ב' דאם איתא כו' שאני שמואל כו': [ד] **ולא כו'.** עיין לקמן סימן קצ"ו סעיף י"א:

קצד [א] [פעיף א] **אפילו כו'.** נדה מ"ב ב' כריתות י' א' בלידה יבשתא, ושאר מקומות. ומפורש בכתוב [ויקרא יב, ב]: [ב] **בין כו' ואפילו כו'.** מתניתין [נדה] ל' א' ושאר מקומות. ובתורת כהנים [תזריע פ"א הלכה ה"ן] זכר [ויקרא שם] לרבות את המת, אין לי אלא בן ט', בן ח' בן ז' בן ו' בן ה' מנין, תלמוד לומר וילדה, כל שתלד כו': [ג] **עכשיו בזמן הזה כו'.** תוספות [שם] ל"ו א' ד"ה שבוע כו', ושאר פוסקים, ממה שכתוב שם ס"ו א' מאי אריא כו', ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם כמו שכתוב למטה [סעיף ב]. ואף על גב דקישוי טהור בולד גמור, חששו שמא תראה בשיפוי משהו, ועשאוהו לכל יולדת יולדות בזוב: (ליקוט) **עכשיו בזמן הזה כו'.** זה לשון מרדכי [שבועות] **סימן** (אל"ז) [תשלח], תשובת הגאונים [חמדה גנוזה סימן סח] **וששאלתם אשה שילדה בקושי** ולא בשופי וראתה דם אם צריכה שבעה נקיים או לא, דבר זה מחלוקת גאונים, מר רב יהודאי [ג] גאון היה אומר שאינה צריכה שבעה נקיים בגמרא דבנות כותים [נדה לו, א], ותלמידיו אמרו כמותו, ומר רב צמח גאון וכל בני הישיבה נחלקו עליו כו', השתא אין מבחינות בין שופי לקושי ספק כרת הוא כו'. ועוד, הא אמר רבי זירא [שם סו, א] בנות ישראל כו', כיון דרבי זירא סתמא קאמר איכא למימר דיולדות נמי החמירו כו'. וכן פסק רבינו יעקב בר יקר [ד] כו' סתמא קאמר אפילו ביולדת, וכן האלפסי [שבועות ד, א] כו', דרבי זירא אפילו בימי טוהר כו', ע"ש (ע"כ):

פתחי תשובה

(ח) **גרושתו.** עיין באר היטב [ס"ק ח] בשם ט"ז, דאם עבר וכנס כו'. וכן כתב בתשובת רדב"ז החדשות [ח"א] סימן קס"ד, ע"ש. ועיין ברדב"ז חלק א' סימן רס"ג [ח"ד סימן אלף שלד] שכתב דאיכא לאיסתפוקי אם גירש אותה כדי לקיים שבועתו והוא עתיד להחזירה, והיא יודעת בדבר, כיון דדעתה עליו אין כאן תביעה כלל והיא אינה מחמדת, או דלמא לא חלקו רבנן, ע"ש עוד. ועיין לקמן סימן רס"ט ס"ק ב' מה שכתבתי שם בשם דגול מרבבה. **ומה** שכתב הבאר היטב [שם] בשם הט"ז מעשה באלמנה כו', עיין בתשובת נודע ביהודה תנינא חלק חזר יורה דעה סימן קט"ו שכתב בכלה שבקשה מאבי החתן שיקדים הנשואין, והשיב שהוא מסכים לזה אך צריך מקודם ליסע לביתו לשאול לאשתו ואם תסכים ישלח שליח להכלה, והכלה התחילה תיכף למנות שבעה נקיים, ולסוף כן היה שהסכימה אשתו, הדבר פשוט שצריכה למנות שבעה נקיים **מיום ביאת השליח**, כיון שכל זמן שלא חזר השליח עדיין הדבר ספק אצלה. ועיין שם בסימן קט"ז שכתב דאם אבי החתן אמר שאין בדבר זה ספק שוודאי גם זוגתו תסכים לזה, אפשר להקל. ועדיין צריך תלמוד, כיון שתלה בדעת אחרים, ע"ש:

אוצר מפרשים

קצג א (שו"ע סעיף א) **אפילו היא קטנה וכו'.** נשא בתולה ומצא דם ואח"כ בפעם אחרת לא מצא ולא ראתה שום דם, ואחר שש שעות בדקה במוך בחורין וסדקין וראתה המוך צבוע. העלה הרב גנת ורדים בתשובה כת"י והיא לא נדפסה דכיון שראתה כתם הכלה אפילו שלא על ידי בעלה, טמאה משום הכתם. **והרב** מהר"ר ישועה זיין בספרו שו"ת שערי ישועה כת"י יו"ד סימן ב' כתב על תשובת הרב הנזכר, והסכים לאסור אפילו קטנה, וכמו שכתב מהרש"ל והביאוהו הרב ט"ז [ס"ק ד] והרב ש"ך [ס"ק ג] סימן ק"צ דכל אשה שיש לה בעל חוששת לכתמיה אפילו היא קטנה. והארוך בזה: (ברכי יוסף אות א)

ב (הגה שם) **ונהגו להקל אם לא גמר ביאה וכו'.** עיין בפלתי [תפארת ישראל סעיף ב] דקורא תגר על החתן דבועל פעמים רבות כל זמן שלא תמצא דם על הסדין,

ו המשמר את המת אפילו שאינו מתו פטור מקריאת שמע וכו'. גרייתא פרק מי שמתו (יח.) לג):

שמב פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

הא דשריא לכנוס קודם קבורה כשמתה אמה של כלה דוקא בדאיכא תמרוקי נשים שאינם מתקיימים:

מי שהכין כל צרכי חופתו וכו'. גרייתא פרק כתובות (ג:) ופירש רש"י מכשירין לת המת למדר שלא יקברוהו למס כן מלה מצלות על המצל בתמימת הגולל א] ושוב לא יוכל לכנוס עד שיעבור הלֵּל ופורש ויקברו לת המת מיד דכיון דמלה עליה ממונה הוא לגמיה כרגל ולא לתיא מצלות ומיילף: ומ"ש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות. שם בגרייתא וכתב הר"ן (שם ס: ד"ה ומת) דלדברי הגמון דיוס מימה וקשורה מיב מצלות מדאוריימא ב] טעמא דנוהג ימי משתה גרישא הוי משום דבית דין מתניס לעקור דבר מן התורה שצב ולל מעשה ולפי זה אינו לאוי להתעסק בדברים של שמחה כל אומו היום אלא שאינו מיב לעשות מעשה של אבלות והייט שב ולל מעשה עכ"ל: **ואמוריגן** בגמרא (ד.) ג] דדוקא נקט אביו של חתן או אמה של כלה לאתי החתן הוא הטורח בגרכי קבורה ואמה של כלה היא המכינה מכשירין ואם לא יכנום עכשיו שוב אין מכין להס ומפני כך התירו להכניס לת המת [לאדר] והחתן והכלה לחופה אבל לת מי אלה ואם החתן לא. וכתב כל זמן שלא נקבר אינו אסור מחצות דאי הוה אסור לא היה לו להתירו לשמוש בשבר ויין לאקברו ובטלו ממנו מצוה מכל מקום לא היה לו לשמוש ומשני ואקאמר אבל "כל מקום בעדונין אסור כן ל"ל מכל מקום כלומר הא דשרי בשבר ויין כשנמסר לכתפים אינו אסור אלא מחוסר שמחה כי לא התירו לו אלא לפי שאין שוב אינות כיון שנמסר לכתפים אבל לשמוש ולהתעדן בשבר ויין לא התירו לו:

משנמסר לכתפים (כא) **היינו משום שאינו מוטל עליו לקברו אבל בעידונין ובשמחה אסור** לב]. **וכן כתב הרב רבינו פרץ** (הגהות סמ"ק סי' צז עמ' עא אות יד) **שאסור בכל מה שנוהג באבל חוץ מנעילת הסנדל. ומדברי בעלי התוספות** (מו"ק כג: ד"ה ואינו) **יראה שאינו אסור אלא בבשר ויין ותשמיש המטה אבל בשאר כל דיני אבלות מותר:** ו [ז] **המשמר את המת אף על פי שאינו מתו פטור מקריאת שמע [ומתפילה] ותפילין ומכל מצות האמורות בתורה. היו שנים זה משמר וזה קורא:**

סימן שמב

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

מי שהכין כל צרכי חופתו ומת אביו של חתן או אמה של כלה. ואם מתה אמו של חתן או אביה של כלה או שמת אחד משאר קרובים. ועיין בסימן שצ"ב:

מי שהכין כל צרכי חופתו שאפה פתו וטבח טבחו ומזג יינו (א) **ומת אביו של חתן או אמה של כלה שאין להם מי שיטרח בשבילם לפעם אחרת וגם הוא בענין שאם ידחה החופה** (ב) **יפסיד מה שהכין כגון שאינו נמכר** (ג) **מכניס את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש.** (ד) [א] **וכיון שחלה עליו החופה הויא ליה לדידיה כרגל ונוהג שבעת** כרגל נותנין לו כל ימי הרגל עכ"ל:

פרישה

(כא) היינו משום שאינו מוטל עליו לקברו אבל "מ"מ" בעידונין וכו'. כן צריך להיות ופירושו שלמת כל זמן שלא נקבר אינו אסור בהצלות אלא הוה אסור לא הוי ליה למיתני לשמוש בשבר ויין אפילו אינו מוטל עליו לקברו ובטל ממנו שאר מינות מכל מקום לא היה לו לשמוש ומשני אבל מכל מקום אסור בשמחה ובשבר ויין למוד אינם מצוינין שאפה ולא אסרוס אלא משום מינות ובשאר הנאתי מלאתי בספרי תורת המצד (הרמ"ל שם ד"ה ויש). ולענ"ד נראה דהכי קאמר אף על פי שאומר וכו' ולעיל לא אסר רחילה ושיכה אלא מכח קל ושומר מלכילת בשר אבל מכל מקום יש לומר כשנמסר לכתפים שאומר בלכילת בשר יהא אומר גם כן ברחילה ושיכה לכך קאמר דאכל מקום בעידונין אסור והאי נמי רחילה ושיכה עידון הוא ואסור ואין להקשות נימא דיו ולא נאמיר ברחילה ושיכה יותר מבשבר ויין ד"ל הואיל שהאמיל האיסור אכח קל ואומר שוב אין לו היתר הואיל שאמר הקטורה הס אסור שזה נראה כאוכל ואטלוגא שיהיו אסור שעה אחת ואמר כך יהיו אומר ואומרו אמר כך להיות אסור:

שמב (א) **ומת אביו של החתן וכו'.** פירוש אפי האתן רגיל להכין נרכי קבורה ולא אמו ואס הכלה מכינה ממרוקי הנשים ומכשיטיה ולא אביה. גמרא: (ב) **יפסיד מה שהכין כגון שאינו נמכר.** וגם אינו מתקייס בגינו אס יאבה אומו: (ג) **מכניס את המת לחדר.** דאס יקברוהו אסור עליו אצלות בתמימת הגולל ושוב לא יוכל ליכנס לאופה עד שיעבור האצלות ויוד אתר הבשילה יקברוהו לכך פורש שבגעת שיהא. רש"י. ואפילו לאתן דאתר אצלות יום אתחון (יום אימה וקטורה) דאורייתא דאוהו רגיל בשב ואל מעשה (ולפי זה אין לאוי להתעסק בדברים של שמחה כל אומו היום אלא שאינו מיב לעשות מעשה של אצלות והייט שב ואל מעשה. עד כאן האגיה). ר"ן: (ד) **וכיון שחלה [עליו] החופה ה"ל לדידיה כרגל** וכו'. עיין בדרישה:

דרישה

[ז] **המשמר את המת אפילו שאינו מתו וכו'.** כתב ראבי"ה (ח"א הלכות ברכות עמ' 34) כשיש עוסקים ומשמרות הולכים הקרובים לפני בית הכנסת ומתפללין מאגודה (ברכות פ"ג סי' נא). מורי ורבי:

שמב [א] **וכיון שחלה עליו החופה ה"ל לדידיה כרגל** וכו'. לפי מה שכתבתי לקמן בסימן שס"א (אות א) ובאבן העזר סימן ס"ה (אות א) והבאתי ראיה מלשון הגמרא (כתובות יז.) והמרדכי (כתובות סי' קלב) ומשאר הפוסקים דמה שמכסין ראש הכלה בשחרית מיקרי חופה עיין שם נראה לי גם כן לסמוך אזה דאם יארע חלילה אבלות לאתן או לכלה אחר שכיסו ראש הכלה דאין צריכים לפסוק שבעת ימי המשתה אלא קוברין המת מיד ונדחו שבעת ימי אבלות עד אחר שבעת ימי המשתה כדין אי מת אביו של החתן וכו' שכתב רבינו כאן ודו"ק ואפשר לחלק ולומר דדוקא בימיהן דהיו מקדשין מתחלה בשעת שידוכין משום הכי מתחיל החופה בשחרית דשייך יחוד אחר שכבר נתארסה מה שאין כן בזמנינו מיהו נראה דגם בימי המרדכי לא היו מקדשין כי אם תחת החופה כבזמנינו ואפילו הכי קרא חופה משעת כיסוי הכלה:

הגהות והערות

לב] עיין פרישה וב"ח. וז"ל הרמב"ן בתוה"א ולא תיקשי לן מנמסר לרבים דמותר לאכול בשר כיון שאינו מוטל עליו לקברו דמכל מקום בעידונין ושמחה אסור הוא עכ"ל: לג] ועיין באו"ח סוף סי' עא:

שמב א] עיין לקמן ריש סי' שעה: ב] עיין לקמן סי' שצח: ג] וכ"כ גם כן הטור להלן:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - יא (יו"ד שה - תג) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 240 הודפס ע"י אוצר החכמ

ג ומ"ש וכל שבעת ימי המשתה שהן לו כרגל נוהג בהן דברים שבצנעא ואסור בתשמיש המטה הילכך כל שבעת ימי המשתה ושבעת ימי אבלות הוא ישן בין האנשים וכו'. עם נכריתא. ולפ על גב דמשמעו נדה היכא דנעל לא מייקרי להרגל דכר ומ"ל שימור וכן מהלות דעלמא לא מייקרי קמאר נמרא דהכא מייקרי טפי למהלות דהכא קילא ליה משום דנוהג שבעת ימי משתה ומאר כך שבעת ימי מהלות. מהל קשה למה לריך שימור בשבעת ימי המשתה מיפוק ליה משום דס נמוליס למקורה לו כנדה ומאיר ליה ויש לומר דמין הכי נמי למס היתה נמולה מ"ל שימור מהא הכא מיירי בהיתה נעולה ועוד יש לומר לריך שימור משום מהלות היכא דיש לו מנה מחרת:

ד **וכתב הראב"ד** דתרווייהו דוקא וכו'. טעמא דמתא ודמי מיכא למיתם שמא ילך הוא מהלה אי היא מלך מהא בשיכו שימור מהא בשינה שהוא בלילה מלמא דמיום אין לריכים שימור ומותר להתייחד עמה כמו עם שאר נשים ואינו אסור אלא בתשמיש המטה אבל במיני פרישות כמזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו מותר (ס) ולא עוד אלא אפילו בחיבוק ונישוק וכיוצא בו מותר. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב הרבה הפליג להחמיר בלילה (ע) להצריך שתי משמרות והפליג להקל ביום להתיר יחוד חיבוק ונישוק ואיפכא מסתברא [ד] כי [פ] למראית העין היצר הר"ן (שם ד"ה ודוקא) ומאה על כלה וכגון דמיכא תמרוקי נשים וקישוטין שמין מתקיימים דמי לפ נמוסס שהכינה לה מנשא לאחר שבעת ימי מהלות ולפ לריכה לה למיטרח עלה: ומ"ש וכל שבעת ימי המשתה שהן לו כרגל נוהג בהם דברים שבצנעא ואסור בתשמיש המטה. עם: ומ"ש הילכך כל שבעת ימי המשתה ושבעת ימי האבל הוא ישן בין האנשים וכו'. עם נכריתא ד*]: **וכתב הראב"ד** (בעה"ע) דתרווייהו דוקא וכו' וא"א הרא"ש ז"ל כתב הרבה הפליג החכם להחמיר בלילה וכו'. נפרק מלו מגלמין (מו"ק פ"ג ס' לו). והרמב"ן נמורת המדס (עמ' קעח) הסיל דברי הרמב"ד וכתב עליהס כבר הורה זקן. ולעניו הלכה כיון שהרמב"ן הודה לו הכי נקטינן: **וכתבו** הגהות מיימון נפרק י"ח (לפום קושטא ה"ח) מהא למדרין הוא יהן בין האנשים וכו' כתב רמב"ן ה] מיעוט מנשים שים מיעוט נשים שים (א):

ומותר להתייחד עמה כמו עם שאר נשים שלו נשמע מהלות ולפ על גב דמהלות זו קילא ליה לא מייקרי להרגל דבר היום כיון דנהלו הכי מקור לשמע היום: ומ"ש להתיר חיבוק ונישוק. נרמה דמזיל לטעמו לעני סמוך לוסמה המיר גם כן בכל הקריטת משום שמין שם מהא משמע של דבריהם דוסמות דרבנן ולכן אין למקור מהא מעשים מהל מיטוק ונישוק שרי כדכתב ב"י בשם הרמב"ד (בעה"ע שמה"פ עמ' כו) לעיל בשימן קפ"ד סעיף י' (מג: ליטול לשמן) והכי נמי הכא לא מקרו משום מהלות דרבנן מהא מעשים מהל מיטוק ונישוק וכיולא בו מומר. ומה שהרמ"ס השיג עליו מקבלתו מהא דמיה שכתב ומיפכא משמע כי למרלית העין היינו מתגבר מימה הלא היום הכיפורים לא הכריעו כשבת זו מהא מיפכא הכריעו ירושלמי כדמנן בפרק מקום שנהגו (פסחים נ.) מקום שנהגו להדליק נר בליל יום הכיפורים מדליקין ובמקום שנהגו שהא להדליק אין מדליקין ואע"פ שאינו לא נתכוונו מהא לדבר אחד פירוש שנהגו להפרים מעשים האומר להדליק שחשוב לשמש מטתו לאור הנר והאומר שהא להדליק מפני שרואה אותה ומתאוה לה וכירושלמי (ה"ד) גרסינן מקום שנהגו להדליק משום שנהגו שהא להדליק אמר רבי ירמיה מדע שכן הוא שהרי המיס נוטע הוא ומינו משמש לאור הנר וכל זה מבילו ב"י בשורש מיס שימן תר"י (ד"ה מקום) שמעינן דקברת הרמב"ד עיקר גם הרמב"ן הודה לו ☜ והכי נקטינן: **מיהו** עכשיו נוהגין ליחד אחד עם החתן ואחת עם הכלה ואין מלריכין שני מעשים ושמי נשים כמו שכתוב בהגהות מיימוני ומבילו ב"י גם לא כמ"ג והמרדכי (שם) דמקילין דקבי אחד שהא לריך שיש מיהו שם מייחדים עמהם קטן וקטנה לריך שיהיו יודעין טעם ביאה ושהיה מוסרת עלמה לביאה כמו שמוסר אחד העזר שימן כ"ג (מד:):

דרכי משה

שמב (א) ולא נהגו כן רק לוקחין קטן וקטנה לכלה:

פרישה

(ה) ואסור בתשמיש המטה. פירוש אפילו לדידהו שהיו טועלין אחר בעילת מלוה ומשום הכי מותר בחיבוק ונישוק. והא דכתב ומשמע דמשמע המטה אף על גב דהוא בכלל דברים שבצנעא משום דנשי למיכתב עליו הילכך כל שבעת ימי המשתה וכו' ומשום הכי פרטיה ושין לקמן שימן ס' שכתב שיש בכלל דברים שבצנעא מלמוד תורה ותפילה ועשיית הסבדל ד]: (ו) ושבעת ימי האבל הוא ישן וכו'. דכיון דהקילו בו לדחות האבלות בשבעה הרמשומים משמע שמע יקל לומר שנדחה לגמרי אף לענין בעילה לכך השמיטו להלריכו שמירה. גמרא בפרק קמא דכתובות. ושין שם לדלכורה יש לחלק בין מהלות דרבנן דקיל בעיניו ובין נדה דלוריי"תא דמקילין נה לעיל סוף שימן קנ"ב לשמר שיהא לשמוה עיין שם: (ז) הוא ישן בין האנשים וכו'. עיין בדרישה: (ס) ולא עוד אלא אפילו בחיבוק ונישוק וכיוצא בו מותר וכו'. גם הרמ"ס לא פליג שהא לדריך שמירה גם ביום שכל מוהה דבשמר פרישות מ"ל הרמקה וכמו שכתב רבינו בשמוך ופ"ע הא כתב רבינו לעיל בשימן קנ"ג שהיא דכולי עלמא דשמן זהה לשמר שבעת שהילו אפילו לא רלה שם לריך לפרוש בכל הפרישות כדין נדה ומפשר להכא לא מייר מדין שם נמולים שהא מדין הרמקה מכח מהלות ומייר מעלמה דליכא למיחש נה לשם כי אם שיקול בשעים מכח מהלות ודו"ק: (ט) **להצריך** שתי משמרות. פירוש וכשל משמר לריכים **להיות** שנים שמא המחד יפרך לנקביו או ישן בליה וכמ"ש בשין העזר שימן כ"ג:

דרישה

[כ] הוא ישן בין האנשים [וכתב הראב"ד דתרווייהו דוקא] וכו'. וכן האשיר"י הביא דבריו בפרק קמא דכתובות (סוף ס' ה) ואם כן ארבעה שומרים צריכין והטמ"ג והמרדכי כתבו דסגי באחד והמנהג לייחד אחד עם החתן ואחד עם הכלה (רש"ל בביאורו לטור). וב"י הביא הגהות מיימון שכתבו בשם (הרמב"ן) [הראב"ן] מיעוט אנשים שנים מיעוט נשים שחים: [ג] ודוקא **בלילה אבל** ביום וכו'. וכן פסק ב"י, ורמ"א (בשו"ע) כתב מנהג שלנו כמו שכתב מורי ורבי ואוסר להתייחד ביום בלא קטן או קטנה: [ד] **למראית העין היצר מתגבר**. וא"ת הא שנינו בפרק

חדושי הגהות

שמב [פ] רבים הקשו על זה מהא דמדרין (פסחים נ.) גבי ליל יום הכפורים דיש נוהגין להדליק נר כדי שלא יטמט מטתו והיינו הטור נמורת מיים

הגהות והערות

ד] עיין שם דמסיק דהאידנא נעילת הסנדל לא הוי בכלל דברים שבצנעא: ד*] ועיין עוד לקמן ס' שפג: ה] **בהלכות** איסורי ביאה פכ"ב אות ב כתבוה בשם יסוד רבינו אב"ד ואולי צ"ל שם ראב"ד וכן כאן דכ"ה בבעה"נ שעה"פ עמ' כו:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - יא (יו"ד שה - תג) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 241 הודפס ע"י אוצר החכ

וכתב הרמב"ן מנין שלשים אינו מונה אלא משבעת ימי האבלות ואילך וכו'. כמותם המגיד (עמ' עה) וכן כתב הרמב"ם בפרק י"ל (ה"ו): ומ"ש דכל שבעת ימי החופה מותרים בגיהוץ ותספורת. כתב הרמב"ן (שם) לטעמת משום לכתיב (ישעיה ג' י) מלך ביפיו תחזינה עיניך: והיכא שאין לו פסידא וכו' [וכתב בעל הלכות וכו']. כל זה כתב הרמ"ך בפרק אלו מגלחין (שם ח) וכתב שם שמדברי הרי"ף (כמותם ג':) נראה שסובר כדברי בעל הלכות וכן דעת הרי"ו גיאת (מהם שמיים הל' אבל עמ' נה) והוא ז"ל כתב עליהם לא מסתבר כלל. וגם הרמב"ן כתב בתורת המגיד (עמ' עד) על דברי בעל הלכות והרי"ו גיאת שהם דברי טעות. ולענין הלכה נקטינן כדברי הרמב"ן והרמ"ך. וגם הגהות מיימון כתבו פרק י"ל (אות ו) לא נראו להמג"ה (ס' תשמח עמ' 543) דברי הגה"ג: ומ"ש רבינו שנשאר להם מי שיכין להם לפעם אחרת. מבואר ממוך מה שכתבתי שמתרו נגמרא דלוקח נקט מציו של חתן או אמה של כלה אבל מיפכח לא:

מתגבר הילכך יחוד אסור ביום כמו בלילה אבל במיני פרישות אין צריך להרחיק ואין צריך שתי משמרות (י) אלא הוא בין האנשים או היא בין הנשים. וכתב הרמב"ן מנין שלשים אינו מונה אלא משבעת ימי האבלות ואילך ואינו דומה לקובר מתו ברגל שהרגל עולה לו למנין שלשים [ז] אף על פי שאינו מונה שבעה אלא לאחר הרגל (יא) דהתם נוהג מצות שלשים ברגל (יב) אבל הכא כל שבעת ימי החופה מותרין בגיהוץ ותספורת הילכך לא סלקי כלל (יג) וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל (כתובות פ"א סי' ו). והיכא שאין לו פסידא שיכול למכור מה שהכין או אפילו אית ליה פסידא (יד) ומתה אמו של חתן או אביה של כלה או אחד משאר הקרובים שנשאר להם מי שיכין להם לפעם אחרת לא התירו לדחות האבלות. וכתב בעל הלכות שמכניס המת לחדר ואת החתן והכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי אבלות ואחר כך שבעת ימי המשתה וכן כתב הרי"ץ גיאת. ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל אלא קובר מתו מיד

ה וכתב הרמב"ן מנין שלשים אינו מונה וכו'. כן כתב נמוקי המגיד (דף כ"ד ע"ג) וכתב הטעם דבשבעת ימי מופה מומר בגיהוץ ובתספורת משום מלך ביפיו תחזינה עיניך. וים להקשות להר"ן שכתב בריש פרק קמא דכתובות דלמ על גב דלגמון יום מיתה וקטורה מיתיב בתלות דלוייתה ושבעת ימי המשתה מדרבנן היא אין דין מתנין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה ועל כן כל מומו היום אין לו להתעסק בשמחה אלא שאינו חייב לעשות מעשה אבלות והיינו שב ואל תעשה עכ"ל ומציאו ב"י והרי להרמב"ן גיהוץ ותספורת מעשה של שמחה הן ועוקר דבר מן התורה במעשה ואין לומר להרמב"ן אין שום אבלות לחוליתא אפילו ביום לאמון שהרי הוא ז"ל (מוה"ל עמ' רח-ריג) הסכים לדעת הגאון כמ"ש בסימן לקמן בסימן של"ת עיין שם ועוד תימה לדעת הרמב"ן שמחייב גיהוץ ותספורת והלא אם אין בגדיו מגוהצין וכן אם אינו מספר שער ראשו וזקנו דבריס שבשעת הוא לאינו מפורסם שמשום אבל הוא דשמא לפי שאין לו בגדים מגוהצין ואין הספר מזומן לספר אומו. על כן נראה לאמור גיהוץ ותספורת כמו משמיש המטה דכולן דבריס שבשעת ניהו ו). אלא מיהו דינו של הרמב"ן אמת דאינו דומה לקובר מתו ברגל דעשה דבריס היא דכתיב (דבריס טז יד) ושמחת בחגך ואף על פי כן נוהג דבריס שבשעת הילכך עולין לו ימי הרגל למנין שלשים אבל הכא מיפכח הוא הרגל הוא שלו בלבד לנהוג בו שבעת ימי המשתה הילכך אף על פי שנוהג דבריס שבשעת אין עולה לו למנין שלשים:

ו והיכא שאין לו פסידא וכו'. ואף על גב דגם ממה שכתב המלפפי ים פרק קמא דכתובות משמע דמכירת ליה כהג"ג ור"ן גיאת כדכתבו הרמ"ך והר"ן מכל מקום כיון שלא כתב כן הרי"ף בפירוש לא הניח דבריו אלא דברי הג"ג ור"ן גיאת שכתבו כך בפירוש. ולענין הלכה כיון דהרמב"ן והרמב"ם כתבו כהרמ"ך הכי נקטינן שלא לעשות המופה עד שיקבורהו מחלה וינהוג שבעת ימי אבלות ומחר כך יעשה המופה. ולפי ע"ד אפשר לפרש כך גם דברי הרי"ף שהרי גם הרמב"ם כתב קוף פרק י"ל בלשון שבעת ימי אבלות מתחלה ומחר כך כתב דשוטין המופה מחר שבעת ימי אבלות עיין שם. (אלא) מיהו לא קיימא לן כהרמ"ך שדומין מופתו עד מחר שאלא אלא כמו שכתב הרמב"ן שמין מאחרין המופה שאלשים יום כיון דטריח ליה וקטי עליה מילתא ובמקצת ספרי בינו כתוב הרמב"ם וטעות הוא לשון זה כתבו הרמב"ן בספר תורת המגיד (דף כ"ד ריש ע"ג) אבל גם הרמב"ם הסכים לזה כמפורש כמ"ש בסוף פרק י"ל:

פרישה

(י) אלא הוא בין האנשים וכו'. כלן לא כתב הוא "שן" בין האנשים כמו שכתב הרמב"ד הכ"ל דהוא קבירא ליה דאפילו ביום אלא שיהא נזיר שימור: (יא) דהתם נוהג מצות שלשים ברגל. פירוש שאסור בהגל בגיהוץ ובתספורת: (יב) אבל הכא כל שבעת ימי החופה מותרין וכו'. משום מלך ביפיו תחזינה עיניך: (יג) וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל. ואף על גב דהרמ"ך פליג אהרמב"ן וקבירא ליה דמומר בהגל בדברים שאסורים משום אבל כמו שכתב לקמן ריש סימן של"ט (שכ:) מכל מקום מדין הגל עצמו נאסר נקלת דבריס שאסורים באבל כגון לגהץ ולספר ואינו מחיר אם אלא לענין המגוהץ מה שאין כן בחתן אפילו לגהץ מומר וק"ל: (יד) ומתה אמו של חתן וכו'. שנאמר אף החתן ואם הכלה הרגילין להכין להכין:

דרישה

מקום שנהגו (פסחים נג:) וכתבו רבינו לעיל באורח חיים בסימן תר"י זה לשונם מקום שנהגו להדליק נר בליל יום כפורים מדליקין ופירש רש"י (ד"ה בין) משום שאסור לשמש מטתו לאור הנר שמא מינה דאף במקום איסור תשמיש חוששין טפי שישמש בלא מראית עין מבמראית עין ויש לומר דשאני הכא דאפשר על ידי האפלת טלית מה שאין כן התם דלאור הנר אסור לשמש אפילו על ידי האפלת טלית וכמו שכתב (רבינו) [הב"ח]

לעיל באורח חיים סוף סימן ר"מ (הו. ד"ה אסור) בשם הראב"ד (בעלי הנפש שער הפרישה עמ' כג) והגהות מיימוניות (הל' יו"ט פ"ד אות ד) ורמ"א התיר שם (סעיף יא) דוקא על ידי מחיצה גבוהה עשרה טפחים ובשבת ויום הכיפורים ליכא למיחש שיעשה מחיצה באיסור ועוד יש לומר דהתם לא חשדינן שיעשה איסור במזיד וישמש אלא חיישינן שמא ישכח וישמש ועשו היכר בנר שיזכור שאסור לשמש:

חדושי הגהות

סימן תר"י הרי למדנה יותר ים למוש כלא מרמים העין מבמראית העין וכתב הדריסה ליישב דשאני הכא דאפשר על ידי האפלת טלית דמיוש מותר לשמש בהאפלת טלית מה שאין כן התם דלאור לשמש אפילו על ידי האפלת טלית וכמו שכתב (רבינו המור) [הב"ח] סימן ר"מ (הו. ד"ה אסור) ועיין ב"י וט"ז אות קטן ד':

הגהות והערות

ו] עיין ש"ך ס"ק יא דפליג ע"ז: ז] עיין לקמן סי' שצט ובאו"ח סי' תקמח: ח] וכ"כ גם בכתובות (שם): ט] עיין ב"ח בסוף הסימן ומ"ש בשם הר"ן ועי"ש בר"ן ד"ה אבל איפכא לא ז"ל כלומר דאי הוי איפכא נוהג ז' ימי אבלות ואח"כ ז' ימי המשתה "שאסור לישא אשה" וכו' עכ"ל משמע דס"ל בדעת הרי"ף דאין לו לישא כלל עד אחר כלות ז' ימי האבלות וע"ש בהגהות הב"ח אות ז וצ"ע:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
טור <מכון שירת דבורה> - יא (יו"ד שה - תג) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס : 242 הודפס ע"י אוצר החכמה

אוצר החכמה

יסודות הבית

ומשמע כנ"ל דכל שהי' לו הפסדות לבעול ולא בעל עוד מותר לו להתיחד.

ודלא כהרדב"ז (ח"ח קס"ד) שכתב וז"ל "וכבר יודע שאם פירסה נדה בתוך ימי חופתה לפיכך שעברו עליה שתים או שלש לילות או יותר כיון שעדיין לא עברו כל ימי החופה היא ישנה בין המשים ובועל בין המשים".

אמנם בחופן שכיתה שהורה לאחר החופה, ואף לאחר חדר יחוד, ופירסה נדה בתחונה עלמה, לפני שהי' להתן הפסדות לבעול בפועל, נראה דבכה"ג לא קיים היתר של תרוה"ד והשורים הם להתיחד מעיקר הדין. דכל היתר של תרוה"ד הוא דחזינן דלא תקיף יגרי' וכאן אין רואים הוכחה זאת, דאף בתקיף יגרי' נמצא הוא מלבעול עד שהם מגיעים לביתה ובחופן הרואי לכך. וכן בשו"ע כתב "דהיחד עמה כמנהג" ובים"ש (כנ"ל אות ג') כתב "היתה ישנה עמו בקרוב בשר ופירסה נדה ונהגו העולם שלא להניח שמירה ..... אבל היכא דלא בעל אלא ישן בקירוב בשר או הפילו שיעת דרך אדרים וכו'" דהיינו היתר המתירות הוא בחופן שהוא רואי לבעול.

ועיין בש"ך סימן קל"ב ס"ק י"ח שכתב "ונראה דהאידנא שהמנהג שלא לבעול רק אחר ג' או ג' ימים אחר הנשואים, אע"פ שהוא מנהג של שעות, ואם בו חיסור מכמה טעמים וכבון לבעלו, מ"מ כיון שהמנהג כך אם פירסה נדה ודאי לגריך שימור, דאז אלא בעל תאלה הייגו משום המנהג, וכן מוכגין לגריך שימור בכה"ג". והכשבר בש"ך הוא דהיות והמניעה לבעול היא משום המנהג, ח"כ יתכן דיאלו תוקפו ומה שלא בעל אותה דהוא אשם מהמנהג, ואשם פן יתגלה הדבר לעובדיים או לאחרים הסובדים אותם ט"י שירואו את הדם בתולים או שישמאלו את הכלה וכדי, מה שאין כן באיסור נדה היגו אושם שהדבר יתגלה, וכפי שאמרו חז"ל הלואי יהא עליכם מורא שמים כמורא בשר ודם (וכן פירש בעלי לבושי שם). והפלאה (לקמן ס"ק ד') בחוו"ד ס"ק ח', והחכ"א בכלל קט"ו דין ט' מעתיקים את דברי הש"ך הנ"ל. ובנה לפי"ז נראה כנ"ל דהיות והמנהג הוא דאין בועלים בחדר יחוד וכדי, ח"כ עד שיש לו הפסדות בפועל (בחופן שאין לו מניעה מאחרים שירגישו וכדי) לבעול אין את היתר.

הכו"פ כתב (שם) "ובגבר פלטה קולמס, דאי"כ אין יגרו תוקפו כ"כ עד שיוכל להעזיר עלמו מבלי לעבור מנהג של שעות אין לא יעזור כח הגבורים לבל יבעול ח"ו נדה, ואדרבה זהו מורה כי אין יגרו תוקפו ויאמר לקול דברי חז"ל כי רואו שאמר למנהג, ואין ספק שהלמיד טועה הוסיף בן כי שפתי כהן יאמרו דעת" (הטתיקו הממלית השקל שם).

והנה אף לכו"פ י"ל דדוקא בכה"ג שהיו בבית ושהו כמה לילות (מדברי הש"ך הללו והאחרונים שם מוכח דהיתר של תרוה"ד קיים אף בפירסה נידה בתוך ימי החופה ודלא כהרדב"ז לבעול) סובר הכו"פ דים יגרי' תקיף יגרי' (ודלא כהשבר שהבאר לעיל) אולם בפירסה נדה לפני שהגיעו הביתה, או לפני שהי' לו את הפסדות לבעול, אין יגרי' דלא תקיף יגרי' ולא יהא היתר וכנ"ל. ודוקא בחופן שהם היו בבית לבד והיתה לו הפסדות לבעול אז קיים היתר לדעת התרוה"ד מעיקר הדין, והמחמיר תבוא עליו ברכה.

נראה לדעת הרמ"א לא בעינן דוקא שיהא במעה אחת, או בקירוב בשר וכדו', אלא מספיק הפסדות דהי' בידו לבעול דהא התרוה"ד והרמ"א לא מזכירים תנאים אלו.

ד. היתה טהורה וניסה החתן לבעול ולא עלה בידו. האם העראה נחשבת כביאה לעניין זה.

יש להסתפק בחתן שניסה לבעול ולא עלה בידו ולאחר מכן פירסה הכלה נדה האם מותר לו להתיחד עמה. ואף לדעת התרוה"ד המתיר בהיתה טהורה יש לומר דדוקא כאשר החתן לא ניסה לבעול, דאז אפשר לומר דחזינן דלא תקיף יגרי' אולם בחתן כזה שניסה לבעול מ"מ אין רואין דלא תקיף יגרי' ויהא אסור לו להתיחד עמה. או דמכיון שהחתן ניסה לבעול ולא עלה בידו, מ"מ לא הייגין שיהא תקיף יגרי', דהרי החתן ניסה ולא עלה בידו ויגרו שבור מכך ולא הייגין שיוסה לבעול בעת נדתה. או בחופן אחר דמכיון שהחתן ניסה לבעול ולא הגליה (אלא הי' קישוי וכו"ז אולם לא הגליה לבעול בעילה המתירה אלא "בשיקה" וכדי, מ"מ היתם אליו במגע כעת זאו הבעילה שהוא מסוגל אליה, והיתם לכך הוא יידון כ"בעל" שאין יגרו תוקפו יותר (מכיון דהוא חושש שמא אף בפעם האחרת הוא יוכל לבעול במגע זה).

וכן יש לדון בחתן שלא הגליה לגמור את ביאתו ועשה רק "העראה בלבד" (דביכל לגמור את ביאתו, אלא שהסתפק בהעראה בלבד משום שיזה סיבה, נראה דקיים כאן היתר של תרוה"ד דהא הי' בהפסדותו לגמור את הביאה וחזינן לעניין זה לא תקיף יגרי'), הלא אמרינן דבהעראה זו גם יגרי' ומחשבת היא כבעילה לעניין זה (ולכך זה יש לדון ממתי אמרינן דגם יגרי' הלא אף בתחילת ביאה לבד, דהייגו בשיקה, או דבעינן דוקא בהעראה, ואף בהעראה עלמה יל"ד אזה שלא בהעראה מתיר את היחוד) או דכל זמן שהחתן לא בעל בעילה גמורה תקיף יגרי' ודוקא בעילה גמורה היא המתירה ביחוד.

הספיקות הנ"ל ביחס ליחוד הם בחיסור דרבנן שאסרו ביחוד בכלה שפירסה נדה, דמדאוריתא אין זה אסור יחוד (וכמבואר בחז"א ועוד עיין לעיל סוס"ק ג').

והנה המהרש"ל כתב (הובא לעיל בס"ק ג') דמלשון הסוגיא "בעל בעילת מלוה" משמע דבעינן בעילה גמורה אולם כשהוא לא בעל אלא ישן בקירוב בשר או

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
פתח הבית וויל, צבי אברהם בן אליעזר עמוד מס : 205 הודפס ע"י אוצר החכמה

יסודות הבית

שימש דרך לדבריס עד שכו"ז. ולו הטעה כה לא מהני ומשמעות דברי המרדכ"י היא דרק בטילה גמורה היא המתירה, חולם כאשר הוא לא בטל בטילה גמורה בין בחופן שיכל לבטול יותר ולא רלה בין בחופן שלא יכל יותר אין כיתר ביחוד וילי"ט.

אמנם יל"ד לדיון דפסקינן כהרוא"ד (כמבואר לעיל ס"ק ד') דלף כאשר לא היתה בטילה גמורה בחופן שיש לי רשיב שלא תקיף ילרי' מהני, מה הדין בהני גווני (שלגיהו בגמ' וברשבוניס הגירסא היא "לא שנו אלא שלא בטל אבל בטל משתו וכו'" ולא מוזכר בטילת מלוה) (וכן יל"ע לף בשם לא נסבור את הדין של תרוא"ד מחמת שאין בכך הוכחה מספקת שלא תקיף ילרי' יתכן דבהני גווני יהני, דיש בהם סברת דלא תקיף לי' ילרי' וכנ"ל). **והנה** בפלא"כ כתב בחידושיו לשו"ע סימן קל"ג ס"ד וז"ל "בס"ך ס"ק י"ח וכא דלא בטל תחלה מפני המנהג ר"ל דמפני הבושה חיזו בוטל בטילה גמורה להפיר בתוליס כמ"ש לק' סימן קל"ג שנהגו להקל בכך, ולף שבערה בה לכתי ילרו תקיף ולריך שמירה שלא יערה בה, ובזה מיושב מה שתמהו עליו וכי חמירא לי' מנהגא מכרת דגדה, מיהו תל"ל לזה דודאי אין סברת לומר דאם פ"א בתוך ימי נדתה נתיחד עמה ולא בטל שיהי' כבר מותר להתיחד עמה וכו' (ותוכן המשך דבריו דדוקא כשהיא מותרת לגמרי יש רשי' דלא תקיף ילרי' מה שאין כן היכי דיש לו מניעה כל שהיא אין רשי' זו קיימת ולכן אסור לו להתיחד עמה) ולכאורה מוכח מדברי הפלאה הללו דלף בבטל בבערה עדיין תקיף ילרי' (וכן מבואר בספר דעת תורה (קל"ג) דשמע דכן היתה בהפלאה). ואפשר יל"ד ברשי' זו דיל"ד דדוקא במקום דהמנהג הוא דאין בועלים אזי אין רשי' מהתתן כיל"ד דלא תקיף ילרי' דבאמת תקיף ילרי' ולכן הוא בטל בבערה (ומה שלא בטל בטילה גמורה היינו מפני המנהג) ואין בערה זו מתבטת בביאה דלא יהא תקיף ילרי' ולכן הוא אסור ביחוד בעת שפירסה נדה (ובאין הוא אסור לף בבערה) משא"כ בעלמא אז בחופן שיכל לגמור את הביאה גרלה ודאי דלתרוא"ד מותר ביחוד בכב"ג, ולף בחופן שלא יכל, יש לומר דבאך יש לו יתובי דעתא וכנ"ל. וילי"ט. והכסבר בתרוצו כך הוא, דאב"ג אם מחמת המנהג הוא נמנע לגמרי א"כ יש הוכחה דלא תקיף ילרי' ולף באיסור נדה יתיש לותו, אמנם בחמת תקיף ילרי' ולכן הוא בוטל בבערה בלבד, (ובטילה גמורה הוא חושש משום המנהג), אלא שבאך עדיין תקיף ילרי' ואינו נידון כ"בטל", דהרי הוא יכל לבטול בטילה מושלמת א"כ אין ילרו שבור (באופן שניסה ולא הלליח), וכן אינו מסתפק בבערה (דהרי הביאה הגמורה אלו היא ביאה גמורה אלא שהוא נמנע מחמת המנהג) ואין מקיומו של המנהג רשי' דיקיים את איסור נדה דבאן הוא מותר בבערה (ויש לו באך יתובי דעתא קטן) ואלו בפירסה נידה הוא אסור מכל וכל.

ואין להוכיח מדברי הפלאה בבאופות דף ה' ט"ב בתד"ה "מבו לבטול" דמותר ביחוד בבערה וז"ל "אלא בתחלה ממש מיירי אלא דלא בטיל עדיין בטילה גמורה כי הא דאמר לקמן גבי ויתנין לה ד' לילות מאי לאו דלא בטיל פי' רש"י דלא בטיל בטילה גמורה וכו'" ובהמשך דבריו (שם בא"ד) כתב בהפלאה "מ"מ אין להקשות על מה שבתבנו דמוקי להך ברייתא בביאה שני' דא"כ למה נקט ומפרישין דמשמע לפילו יחוד אסור הא בפירסה נדה אמרינן דלאחר ביאה רשאוה מותר ליחד, יש לומר דהך איסורא (שלא יעשה חבורה) קילא לי' טפי מנדה ואסור ביחוד לפילו בביאה שני' כדאשכחן לעיל גבי לאיות", דהפלאה שם מדבר דבפשט הרשאוה היתה ביאה שאברה את הבתולים אלא שלא היתה "ביאה גמורה" שתוליח את כל הבתולים ולכן אסור בביאה שני' (ולאברבה הפלאה שם נוקט דביאה שני' גרעה מכיון שהתחיל הדם ללאת ועו"ש לף ו' ט"ב דד"ה "ובני תנאי"). ולכן כאשר אוצר החכמה לדם בועל בטילה כזאת (דיתכן דהיא ביאה גמורה ביחס לתקיף ילרי' ולא הבערה, אלא שהיא ביאה גמורה המשירה את כל הבתולים), שוב לא תקיף ילרי', אמנם אין מכאן רשי' להבערה בעלמא. דלא תקיף ילרי' לאחר הבערה. וילי"ט.

הדע"ת בסימן קל"ג כתב דהבערה היא כביאה ביחס ל"תקיף ילרי'" ולכן לף שבא עליה בהבערה אסורה ביחוד ומוכיח כן מהבה"ע בסימן ע"ו בהא"ע שכתב בשם הרדב"ז דבהבערה לא מקיימים מלות עונה ומליין לתוס' נדרים ל"ח (ד"ה קסבר) וביבמות ס"ה ע"ב (הדנים השם בהבערה יש חיבת ביאה לקנות תוספת) ועוד, יעו"ש. והנה אין משם הוכחה לנידון דידן דיתכן דהאן בהבערה מבטלת את ה"תקיף ילרי'" ושוב ירתיע לותו האיסור נדה, אלא דהמרדכ"י סובר דבפי שחזינן שם דקייש חילוק בהבי"ל בן י"ל כאן דדוקא ביאה גמורה היא המתירה ולא הבערה, וילי"ע. ויש לדון ולומר דהבערה נחשבת כביאה לענין זה, מאחר והחתן בעל בבערה, לף דבדיין לא גמר את ביאתו. שוב לא תקיף ילריה. (ובפרט בחופן שהחתן לא הי' מסוגל לגמור את ביאתו, דיל"ד דלאחר הבערה לא תקיף ילריה מאחר והוא בעל בפי יכולתו) וילי"ט.

ושמעתי מהגרנ"ק שליט"א דהחזו"א חסר להתיחד בפחי רק נשיקה גרידא. חולם בשהיתה הבערה (יותר מהכנסת כל הבערה) — לענין יחוד — נחשב לביאה (דשוב לא תקיף ילריה) וסגי בזה.

ולענין אחד שניסה לבטול ולא הלליח כלל שמבחי מאחד מגדולי המורים דמותר להתיחד, ומבחש דכל האיסור הוא משום דתקיף ילריה, ובאופן זה לא אמרינן דתקיף ילריה אדרבה ילרו שבור מכך שלא הלליח ולא חיישינן שיתקפנו ילרו לבטול בעת נדתה. וכן יש להתיר מבחש דמכיון שבאתן ניסה לבטול ולא הלליח, (אלא היה קישוי וכו"ז וכדומה, ולא הלליח לבטול בטילה

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
פתח הבית ווייל, צבי אברהם בן אליעזר עמוד מס : 206 הודפס ע"י אוצר החכמה

יסודות הבית

גמורה לו כערמה מלא נמיקה וכדומה), ל"כ ניחם מליו בממנ כזה, זהו הבעילה שהוא מסוגל מליה, והוא נחשב כ"בעל" לענין זה. והוסיף דלעיתים רק לחתר זמן רב מלילחים לבעול בעילה, ולא שמענו שרבנן חסרו ביחוד זמן רב (ל"ב ועיין לקמן מס"כ מהריב"ח) וע"כ דבכה"ג אין חיסור יחוד, עכת"ד. והנה עיין לעיל בס"ם הגרנ"ק בשם החזו"ח לענין נמיקה גרידא, ויעשה זה חופנים שונים, (שניסה ולא הלילה, שהמיעה היתה מחמת סיבה אחרת שחיבה תליה בו, מספר הפעמים שניסה וכדומה, שבעל בעילה כל דהו, וכדומה), ויעשה בכל הני גווני שלא חכם. (כלמור ישנם זה פרטים שונים, כמו כן יש לעמוד על מילות השאלה דפעמים רבות החתן לימו יכול להגדיר את המנב, ולכן בכה"ג יעשה שלא חכם. לסברות שנתבארו לעיל בחופן שהיתה הערמה (מעבר להכנסת עטרה) הם מותרים ביחוד).

ויש להביא ראיה דניסה לבעול ולא הלילה ומשך כן זמן רב חיים חסורים ביחוד אף שלא בעל, דבהגהות מיימוניות תשובות להלכות חיצות (לפרק ט"ו) תשובה ו' (בסוף הספר) תשובה מריב"ח על אשה שבעלה לא היה יכול לגרוע עליה, ודן אם לענין גט וכתובה, וכתב אם דאם זה מחמת שחינו יכול להתקשות אז יתן כתובה, "ואם מחמת שרחמה לר מחמת בתוליה, אם המתין ג' שנים ימתין עוד שנה, כי שמעתי יש בני אדם כענין זה שחים ושלש שנים, וגם אני הייתי כן עם אשתי רלשונה שתי שנים". ונפסק כן בדרכי משה ובדרמ"א סימן קנ"ד סעיף ז' וז"ל "ואם יש לתלות שלא יוכל לגרוע עליה משום שרחמה לר והיא בתולה שלא יוכל לגרוע עליה מכח רכות שניו וחולשתו תולין זה ואין כופין להוליא". ועיין בתוס' סוף פרק הבא על יבמתו (דף ס"ה:) מתשובה מריב"ח ד"אם אין יכול לבעול מחמת שרחמה לר כתב דאם המתין ג' שנים דימתין עוד שנה, ואף על פי שכתב שאין לה למהר לפתור בנישה כי רחמי שדי מרוחים". ועיין עוד בשו"ת הריב"ש קכ"ז דדן בענין כעין הנ"ל וכתב "וכ"ש בתולה שלריך להמתין זמן וזמנים כי יש בחורים שאינם יכולים בבתולה אם מחמת חולשת מוגם, ולריכין לרופא יעשה להם רפואות .... אם מפני רכות שנותם וכשיגדלו יוסיפו לומן, אם מפני שיש בתולות שפתחן סגור חותם לר ולריכות למשה מכמה תפתח לותו בחיזמל וכו'" (בד"מ שם ס"ק י"א בשיטו). [והרחוני שו"ת מוהר"י מסמך תשובה רל"ח שהביא את הפוסקים הנ"ל להוכיח דאין זה חיסור של מז"ל עיי"ש]. והנה אף דהפוסקים הנ"ל לא חיירי בחיסור יחוד בזמן שהשה בידה, אמנם לו היה חיסור יחוד בזמן זה (משום שהחתן לא בעלה). ודאי שלא היו הפוסקים מסמיטים עין זה, ומשמע מסחימתם דבאופן זה אין חיסור יחוד וכנ"ל, ועיין. [אמנם עדיין אין רחי' שבניסה פעם אחת או פעמים ולא הלילה שיהיו מותרים ביחוד, דיתכן דשם חיירי דוקא לאחר שניסה כמה פעמים ולא הלילה דבזה אמרינן דלאחר שניסה כמה פעמים שוב לא תקיף יצריה — דזהו מלשו] ועיין.

ה. ההיתר אמור אף כשהבלה ראתה דם בתולים בביאה.

ההיתר הנ"ל להתיחד לאחר שבעל הוא דין כשהבלה היא בתולה דין שהיא חלמה. דהיינו אף כשהבלה היא בתולה ולאחר דם נתולים נביאה בכל זאת מותר לו להתיחד עמה, ולא אמרינן דדם בתולים לא חמור לאחן כדם נדה ולכן יהא אסור לאחן להתיחד עמה. דין זה נפסק ברמ"א סימן קנ"ב ס"ד ובש"ך שם ס"ק י"ג ובדעת הרא"ש ורבינו ירוחם "דלא כהרמ"ה, וכתב הרא"ש וכן עמא דבר, וכ' ב"י שכן נראה דעת כל הפוסקים שהחמו דבריהם ולא חילקו בדבר" עכ"ל הש"ך שם. וכ"כ בחכ"א כלל קט"ו דין ט'.

נמצינו למדים.

א) חתן שפירסה כלתו נדה לאחר שבא עליה מותרים הם להתיחד. אף שהיא כלתו וחביבה עליו, בכל זאת כש„בעל" מותר להתיחד.

ב) אם היתה מהורה כשנשאה, והי' בידו לבעול ולא בעל ואח"כ פירסה נדה יש מתירין ביחוד והמחמיר תבוא עליו ברכה.

ג) בהיתה מהורה בחופה, ובחתונה עצמה פירסה נדה וכד' (לפני שהי' לחתן אפשרות לבעול בפועל) נראה דבכה"ג אף למתירים באות ב' כאן אסור ביחוד מעיקר הדין, ויל"ע.

ד) ההיתר (המוזכר באות ב') קיים אף בפירסה נדה בתוך ימי החופה, כל שהם היו בבית וכד' והי' לחתן האפשרות לבעול.

ה) באופן שניסה החתן לבעול ולא עלה בידו, או שהצליח לבעול רק חלק כגון העראה וכד' יעוין ביסה"ב ס"ק ד'.

ו) ההיתר הנ"ל להתיחד לאחר שבעל הוא אף כאשר הבלה ראתה דם בתולים בביאה.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
פתח הבית ווייל, צבי אברהם בן אליעזר עמוד מס : 207 הודפס ע"י אוצר החכמה